

JAARVERSLAG 2019

KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
DER WETENSCHAPPEN

DOELSTELLING

De wetenschap bevorderen en een brug slaan tussen wetenschap en samenleving. Hiermee houdt de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen zich al sinds 1752 bezig, in iedere periode op een eigentijdse manier.

Prijzen vormen van oudsher de core business van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De Maatschappij levert onafhankelijke juryleden voor de beoordeling van wetenschappelijke prestaties. Prijzen en stipendia worden toegekend op allerlei niveau, van profielwerkstukprijzen, via scriptieprijsen en promotieprijsen, tot oeuvreprijsen. De prijzen en stipendia worden financieel mogelijk gemaakt door donaties van bedrijven, stichtingen, fondsen, genootschappen en particulieren. Binnen de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen vindt tevens uitwisseling van gedachten plaats door lezingen, seminars en informele onderlinge contacten. Lezingen worden gehouden door directeuren, leden en externe sprekers. Naast structurele, jaarlijks terugkerende bijeenkomsten worden incidentele wetenschappelijke lezingen en debatten georganiseerd, veelal in samenwerking met bevriende organisaties.

STRUCTUUR

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen kent vanouds een tweeledige structuur: enerzijds vertegenwoordigers van de samenleving die in de wetenschap geïnteresseerd zijn (directeuren genaamd, primo januari 2019: 400) en anderzijds een groep wetenschappers (leden genoemd, primo januari 2019: 514 leden en 39 buitenlandse leden), die verantwoordelijk zijn voor de wetenschappelijke activiteiten van de Maatschappij. Deze tweedeling is tot op de huidige dag gehandhaafd. Door de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen worden zeven Fondsen op Naam beheerd: het Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds, het Dr. W.J.E. Voet Fonds, het Van der Knaap Fonds, het Mr. J.C. Baak Fonds, het De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds,

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Jaarverslag 2019

het Wim Drees Fonds en het Schouhamer Immink Fonds. Daarnaast beheert de KHMW drie zelfstandige Stichtingen: de Stichting Jan Brouwer Fonds, de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting en de Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds. De Stichting Jan Brouwer Fonds en de Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds worden bestuurd door het bestuur van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De Fondsen en Stichtingen hebben specifieke doelstellingen die in alle gevallen verenigbaar en in lijn zijn met de doelstellingen van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.

GESCHIEDENIS

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, het oudste geleerde genootschap in Nederland, werd als Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen op initiatief van een zevental vooraanstaande burgers van Haarlem opgericht in 1752. Aanvankelijk was de belangrijkste activiteit het uitschrijven en honoreren van prijsvragen inzake actuele wetenschappelijke vraagstukken. De Maatschappij is sinds 1841 gevestigd in het monumentale Hodshon Huis, Spaarne 17, te Haarlem, tegenover haar goede buur Teylers Museum. Het predikaat Koninklijk werd verleend ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan in 2002.

HET HODSHON HUIS

Het Hodshon Huis aan het Spaarne is een prachtig monument. Hier houdt de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen sinds 1841 domicilie. De stijlkamers van dit gebouw zijn juweeltjes van eind achttiende-eeuwse interieurarchitectuur. Zij vertegenwoordigen alle grote Europese interieurstijlen uit die tijd. De kamers zijn grotendeels schitterend gerestaureerd. Zij zijn beperkt te huur voor activiteiten, via Vereniging Hendrick de Keyser te Amsterdam.

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Jaarverslag 2019

INHOUD

VOORWOORD 5

Louise Gunning-Schepers

DE SCHOTSE VERLICHTING 6

Lodi Nauta

WINTERLEZING 10

HERFSTLEZING 10

ALGEMENE VERGADERING II

TERUGBLIK 13

*Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner
en Pauline van Lennep*

JAN BROUWER CONFERENTIE 16

NATIONALE DENKTANK 18

René van Rijckevorsel en Anne de Brouwer

WIM DREES SEMINARS 22

SPAARNELEZING 24

LECTORAAT HOGESCHOOL 26

NEDERLANDS KLASSIEK VERBOND 27

‘ETRUSKISCHE’ INVLOEDEN IN DE BESTUURSKAMER 30

Wouter van Elburg en Niek Smit

PRIJZEN 35

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek
Irispenning
Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs en
Onderzoeksprijzen

INTERVIEW 40

De prijswinnaar – Harry Struijker-Boudier

PRIJZEN 42

Essayprijsvraag KHMW/NRC
Nederlandse Data Science Prijzen
Nationale Postdocprijs
Kees Schouhamer Immink Prijs
For Women In Science Rising Talent Prizes

INTERVIEW 50

De sponsor – Mirjam Nouwen, J.C. Ruigrok
Stichting

PRIJZEN 52

Johannes Cornelis Ruigrok Prijs
Keetje Hodshon Prijs
Martinus van Marum Prijs
Hollandsche Maatschappij Prijzen voor Jong
Talent

INTERVIEW 62

De jury – Martha Frederiks en Jan-Willem
Romeijn

PRIJZEN 65

Jan Brouwer Scriptieprijsen
Internetscriptieprijsen
Profielwerkstukprijsen

INTERDISCIPLINAIRE STUDIES 71

Lucy Wenting

STIPENDIA 73

KHMW-Eizenga beurzen
Bate uit het Pieter Langerhuizen
Lambertuszoon Fonds
Stipendia uit het Dr. W.J.E. Voet Fonds

ABRAHAM KAAU-BOERHAAVE 76

Gerrit van Dijk

FINANCIEEL OVERZICHT 78

Balans
Rekening van baten en lasten
TOELICHTING OP DE JAARCIJFERS
Rutger Schimmelpenninck
Prijzengelden toegekend in 2019

PERSONALIA 82

Nieuwe directeuren en leden
In Memoriam
Commissies
DE ARCHIEFCOMMISSIE
Arend Soeteman
Bestuur en secretariaat

PRIJZEN

Brouwer Vertrouwensprijs Prijs voor een maatschappelijk of wetenschappelijk initiatief dat het onderling vertrouwen in de Nederlandse samenleving versterkt.

Irispenning Prijs voor excellente wetenschapscommunicatie.

Nederlandse Data Science Prijzen Prijzen voor uitzonderlijk innovatief ondernemerschap en wetenschappelijk onderzoek op het gebied van data science.

Boerhaave Biografie Prijs Prijs voor de auteur van een biografie over een wetenschapper of van de uitgave van de wetenschappelijke correspondentie van een wetenschapper.

Essayprijsvraag in samenwerking met NRC Essaywedstrijd over uiteenlopende actuele vraagstukken.

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek Aanmoedigingsprijs voor vernieuwend onderzoek op het gebied van de ICT.

Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de farmacotherapie.

Langerhuizen Oeuvreprijs Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de natuurwetenschappen.

Nationale Postdocprijs Stimuleringsprijs voor postdoc onderzoekers voor het uitvoeren van excellent wetenschappelijk onderzoek met (potentieel) grote maatschappelijke impact.

Dirk Jacob Veegens Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de economische, politieke en sociale geschiedenis van Nederland.

Van der Knaap Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de economische en sociale geografie in brede zin.

Johannes Cornelis Ruigrok Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de maatschappijwetenschappen.

Keetje Hodshon Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de geesteswetenschappen.

Martinus van Marum Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de natuurwetenschappen en techniek.

Kees Schouhamer Immink Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de technische computerkunde en telecommunicatie in brede zin.

For Women In Science Rising Talent Prizes Aanmoedigingsprijzen voor jonge vrouwelijke wetenschappers in de Life Sciences of exacte wetenschappen.

Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen Prijzen voor masterscripties of -onderzoeksverslagen in de farmaceutische en/of medische wetenschappen waarbij het geneesmiddel centraal staat.

Jan Brouwer Scriptieprijs Prijzen voor masterscripties in de geestes- en maatschappijwetenschappen.

J.C. Baak Prijs Prijs voor masterscripties voor onderzoek dat met name relevant is voor het vreedzaam naast elkaar leven van verschillende volkeren.

Internetscriptieprijs Prijzen voor masterscripties met als onderwerp internet & economie, internet & recht, internet & maatschappij- of geesteswetenschappen of internet & technische wetenschappen.

Nederlandse Gasindustrie Prijzen Prijzen voor masterscripties over aan de gasindustrie gelieerde onderwerpen.

Hollandsche Maatschappij Prijzen voor Jong Talent Prijzen voor eerstejaarsstudenten en prijzen voor masterscripties in de technische en exacte vakken.

Profielwerkstukprijzen Voor VWO- en HAVO-scholieren uit de regio Kennemerland.

STIPENDIA

Bate uit het Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds Te besteden ter bevordering van onderzoek in de natuurwetenschappen.

KHMW-Eizenga Beurzen Beurzen voor een MBA of een graduate studie economie in de VS.

Stipendia uit het Dr. W.J.E. Voet Fonds Voor studenten ter financiering van een buitenlandse studie of stage.

VOORWOORD

LOUISE GUNNING-SCHEPERS

Het doet onwerkelijk aan om in deze zonnige dagen vol coronanieuws en een verlaten Hodshonhuis, terug te blikken op een vol, bruisend en succesvol 2019. Voor het eerst in onze geschiedenis zullen we geen fysieke bijeenkomst hebben om op het voorgaande jaar terug te blikken, naar een inspirerende Haarlemse Voordracht te luisteren en ons daarna te goed te doen aan onze traditionele aspergemaaltijd. Gelukkig biedt de technologie ons wel de uitkomst om tenminste digitaal te vergaderen. De Haarlemse Voordracht en de asperges komen hopelijk volgend jaar weer.

2019 is inderdaad een rijk jaar geweest, niet alleen in financiële zin, hoewel de jaarrekening dit keer een zeer rooskleurig beeld geeft. Het was vooral een rijk jaar omdat we weer meer prijswinnaars hebben mogen feliciteren, zowel bij de bestaande prijzen als bij een aantal nieuwe prijzen. De For Women in Science Rising Talent Prizes, de Irispenning voor de beste communicator in de wetenschap (niet verrassend Robbert Dijkgraaf) en de Kees Schouhamer Immink prijs werden dit jaar voor het eerst uitgereikt.

Dit jaar namen we ook afscheid van de eerste KHMW lector bij InHolland met een drukbezocht symposium in het Hodshonhuis. Volgend jaar hopen we weer een lector te kunnen verwelkomen, nu niet op het gebied van gezondheid, maar op een ander terrein waar InHolland nauw met de stad Haarlem samenwerkt. Met dit bijzondere lectoraat proberen we de brug tussen toegepaste wetenschap en de stad Haarlem te bevorderen.

In 2019 is ook de archiefcommissie voor het eerst serieus aan het werk gegaan in de bibliotheek. U leest in het verslag van Arend Soeteman welke

prachtige publicaties er tevoorschijn gekomen zijn. Die illustreren weer hoe de KHMW al vanaf haar ontstaan deelnam aan het internationale netwerk van geleerde genootschappen in Europa, een netwerk dat met haar publicaties wetenschap over de grenzen heen toegankelijk maakte voor leden en directeuren.

Als de ontwikkelingen op het gebied van de volksgezondheid het toelaten, hopen we deze herfst weer op reis te gaan. Dit keer naar het enige andere geleerde genootschap dat net als wij zowel directeuren als leden heeft, de Royal Society of Edinburgh. In dit jaarverslag vindt u al een eerste glimp van de Schotse Verlichting, waarover we ongetwijfeld nog meer zullen horen na de zomer.

De Hollandsche Maatschappij is gelukkig springlevend, vol plannen en met inspirerende lezingen en enthousiaste prijswinnaars in het verschieft zodra we weer bij elkaar mogen komen in ons prachtige Hodshonhuis. Maar eerst hoop ik dat u in dit jaarverslag mee terugkijkt op een rijk jaar.

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers is voorzitter van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

ESSAY

De Schotse Verlichting: een ontmoeting met David Hume

LODI NAUTA

DE SCHOTSE VERLICHTING is onlosmakelijk verbonden met de namen van David Hume en Adam Smith, de eerste een van de meest invloedrijke filosofen aller tijden en de tweede grondlegger van de moderne economie. Het is een erfenis om enorm trots op te zijn, en dat zijn de Schotten dan ook, getuige de beelden van deze illustere geleerden in Edinburgh. Hoewel er vele andere denkers en doeners waren die Schotland in de achttiende eeuw in de spreekwoordelijke vaart der volkoren hebben opgestoten, zijn Hume en Smith reuzen op wiens schouders wij zitten. Hun werken en inzichten blijven inspireren. Hoewel Smith's analyses van het belang van arbeidsverdeling, de rol van markten, prijsbeleid en prijstheorie, handel, belasting en andere overheidsinterventies, en vele andere onderwerpen die hij in de *Wealth of Nations* behandelt, uiteraard in eerste instantie gezien moeten worden in hun achttiende-eeuwse context, heeft zijn visie op de economie als 'moral science' niets aan belang ingeboet. In zijn *Theory of Moral Sentiments* legt Smith grote nadruk op menselijke empathie ('sympathy') – het vermogen om je te verplaatsen in een ander om uiteindelijk vanuit het oogpunt van een 'impartial spectator' handelingen op hun moreel-sociale merites te beoordelen. Dit werk vormt een tweeluik met de *Wealth of Nations*: economie, ethiek en politiek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

David Hume, met wie Smith goed bevriend was, dacht er niet anders over. Ook Hume schreef over economie en politiek, en net als Smith

benadrukte hij het immense belang van een adequate analyse van de menselijke natuur en het menselijk handelen om economie en politiek te begrijpen. Het revolutionaire karakter van Hume's denken is vandaag de dag misschien niet meteen invoelbaar, gewend als we zijn aan een seculiere benadering van kennis, moraal en maatschappij. Ook hebben we geleerd sceptisch te zijn ten aanzien van claims op objectieve waarheid en absolute zekerheid. In Hume's tijd was dit echter anders. Hume moest afrekenen met een lange traditie van denken waarin de mens als de kroon op Gods schepping werd gezien, begiftigd met een rede waarmee de mens de essentiële structuur van de wereld, door God geschapen, kon inzien. Kennis en moraal waren een kwestie van diep nadenken en het schouwen van ideeën, wellicht niet meer de Platoonse Vormen van weleer, maar dan in ieder geval de heldere en welonderscheiden ideeën die voor Descartes leidend waren om het bestaan van God en vervolgens van de wereld te bewijzen.

Hume ontwikkelde een heel ander beeld van de mens; de mens als biologisch, natuurlijk wezen, voor wie kennis en moraal het resultaat zijn, niet van een intellectueel schouwen, maar van een interactie met onze omgeving. Wat Newton voor de natuurwetenschappen had gedaan – de natuur op basis van observaties onder algemene wetmatigheden brengen zonder te speculeren over de diepere oorzaken achter die waargenomen patronen – wilde Hume voor de studie van de mens doen. Geen

Portret van David Hume door Allan Ramsay (1766), National Galleries of Scotland

wonder dat Nobelprijslaureaat in de economie, Daniel Kahnemann, in zijn *Thinking Fast and Slow* Hume als eerste serieuze menswetenschapper roemt. Niet de mens als solitair denker (in direct contact met God) maar de mens als sociaal ingebed en biologisch gevormd is voor Hume het centrale uitgangspunt. Dit geeft meteen al aan dat het standaardbeeld van de Verlichting als de Eeuw van de Rede niet klopt. Juist Hume als grote Verlichtingsdenker benadrukt het belang van onze waarnemingen, gevoelens, emoties, en

gewoontes. De gewoonte (*custom*) speelt bijvoorbeeld een grote rol in zijn analyse van kennis. De vaste patronen die wij ontwaren in de wereld zijn een kwestie van waarneming en gewoonte: na heel vaak gezien te hebben dat B op A volgt, concluderen we op basis van gewoonte dat B zal optreden als we A zien, en zeggen dan dat A de oorzaak van B is; maar deze uitspraak is geen gevolg van een plotseling puur rationeel inzicht in de essentie van A maar van observatie en psychologische conditionering. Het gevoel

De Schotse Verlichting, Scottish National Portrait Gallery

van een noodzakelijk verband tussen A en B is iets wat wij op de wereld projecteren. De wereld bestaat uit losse feiten, de verbanden daartussen brengen wij zelf aan. Zo ook in de ethiek. Moraal is geen kwestie van rationeel inzicht in het goede maar een kwestie van gevoel. Als biologische wezens reageren we op handelingen van anderen en onszelf; we voelen wat er goed of fout aan is. Inzicht in een situatie is belangrijk maar zet ons niet aan tot handelen; daarvoor is gevoel nodig. Net als Smith ontwikkelt Hume hier de notie van empathie: het zich kunnen verplaatsen in de ander, wat een immens belangrijke basis voor onze sociale spelregels vormt.

Deze sociale spelregels zijn geen van God afkomstige richtsnoer noch hebben politieke partijen of de kerk het alleenrecht deze spelregels op te stellen of zich als arbiter op te werpen. Als typische Verlichtingsdenker zag Hume de geschiedenis van de mensheid als een geschiedenis, met vallen en opstaan, van een groei in welzijn, welvaart en beschaving. Een florierende handel, stabiele politieke instituties, wetenschap en onderwijs, en een goed rechtssysteem, zijn belangrijke factoren, maar de geschiedenis leert dat er geen blauwdruk voor handen is om tot zo'n samenleving te komen. Hume's eigen historisch

werk – hij schreef een invloedrijke geschiedenis van Engeland in 6 delen – wil een onpartijdig beeld geven van de geschiedenis van zijn land zonder zich te committeren aan een bepaalde visie op staat, parlement en koningschap van een politieke partij.

Zoals gezegd, we denken misschien dat Hume en andere Verlichtingsdenkers louter historische figuren voor ons zijn geworden; dankzij hun zijn wij inmiddels hoog en breed verlicht. Maar dit is uiteraard een illusie. Waar de ene populist zich beroept op de Verlichting, wijst de andere populist haar af. Aanvallen op de rechtstaat, op vrij en ongebonden onderzoek en denken, op redelijkheid en tolerantie zijn aan de orde van de dag. De vrijheid die Hume bepleitte in zijn sceptische, empirische en seculiere filosofie is geen vanzelfsprekendheid. Hume wist dat zelf heel goed, en hij kan ons nog steeds inspireren en helpen om die vrijheid te verdedigen.

Prof. dr. L.W. Nauta is decaan van de faculteit wijsbegeerte en hoogleraar geschiedenis van de filosofie aan de Rijksuniversiteit Groningen, en lid van de KHMW. Hij schreef dit essay met het oog op de aanstaande KHMW-reis naar Edinburgh in oktober 2020.

WINTERLEZING

Maarten van der Goes en de buitenlandse politiek van de Bataafs-Franse tijd (1795-1814) door **Dr. mr. P.W. (Pim) Waldeck**, oud-ambassadeur te Londen, grootmeester-honorair van H.M. Koningin Beatrix.

In de Frans-Bataafse tijd was het prille Nederland niet veel meer dan een speelbal tussen Engeland en Frankrijk. Oud-ambassadeur Pim Waldeck vertelde in zijn Winterlezing op 9 februari hoe één man het voortbestaan van de Bataafse Republiek probeerde veilig te stellen, en wat die periode zegt over het hedendaagse Nederland.

Op de website van de KHMW is de volledige tekst van de lezing na te lezen (knop: Actueel/Headlines). Meer weten? Lees dan het boek "Maarten van der Goes van Dirxland (1751-1826) Nederlands eerste minister van Buitenlandse Zaken" door Pim Waldeck (Uitgeverij Vantilt 2017).

De vergadering voorafgaand aan de Winterlezing stemde in met:

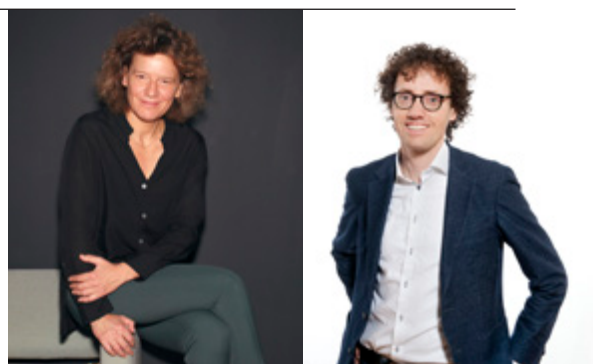
- De voorgestelde benoemingen van nieuwe directeuren en leden. De voorzitter licht toe dat het bestuur een aanpassing heeft gemaakt in de aantallen en verdeling van te benoemen directeuren. Speciale aandacht is geschonken aan het evenwicht tussen directeuren uit het bedrijfsleven en directeuren uit de (semi)publieke sector. Bij leden is gelet op de verdeling van prijzen en de hiervoor benodigde juryleden, vooral aan de bèta-kant. Er is een nieuwe, aangescherpte benoemingsprocedure opgesteld, waarin ook leeftijd als belangrijk criterium is opgenomen.
- De begroting voor het jaar 2019.

HERFSTLEZING

Sociale netwerken en sociale normen in een tijdperk van individualisering door **Prof. dr. D.R. (René) Veenstra**, hoogleraar sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen en directeur onderzoeksschool ICS.

Publiek- private samenwerking zit in onze genen. Maar hoe staat het er eigenlijk mee? door **Drs. C.G. (Carolien) Gehrels**, European Cities Director Arcadis.

Tijdens de Herfstlezing krijgen nieuwe leden en directeuren van de KHMW traditioneel de gelegenheid om zich voor te stellen. Op 6 oktober sprak René Veenstra over de rol van

sociale netwerken bij pestgedrag en Carolien Gehrels over de verslechterende relatie tussen overheid en bedrijfsleven.

Op de website van de KHMW is een verslag van beide lezingen na te lezen (knop: Actueel/Headlines).

ALGEMENE VERGADERING

18 mei 2019 – 267e jaarvergadering Er waren ongeveer 170 directeuren en leden aanwezig, onder wie drie buitenlandse leden. **Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers** memoreerde de directeuren en leden die de Maatschappij zijn ontvallen sinds de vorige jaarvergadering, onder wie oud-voorzitter en erelid Mr. M. (Maurits) Enschedé, over wie u een uitgebreid In Memoriam aantreft op de laatste pagina's van dit jaarverslag.

Vervolgens ging de voorzitter kort in op nieuwe ontwikkelingen binnen de Maatschappij. Met de Brouwer Vertrouwprijs werd het thema vertrouwen gekozen om maatschappelijke initiatieven te eren die het vertrouwen in de samenleving mede ondersteunen. Voor het eerst zal dit jaar ook buiten de kring van directeuren en leden een open werving worden gestart voor voordrachten voor de prijs.

Communicatie was dit jaar een terugkerend thema, resulterend in een prachtige digitale

nieuwsbrief, en in schriftelijke en videoverslaglegging van lezingen en bijeenkomsten, zodat op de website van de KHMW is na te lezen wat er besproken is.

De wetenschappelijk secretarissen, **Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg** en **Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman** deden verslag van de uitgereikte prijzen. Penningmeester **Mr. R.J. (Rutger) Schimmelpenninck** gaf een toelichting op de jaarrekening. Aan het einde van de vergadering sprak de voorzitter de aftredende bestuursleden **Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep** en **Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner** toe.

Pauline van Lennep was de zevende generatie Van Lennep bij de Hollandsche Maatschappij en de vierde Van Lennep in het bestuur. Zij staat daarmee op de schouders van een eerbiedwaardig gezelschap. Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner trad toe tot het bestuur in 2009. In 2010 werd zij geroepen om staatssecretaris te

Jaardiner 2019, een klein deel van de gasten dineert in de meer intieme sfeer van de Blauwe Zaal

Jaarvergadering 2019: Blik op receptie in bibliotheek

worden, maar ze kwam weer terug, als onder-voorzitter, van 2013 tot 2019. Zij is de drijvende kracht geweest achter het Jan Brouwer Fonds en de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting en heeft ervoor gezorgd dat de Brouwer Prijs er kwam. De voorzitter overhandigt aan beiden de eremedaille van de Maatschappij en een broche in de vorm van een kleine beschermengel. De vergadering bedankt de dames Veldhuijzen van Zanten en Van Lennep met een luid applaus voor hun jarenlange inspanningen. Op de volgende pagina's kunt u lezen hoe zij terugkijken op hun bestuurstijd.

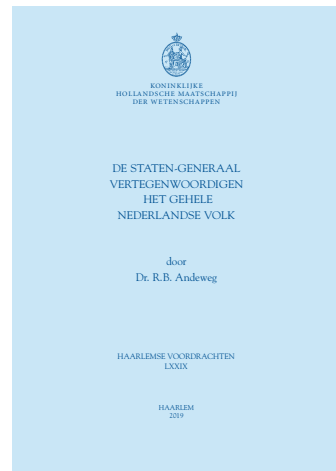
De vergadering gaf haar goedkeuring aan:

- Het jaarverslag 2018 incl. de jaarrekening 2018.
- De decharge van het bestuur, c.q. de penningmeester voor het gevoerde financiële beleid.
- De samenstelling van de archiefcommissie, de financiële commissie en de vijf adviescommissies die het bestuur adviseren over de benoeming van nieuwe directeuren en leden.
- De notulen van de directievergadering voorafgaand aan de Winterlezing op 9 februari 2019.
- De toekenning van de Langerhuizen bate.
- De benoeming in het bestuur van Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius en Prof. mr. drs. M. (Madeleine) de Cock Buning in opvolging van Jkvr. mr. P. van Lennep en Drs. M.L.L.E. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner.

Haarlemse Voordracht: *De Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk* door **Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg**, em. hoogleraar empirische politicologie aan de Universiteit Leiden, ondervoorzitter van de Kiesraad en secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van de KHMW.

De Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk. Zo luidt Art.50 van onze Grondwet, en zo staat het er al vanaf 1814. Maar is het ook zo? De Staatscommissie Remkes uitte haar zorgen en PVV-leider Wilders sprak zelfs van 'een nepparlement'. In deze Haarlemse Voordracht onderzocht Rudy Andeweg recente ontwikkelingen in de representativiteit van onze Volksvertegenwoordiging.

De Haarlemse Voordracht is digitaal in te zien op de website van de KHMW (knop: KHMW/Publicaties) en hard copy verkrijgbaar bij het secretariaat.

TERUGBLIK

Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner

In Teylers museum, waar ik een lezing had gehouden, ontmoette ik op een avond Marbeth Bierman. Zij vertelde me “van de overkant” en over het Jan Brouwer Fonds. Kort daarop introduceerde zij mij bij de Hollandsche Maatschappij. Leek het binnen eerst even alsof ik, een halve eeuw terug in de tijd, weer binnenstapte in de herenclub van mijn grootvader, de typering dat je hier met iedereen een boeiend gesprek kon aanknopen, klopte als een bus. De heer die tegelijk met mij arriveerde bij het Hodshonhuis, op mijn eerste jaarvergadering, nam zijn panamahoed voor mij af bij de voordeur. Zonder aanloop hadden we even later een diepgaand gesprek over politieke nestgeur

en over de dynamiek van de grote partijen. Hij typeerde dat in tien minuten en ik heb daar later vaak aan teruggedacht. Ieder lid, iedere directeur, heeft op het eigen terrein iets neergezet, anders word je niet gevraagd, en dat levert een gezelschap op van mensen die goed naar anderen luisteren en die allemaal iets interessants te vertellen hebben.

Veel van de bijeenkomsten zijn prijsuitreikingen want aanmoediging van de wetenschap is de centrale activiteit. De blijdschap van de winnaars ontroert of het nu om de oeuvreprijzen gaat of de profielwerkstukken waarvan de jonge mensen in golven elk jaar weer aankomen met hun broers en zusjes, leraren en ouders. Hun prestaties zijn een glimp van de toekomst, iets wat mij elke keer weer een groot vertrouwen geeft in ons menselijk herstellvermogen. De voordrachten waarop we getraakteerd worden zijn van het hoogste niveau en het engagement van de sprekers is meestal verleidelijk puur. De ervaring van directeuren, gepokt en gemazeld in bestuurlijke en publieke functies, levert niet zozeer expliciete gesprekken op als wel een wereld van gedeeld begrip.

Na een jaar werd het Brouwer Fonds in het bestuur aan mij toevertrouwd en ik ging op zoek naar aanknopingspunten voor de volgende fase. In het archief, in het kabinet van Keetje, bestuurde ik L.E.J. Brouwer, de grondlegger van het fonds. Jan Brouwer werd een van de beste vrienden die ik pas vijftig jaar postuum ontmoette. Zijn loopbaan en verantwoordelijkheden hadden hem vertrouwd gemaakt met van elkaar verschillende denkkaders en hij kon omgaan met de dilemma's van abstracte vraagstukken. Zijn spannende levensverhaal leende zich voor een serie lichtvoetige anekdotische illustraties. Hij personifieerde veel van wat ik het mooiste vind in de Hollandsche Maatschappij. Wetenschap als uitgangspunt voor een sterke maatschappelijke betrokkenheid en positief idealistisch altijd de verbinding zoeken. Brouwer had een voorkeur voor actieve participatie en hij wilde geen geschriften: “papier is er al genoeg”.

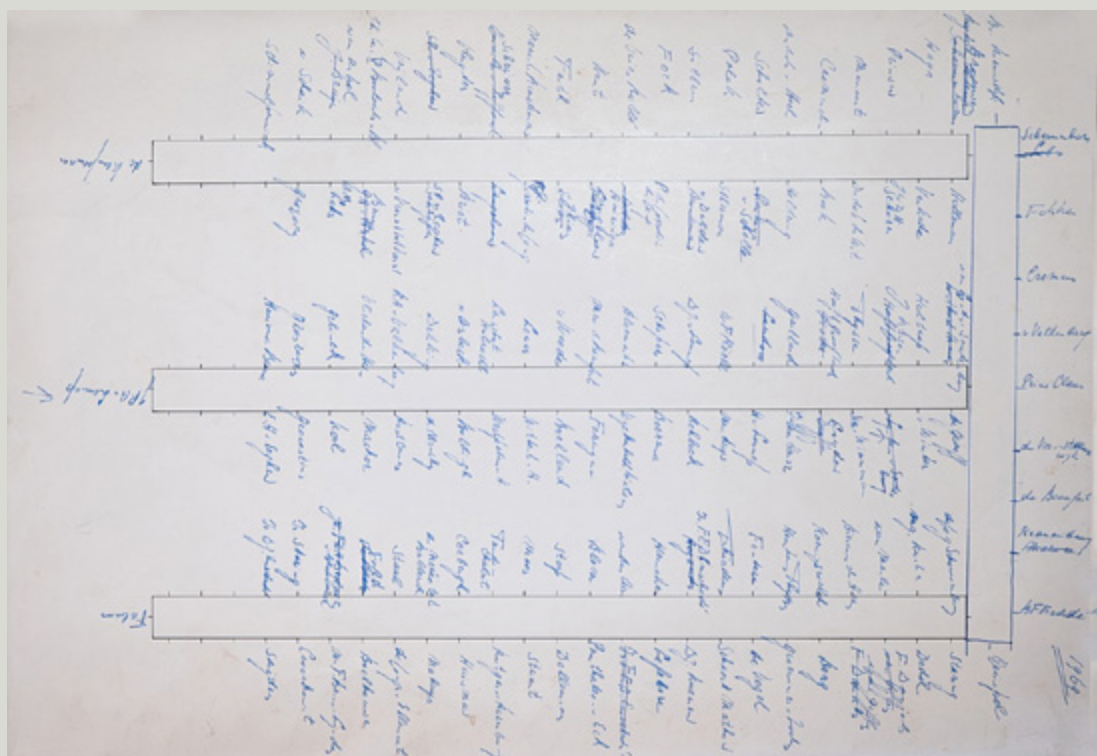
Zo gaf hij aansprekende coördinaten mee om koers te kiezen met het rijke Brouwer Fonds. Een geweldige kans kregen we toen Robert en Ingrid Brouwer, de volgende generatie, ook nog een nieuwe prijs mogelijk maakten. Stapsgewijs, samen met heel veel leden en directeuren, ontwikkelde het idee van de Brouwer Prijs zich. De grote prijs voor een initiatief dat bewezen het vertrouwen in de samenleving bevordert. Hij gaat naar mensen die originele, werkzame oplossingen bedenken voor lastige spanningsvelden. Jan Brouwer had dat graag gezien.

Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner was KHMW-bestuurslid van 2009-2010 en ondervoorzitter van 2013-2019.

TERUGBLIK

Pauline van Lennep

In 2011 werd ik benoemd als bestuurslid van de Hollandsche Maatschappij. Nu vond ik het een jaar eerder al heel bijzonder dat ik was voorgedragen als directeur, maar mijn bestuursjaren heb ik als een enorme eer beschouwd. De Hollandsche Maatschappij kende ik al van kinds af aan omdat mijn grootvader, diens broer en mijn oom David daar als directeuren over vertelden. Deel uitmaken van dit geleerde genootschap beschouw ik als een groot voorrecht. Bestuursleden van de Hollandsche Maatschappij hebben een ruime mogelijkheid om naar eigen keuze de nadruk te leggen op bepaalde onderdelen van hun taak. Zo heb ik met veel plezier de

organisatie van het jaardiner op mij genomen. De Hollandsche Maatschappij houdt haar tradities met verve in ere, maar vergeet daarbij niet te moderniseren. Deze perfecte balans tussen aandacht voor onze rijke geschiedenis en onze transitie in een moderne, professionele organisatie, komt goed tot uitdrukking bij een jaarlijks terugkerend hoogtepunt: de jaarvergadering, gevolgd door de Haarlemse Voordracht en het jaardiner.

Al sinds mijn jeugd is deze feestelijke dag bij mij bekend door een overlevering uit mijn familie. Op 22 mei 1852 sprak Prof. mr. David Jacob van Lennep de feestrede uit ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Maatschappij. Tijdens zijn gloedvolle betoog zat een directeur op de eerste rij zeer hinderlijk en onwellevend te ritselen met papieren. Dit heeft hem zo zeer aangegrepen dat hij na de feestrede ernstig ziek werd en in zijn hallucinaties bracht hij dit voorval bij herhaling ter sprake. Niet lang daarna overleed hij.

Het menu van het jaardiner is voor niemand een verrassing en deze traditie stamt al uit de 19e eeuw. Men spreekt ook liever van “de aspergemaaltijd”. In vroeger jaren was het menu overigens wel een stuk copieuzer. De zorg voor het jaardiner hebben wij al meer dan 50 jaar voortreffelijk toevertrouwd aan Maison van den Boer. Net zoals wij hun oudste klant zijn, kunnen wij ons een jaardiner niet voorstellen zonder Maison van den Boer. Wie is er anders in staat om de aula binnen een uur om te toveren van een vergaderruimte in een dinerzaal? Een waarlijk militaire operatie.

De voorbereiding van het jaardiner is ook doorspekt met tradities. De tafelschikking luistert nauw. Zo veel mogelijk worden directeuren en leden om en om aan tafel geplaatst, zodat de verbinding tussen deze twee groepen wordt benadrukt. Daarnaast klimt men in hiërarchie langzaam omhoog van de onderkant van de tafel naar een plaats in de buurt van de hoofdtafel. Vroeger waren dit felbegeerde plaatsen en er werd ook status aan ontleend, maar tegenwoordig vinden veel directeuren en leden

het eigenlijk ook wel eens leuk wat meer in het midden van de zaal te zitten zodat men niet ieder jaar naast dezelfde persoon zit. De belangstelling voor het jaardiner is de laatste jaren zo groot dat zelfs de blauwe zaal wordt ingezet. Directeuren en leden die het voorrecht hebben gehad hier een jaardiner mee te maken roemen de zeer speciale sfeer.

De dag voor het jaardiner wordt de tafelschikking gemaakt. In vroeger jaren was dit een dagvullend programma, maar dankzij onze voormalig secretaris Gerrit van Dijk beschikken we sinds een aantal jaar over een computerprogramma dat de tafelschikking een stuk eenvoudiger maakt. Behalve de bovenbeschreven hiërarchie proberen we ook rekening te houden met afwisselende tafelpartners en de – gelukkig steeds minder schaars wordende – aanwezige dames moeten goed worden gepositioneerd. Daarna volgt het prikken van de naamkaartjes op het grote prikbord - hoe vergeelder het kaartje, hoe langer men al deelneemt aan de jaardiniers!

Jkvr. mr. P. van Lennep was KHMW-bestuurslid van 2011-2019.

JAN BROUWER CONFERENTIE

Boven: Mark Bovens. Onder: Wouter Koolmees

De afgelopen decennia heeft Nederland te maken gehad met (grote) groepen migranten. In de decennia na de Tweede Wereldoorlog kwamen arbeidsmigranten uit Zuid-Europa, Turkije en de Maghreb, later gevolgd door de gezinsmigranten. Vanaf de jaren vijftig kreeg Nederland daarnaast te maken met migratie uit de (voormalige) koloniën. In de jaren tachtig kreeg Nederland vervolgens te maken met een postindustriële migratiegolf, bestaande uit asielzoekers, hoog-opgeleide arbeidsmigranten en irreguliere migranten uit een groot aantal landen. En de afgelopen jaren stonden vooral in het teken van onvoorspelbare vluchtelingenstromen en moeilijk te controleren volgmigratie (o.m. gezinshereniging). Ook het vrije verkeer binnen de EU heeft grote groepen arbeidsmigranten naar Nederland gebracht.

De aandacht is logischerwijs sterk gericht geweest op de maatschappelijke positie van de migranten (groepen): het versterken van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie. Integreren in de Nederlandse samenleving en daarmee de migrant stond en staat centraal. Zonder aan het belang van deze kant van migratie te willen afdoen, doemt de vraag op of we wellicht een andere kant van migratie uit het oog zijn verloren: het samenlevingsperspectief, waar het gaat om het samenleven van individuen en groepen. Binnen dit perspectief staat het voorkomen van een niet-cohesieve, verdeelde samenleving als gevolg van processen van sociale afsluiting en polarisatie centraal. Er zijn groepen Nederlanders met een migratieachtergrond die zich terugtrekken van de samenleving (zie het SCP-rapport *Werelden van verschil* uit 2015) en de verkenning van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid *De nieuwe diversiteit* uit 2018 laat een zwakkere buurtcohesie zien als gevolg van de toegenomen diversiteit. De emancipatie van de Nederlanders met migratieachtergrond levert in toenemende mate, soms tot geweld leidende, discussies op over de waarden van de Nederlandse rechtsstaat. Hierbij laten vooral de meest uitgesproken mensen zich nadrukkelijk horen, maar er heerst ook ongemak bij grote middengroepen.

Diversiteit is een gegeven, zelfs als de migratie naar Nederland zou stoppen. Wat kan een overheid burgers bieden als het gaat om het samen leven in diversiteit, welke beleidsopgaven doemen hier op en waar houdt de verantwoordelijkheid van de overheid op en begint de verantwoordelijkheid van de burger?

Dit vraagstuk werd op 28 januari toegelicht door drie sprekers bij de Jan Brouwer Conferentie “Migratie en integratie vanuit het perspectief van de samenleving”. **Maurice Crul** benoemde de nieuwe minderheid in de huidige superdiverse

Boven: Maurice Crul. Onder: Paul Schnabel

steden: in 3 van de 4 grote Nederlandse steden zijn mensen van Nederlandse afkomst een numerieke minderheid geworden. Hoe staat het er voor met hun integratie in de diverse stad? **Mark Bovens** gaf aan dat er naast een integratiebeleid ook aandacht dient te zijn voor een samenleefbeleid. In de vorige eeuw kwamen de meeste migranten uit een beperkt aantal landen, tegenwoordig komen migranten uit alle delen van de wereld. Veel van die ‘nieuwe’ migranten blijven maar enkele jaren in ons land. Een grote verscheidenheid naar herkomst en verblijfsduur maakt het samenleven ingewikkelder. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, **Wouter Koolmees**, sloot de middag af met een lezing over kansen en zelfredzaamheid in een diverse samenleving.

IR. L.E.J. BROUWER (1910-1983)

Jan Brouwer kwam uit een geslacht van geleerden - zijn vader was geoloog met internationale bekendheid, zijn oom, naar wie hij is genoemd, een wereldberoemde wiskundige. Hijzelf was gedreven om steeds nieuwe thema's te verkennen en alle invalshoeken daarvan met name ook de morele.

Op 21-jarige leeftijd studeerde hij in Delft af als mijnbouwkundig ingenieur. Na zijn studie trad Brouwer in dienst bij de Bataafse Petroleum Maatschappij, waar hij o.m. werkzaam was in het Verre Oosten. Hij beëindigde zijn actieve loopbaan als president-directeur van de Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij in 1971.

In het begin van de 80er jaren heeft Jan Brouwer een deel van zijn vermogen bestemd voor een fonds ten behoeve van interdisciplinair wetenschappelijk onderzoek in Nederland. Het Jan Brouwer Fonds is begin 2003 aan de zorg van de KHMW toevertrouwd, waarbij de statutaire doelstelling als volgt is geformuleerd: het stimuleren van multidisciplinair, maatschappijgeoriënteerd onderzoek dat inzicht geeft in concrete maatschappelijke problemen en in potentie moet bijdragen aan de oplossing daarvan.

Bovenstaande tekst werd opgesteld door Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW en secretaris van het Jan Brouwer Fonds.

Een video- en schriftelijk verslag van de conferentie vindt u op de website van de KHMW (knop: Actueel/Headlines).

MODERATOR

Prof. dr. P. (Paul) Schnabel, oud-universiteits-hoogleraar Universiteit Utrecht

SPREKERS

Prof. dr. M.R.J. (Maurice) Crul, hoogleraar diversiteit en onderwijs Vrije Universiteit Amsterdam, voorzitter IMISCOE

Prof. dr. M.A.P. (Mark) Bovens, hoogleraar bestuurskunde Universiteit Utrecht, lid WRR.

Drs. W. (Wouter) Koolmees, minister van Sociale

STICHTING DE NATIONALE DENKTANK

RENÉ VAN RIJCKEVORSEL
EN ANNE DE BROUWER

Stichting de Nationale DenkTank (NDT) kraakt samen met jonge denkers taaie maatschappelijke vraagstukken. De NDT slaat sinds 2006 een brug tussen de overheid, de wetenschap en het bedrijfsleven – met als doel de Nederlandse samenleving met vernieuwende ideeën vooruit te helpen. Jaarlijks gaan twintig jonge studenten en promovendi met verschillende studieachtergronden als NDT een maatschappelijk probleem te lijf. Tijdens de analysefase brengen de deelnemers middels interviews, enquêtes, literatuuronderzoek en discussies met ingewijden de grootste knelpunten van het jaarthema scherp in beeld. Aansluitend werken de deelnemers praktische oplossingen uit in een eindrapport en presenteren hun ideeën tijdens een grote slotbijeenkomst. Na afloop van het vier maanden durende programma brengen DenkTankers hun oplossingen in de praktijk. Het actieve alumni netwerk telt inmiddels zo'n 300 maatschappelijk betrokken en talentvolle oud-deelnemers. Met en door het netwerk worden verschillende activiteiten georganiseerd, zoals bijvoorbeeld in 2019 een MiniDenkTank over het thema 'werk-ontspanningsbalans' en een jaarlijkse Voorjaarsdag.

De Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen streeft overeenkomstige doelen als de Nationale DenkTank na en is tegelijkertijd in haar leden- en directiebestanden en haar activiteiten complementair. Daarom bestaat er al sinds het begin een hechte en vruchtbare samenwerking tussen beide organisaties, zowel op het terrein van de jaarlijkse thematiek als dat van het alumni netwerk. Op deze en volgende pagina's vindt u een impressie van de belangrijkste gezamenlijke initiatieven in 2019.

Expertforum 2019: aula en groepsfoto NDT-ers

JAARTHEMA 2019: DIGITALE SAMENLEVING

De NDT 2019 boog zich over het vraagstuk 'hoe realiseren we een digitale samenleving, die gezond, weerbaar, inclusief en eerlijk is?'. In augustus 2019 begonnen 20 deelnemers aan dit traject. Gedurende de DenkTank hebben verschillende KHMW-leden de deelnemers van de NDT 2019 bijgestaan met kennis en inzichten. De NDT is zeer dankbaar voor de inzet van de KHMW-leden.

Op <https://ndt19.nl/> vindt u het eindrapport van de NDT 2019.

EXPERTFORUM IN HET HODSHON HUIS

Op 3 oktober 2019 presenteerde de NDT haar resultaten van de analysefase tijdens het Expertforum aan ruim 150 experts vanuit de overheid, het bedrijfsleven en de wetenschap. Het Expertforum vond traditiegetrouw plaats in het Hodshon huis en werd samen met de KHMW georganiseerd.

Na een boeiende presentatie waar alle knelpuntenanalyses werden getoond en toegelicht, was het tijd om met elkaar na te denken over oplossingen op de onderzoeksvraag. Door middel van interactieve *break-outs* konden alle

aanwezigen ideeën aandragen die de deelnemers van de DenkTank konden meenemen naar de Oplossingsfase.

10 OPLOSSINGEN VOOR EEN OPTIMALE DIGITALE SAMENLEVING

Op basis van de gemaakte analyses én alle input van het Expertforum zijn de deelnemers aan de slag gegaan met het bedenken en ontwikkelen van oplossingen die bijdragen aan een eerlijke, gezonde, weerbare en inclusieve samenleving. De oplossingen variëren van tastbare producten tot grootschalige campagnes en nationaal beleidsadvies. Bijvoorbeeld PhoneForest: een

boom waarin een gebruiker letterlijk de mobiele telefoon hangt om even ‘uit’ te staan, Donata: een app om persoonlijke data anoniem te doneren aan goede doelen en InstantZorg: een online platform waarop een patiënt met een chronische aandoening verandert in een hulpverlener. Op 12 december presenteerde de NDT 2019 haar visie en oplossingen feestelijk in het Compagnietheater te Amsterdam. KHMW-bestuurslid Madeleine de Cock Buning nam het rapport ‘Optimaal Digitaal’ in ontvangst.

De DenkTankers waren zichtbaar in diverse media. Zo was Félina Scheijmans te horen op Radio 1 bij NTR Focus, presenteerden Martijn Scholtemeijer en Karima Hazzouti hun analyse en oplossingen op het podium bij NRC Live, schitterden Roosje Ruis en Vera Vrijmoeth in het nieuws van ‘hun’ regio Haarlem en Veldhoven en schreven Lotfy Hassan en Bruno Verdam een opinieartikel over digitale toegankelijkheid voor het FD.

Op www.ndt19.nl treft u uitgebreide informatie en filmpjes aan over de visie, analyses en oplossingen van de Nationale DenkTank 2019.

VOORUITBLIK NAAR DE NATIONALE DENKTANK 2020

Partners van de NDT komen tweemaal per jaar bijeen tijdens een Partnerneraad. De Partnerneraad adviseert het bestuur van de NDT over de jaarlijkse themakeuze.

Op donderdag 29 augustus 2019 zat René van Rijckevorsel de Partnerneraad voor. De middag leverde een belangrijke bijdrage aan de keuze voor het thema van de NDT 2020.

In 2020 zal de Nationale DenkTank zich richten op onzekerheden op o.a. het gebied van wonen, werk en sociale zekerheid voor middengroepen in Nederland.

Wilt u hierbij betrokken zijn, of heeft u suggesties voor interessante sprekers, partners of anderszins, kunt u contact opnemen met Anne de Brouwer, directeur van de Nationale DenkTank, via a.debrouwer@nationale-denktank.nl.

Eindpresentatie, uitreiking eindrapport NDT 2019

FONDS NATIONALE DENKTANK

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen en Stichting de Nationale DenkTank hebben in 2019 het Fonds Nationale DenkTank opgericht om de duurzame financiering van de stichting te waarborgen. Het bestuur van dit fonds bestaat uit drie voormalige bestuurders van de NDT en twee leden/directeuren van de KHMW. Het mogelijk maken van de jaarlijkse NDT is en blijft afhankelijk van partners en particulieren. De DenkTank ontvangt geen vaste subsidies, maar is afhankelijk van organisaties en mensen die geloven in de kracht van jonge denkers. Stichting Fonds Nationale DenkTank wil bijdragen aan het mogelijk maken van de komende 100 jaarlijkse Denktanks en de impact van oplossingen en het netwerk versterken. Vrienden

Groepsfoto Partnerneraad augustus 2019

dragen bij aan de continuïteit, groei en onafhankelijkheid van de NDT voor de lange termijn. Voor meer informatie over het Fonds Nationale DenkTank kunt u contact opnemen met Harald Tepper, die de rol van bestuursvoorzitter van dit fonds voor zijn rekening neemt.

Meer informatie over de doelstellingen en de mogelijkheid om vriend te worden van het Fonds Nationale DenkTank vindt u via <https://nationale-denktank.nl/fonds-nationale-denktank/>.

BIJDRAGEN AAN ACTIVITEITEN VAN DE KHMW

In 2013 zijn stichting de NDT en de KHMW begonnen met het initiatief: “DenkTank op de koffie bij ...”. Alumni van de NDT gaan met

een persoonlijke vraag in gesprek met een lid of directeur van de KHMW. DenkTankers komen zelf met vragen of verzoeken, waarna het bestuur van de KHMW zorgt voor de connectie. De vraag kan uiteenlopend van aard zijn, zowel vakinhoudelijk als meer gericht op bepaalde keuzes waar de alumnus in zijn of haar loopbaan of leven voor staat. Ook in 2020 zetten we dit initiatief voort. Tijdens de Algemene Vergadering en het jaardiner van de KHMW was de NDT gesprekspartner aan tafel.

Jhr. drs. R.M.M. van Rijckevorsel is bestuurslid KHMW en adjunct hoofdredacteur van Elsevier Weekblad, A. de Brouwer MSc is directeur van Stichting de Nationale DenkTank.

WIM DREES SEMINARS

Job Swank

Het Wim Drees Fonds heeft als doelstelling de bevordering van wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijk debat op het gebied van de openbare financiën en het overheidsbeleid. Jaarlijks worden door de wetenschappelijke raad van het Wim Drees Fonds twee seminars georganiseerd in Den Haag voor beleidsmakers en belangstellenden.

Het voorjaarsseminar, wetenschappelijk gericht, ging dit jaar over de pensioenproblematiek. Vergrijzing, een stijgende levensverwachting, en een lage rente maken de pensioenpuzzel ingewikkeld. Het vertrouwen in het huidige pensioenstelsel staat onder enorme druk. Volgens **Job Swank** heeft de hervorming van het pensioenstelsel te lang op zich laten wachten. In plaats van een noodzakelijke hervorming door te voeren, is gekozen voor het aanpassen van de regels. Swank ging vervolgens in op de vraag hoe vertrouwen weer terug te winnen is. **Ilja Boelaars** begon zijn betoog met het schetsen van de totstandkoming van de huidige pensioenfondsen. In tegenstelling tot de bonden die pleiten voor solidariteit en collectieve risicodeling zag hij als logische oplossing: betere afspraken maken over welk deel van het fonds van wie is.

VOORJAARSSEMINAR 14 MAART 2019 PENSIOENEN VOOR DE TOEKOMST

MODERATOR

Drs. J. (Jacco) van Maldegem, MT-lid directie communicatie ministerie van Financiën

SPREKERS EN PANEL

Prof. dr. J. (Job) Swank, directeur Monetaire zaken en Financiële stabiliteit DNB, hoogleraar economisch beleid Erasmus Universiteit Rotterdam en kroonlid van de SER

I.A. (Ilja) Boelaars MSc FRM, promovendus economie University of Chicago
Gesproken column door Prof. dr. F.A.G. (Frank) den Butter, em. hoogleraar algemene economie Vrije Universiteit Amsterdam

Het najaarsseminar is telkens gewijd aan een aspect van de Miljoenennota. **Barbara Baarsma** ging in op de vraag waarom in Nederland de lonen ondanks de krapte op de arbeidsmarkt achterblijven. Ook voor de toekomst zag Baarsma de lonen niet veel harder stijgen, met als voornaamste reden de onder druk staande groei van de arbeidsproductiviteit. **Rens Nissen** ging in zijn presentatie in op de rol van de overheid in het achterblijven van het reëel beschikbare inkomen, en sloot af met een lastig dilemma: De komende twintig jaar stijgen de kosten voor zorg en sociale zekerheid nog. Vraag is dan wat belangrijker wordt geacht: deze publieke consumptie of de besteedbare inkomens.

Werkgevers- en werknemersorganisaties spelen een centrale rol in de loonvorming. Daarom trapt **Anthony Stigter** en **Zakaria Boufangacha** de paneldiscussie af met korte presentaties over hoe hun organisaties aankijken tegen discussies over loonvorming en de koopkracht.

NAJAARSSEMINAR 25 SEPTEMBER 2019 MILJOENENNOTA: KARIGE KOOPKRACHT- PLAATJES IN TIJDEN VAN ECONOMISCHE GROEI

MODERATOR

Drs. P.M. (Michiel) Sweers, directeur Innovatie & Kennis ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

SPREKERS EN PANEL

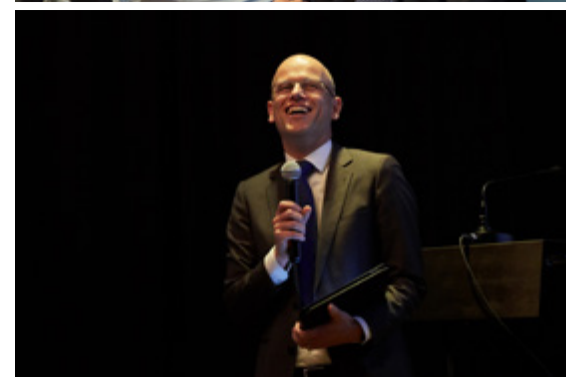
Prof. dr. B.E. (Barbara) Baarsma, directievoorzitter Rabobank Amsterdam, hoogleraar toegepaste economie Universiteit van Amsterdam

R. (Rens) Nissen MSc, directeur Algemene Financiële en Economische Politiek ministerie van Financiën

Drs. A.I. (Anthony) Stigter, secretaris algemeen economisch beleid VNO-NCW en MKB Nederland

Mr. Z. (Zakaria) Boufangacha, coördinator arbeidsvoorwaardenbeleid FNV

Het verslag van beide seminars is in te zien op de website van de KHMW (knop: KHMW/Publicaties).

Boven: Zakaria Boufangacha en Anthony Stigter
Onder: Michiel Sweers

WETENSCHAPPELIJKE RAAD WIM DREES FONDS

Prof. dr. B.E. (Barbara) Baarsma, directievoorzitter Rabobank Amsterdam, hoogleraar toegepaste economie Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. F.A.G. (Frank) den Butter, em. hoogleraar algemene economie Vrije Universiteit Amsterdam

Dr. S. (Sandra) Phlippen, Chief Economist Economisch Bureau ABN AMRO, universitair docent Erasmus School of Economics

Drs. P.M. (Michiel) Sweers, directeur Innovatie & Kennis ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

SPAARNELEZING

De Spaarnelezing is een initiatief van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen en Teylers Museum. Het doel is om wetenschappelijke onderwerpen te delen met een breed publiek.

Vooraanstaande sprekers behandelen verleden, heden en toekomst van de wetenschap. De Spaarnelezing vindt tweemaal plaats en is vrij toegankelijk voor geïnteresseerden.

Op 13 november hielden **Kim Reynolds**, Professor of Children's Literature aan Newcastle University (UK) en **Micha de Winter**, hoogleraar maatschappelijke opvoedingsvraagstukken aan de Universiteit Utrecht, in de Doopsgezinde Kerk in Haarlem twee lezingen met als gezamenlijk thema *Raising Children: The Perception of Childhood*. Het thema van de Spaarnelezing werd gekozen in aansluiting op de tentoonstelling in Teylers

Tentoonstelling *Jong in de 19e eeuw* Teylers Museum 7 sept. 2019 - 5 jan. 2020; Jan Adam Kruseman, Portret van Catharina Elisabeth Rente Linsen, 1831, Collectie Teylers Museum

Museum over het kind in de 19e-eeuwse Nederlandse schilderkunst. De presentatie was in handen van dagvoorzitter Ziggy Klazes.

Kim Reynolds schetste in haar lezing een beeld van het kind in de jeugdliteratuur door de eeuwen heen. 'Writers who choose to write for children are almost always trying to inspire, educate and generally improve their readers: in other words, children's books are important tools for the work of raising children. How they do this, though, depends on what it is believed children can and should be like at any given time. Examples range from stories designed to frighten children into good behaviour through works in which children save adults from their own temptations.' Micha de Winter ging in op de huidige perceptie van het kind in de opvoeding. Hij vroeg zich af welke bijdrage opvoeding en onderwijs kunnen leveren aan het welbevinden van kinderen. Lea Dasberg introduceerde 37 jaar de term 'pedagogiek van de hoop'. De Winter zette uiteen welke hedendaagse ontwikkelingen voor hem aanleiding zijn om opnieuw de hoop als pedagogisch thema op de agenda te zetten.

Hebt u de lezingen gemist? Op de website van de KHMW (knop: Actueel/Headlines) kunt u de volledige lezing van Kim Reynolds nalezen, alsook een aan zijn lezing gerelateerd interview met Micha de Winter in het Haarlems Dagblad.

Vlnr Micha de Winter, Marjan Scharloo, directeur van Teylers Museum, Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW, Kim Reynolds

LECTORAAT HOGESCHOOL

Als afsluiting van zijn lectoraat presenteerde **Dr. T.G. (Thomas) Kampen**, lector Stimulering Gezonde Samenleving van Hogeschool InHolland, op 18 april in het Hodshon Huis de bundel *De mens centraal, geen probleem?*

De mens centraal stellen in zorg en welzijn klinkt logisch, maar er leven de meest uiteenlopende beelden bij dit begrip. Daarom hebben we kritische professionals nodig die al te optimistische of eenzijdige mensbeelden kunnen relativeren en vertalen naar realistische opvattingen voor hun eigen beroepspraktijk, concludeert Kampen. Doel is de praktijk te verbeteren, maar ook het beleid. De betekenis die beleid geeft aan 'de mens centraal' heeft

belangrijke gevolgen voor de praktijk. Bij de bijeenkomst werd Thomas van Kampen geïnterviewd door Heleen Jumelet, directeur InHolland Haarlem en Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW, werden gesprekken gevoerd met ervaringsdeskundigen (bijv. GGZ), werd gedebatteerd o.l.v. lector Marije Deutekom en gaf Frank Meester, filosoof, publicist en musicus ter afsluiting een filosofische bespiegeling op de bundel.

De mens centraal, geen probleem? (ISBN 978 946 164 5005) is verschenen bij Uitgeverij Van Gennep en tevens verkrijgbaar via de Hogeschool InHolland Haarlem.

Boven: Thomas van Kampen. Onder: Marije Deutekom

HET BIJZONDER LECTORAAT

Het bijzonder lectoraat is een samenwerking tussen de Hogeschool InHolland, de Gemeente Haarlem en de KHMW. Als bijzonder lector 'Stimulering Gezonde Samenleving' deed Dr. T.G. (Thomas) Kampen praktijkgericht onderzoek naar de praktische mogelijkheden en onmogelijkheden van de participatiesamenleving en de meer integrale benadering van zorg en welzijn en wat dat betekent voor de professionals die Hogeschool InHolland opleidt. Centraal staat het vormgeven van de verbinding tussen de sociale en gezondheidsprofessionals: een integrale benadering waarin de mens zelf het uitgangspunt is en niet de afzonderlijke problemen waar hij of zij tegenaan loopt. Het onderzoeksprogramma van het bijzonder lectoraat wordt verbonden met maatschappelijke vraagstukken en onderzoeksthema's in de regio van de stad Haarlem.

NEDERLANDS KLASSIEK VERBOND

In 2018 vierde het Nederlands Klassiek Verbond (NKV) zijn 16e lustrum, met als lustrumthema 'Rome en de Nederlanden'. In samenwerking met de KHMW schreef het NKV een essay-prijsvraag uit, met als onderwerp *Wat zou onze samenleving onthouden zijn als de Grieks-Romeinse cultuur niet zou hebben bestaan?*. Voor scholieren was er een aparte categorie. Zij werden gevraagd te essayeren over de vraag of er in het huidige onderwijs nog wel plaats is voor het antieke Griekenland en Rome. Op 7 maart 2019 werden na een inleiding *80 jaar Nederlands Klassiek Verbond* door **Dr. D.W.P. (Diederik) Burgersdijk**, landelijk voorzitter van het NKV, vier prijzen uitgereikt. De laudatio werd uitgesproken door jurylid **Dr. J. (Jan) Spoelder**.

1e prijs: **Anne Schram-Ouweneel** *Misera gens: een oplossing voor de planeet?*

2e prijs: **Mieke de Vos** *Tussen Forum en Palatijn*
Categorie scholieren, 1e prijs: **Mathijs Clement** *Oude tijden, nieuwe tijden*, 2e prijs: **Lien Knaepen** *De nutteloze waarde van Grieks en Latijn*

Uit het dankwoord van prijswinnaar Anne Schram: "Ook al ben ik geen classica, ik deel met u de liefde voor de oude talen en de liefde voor de klassieke literatuur. Voor mij begon die liefde op het Erasmiaans Gymnasium. Het was in een tijd dat er nog geen studiewijzers waren. Het was niet de sectie of de methode die bepaalde wat je las, maar de docent. Natuurlijk, in de tweede klas las je *De bello Gallico* en in de derde klas *Xenophon*, met zijn eindeloze parasangen, maar in de bovenbouw bepaalde de docent het curriculum. Zo koos onze lerares Latijn ervoor om met ons Boek IV en VI van de Aeneïs te lezen. Een gouden greep. Wij lazen over verliefdheid, onmogelijke liefde en jezelf verliezen in wanhoop en razernij. Jarenlang zeiden we tegen elkaar, als we liefdesverdriet hadden: "Ik voel me net

Diederik Burgersdijk

Dido.” Een andere docent las Sappho met ons, Thucydides, Herodotus, Plato. Dat ik “De Grot van Plato” in het Grieks heb gelezen, dat betekent echt heel veel voor me. Deze docent beheerste meer dan twintig dode talen. Natuurlijk Grieks en Latijn, maar ook Hebreeuws, Aramees, Sumerisch, Egyptisch, Demotisch, Koptisch. Hij had een ongelooflijke kennis in huis en deelde die met ons. Zoals toen hij de episode over de Apistier behandelde, uit de Historiën van Herodotus. Of toen hij vertelde over het Gilgamesj-epos, en de zondvloed die daarin voorkwam. Dat was echt een eye-opener. Dat de zondvloed ook voorkwam in *oudere* bronnen dan de Bijbel. Dat er iets was dat *ouder* was dan het Grieks. In de les vroegen wij door over Gilgamesj en Enkidu, en de les daarop kwam hij met bronnen – niet in het Sumerisch, maar in het Duits (een Nederlandse vertaling bestond nog niet).

Ik draag deze prijs op aan alle docenten klassieke talen. Zij zijn degenen die de liefde voor de oude talen doorgeven aan een nieuwe generatie. In het bijzonder draag ik de prijs op aan docenten die hun passie volgen en die dezelfde passie aanwakkeren bij hun leerlingen.”

SPONSOR KHMW/Labrys Reizen

PRIJS 2 eerste prijzen van € 1.250

JURY Dr. J. (Jan) Spoelder (vz), Mr. drs. A. (Astrid) Helstone, Drs. J.T.J. (Jacques) Koppenol, Drs. M. (Michel) Krielaars, Prof. mr. A. (Arend) Soeteman, Drs. R. (Rosita) Steenbeek, Prof. dr. K. (Katelijn) Vandorpe

De winnende essays zijn gepubliceerd in het jubileumnummer van het *Hermeneus*, het tijdschrift van het NKV.

‘Etruskische’ invloeden in de bestuurskamer

WOUTER VAN ELBURG EN NIEK SMIT

IN HUIS HODSHON zijn enkele zeer verfijnd gedecoreerde historische vertrekken te vinden, waaronder de bestuurskamer van de KHMW. Deze kamer, bekend van het portret van secretaris Martinus van Marum dat er hangt, is één van de formele ontvangstvertrekken van het pand. Huis Hodshon werd in 1794-1796 gebouwd als woonhuis voor Cornelia Catharina (‘Keetje’) Hodshon. In haar tijd werd het vertrek aangeduid als de ‘grootte zijkamer’. Het vertrek, geschilderd in terracottatinten, met marmeren schouw, beschilderde lambriseringsen, wandlijsten, bovendeurstukken en een deels historische wandbespanning, heeft een voor Nederlandse begrippen zeer bijzondere aankleding en wordt ook wel de ‘Etruskische Kamer’ genoemd. Etruskische kamers waren korte tijd een populair fenomeen in Europa. Wat is de achtergrond van deze opmerkelijke motieven in het Haarlemse huis?

‘ETRUSCOMANIA’

De naam ‘Etruskische Kamer’ is een afgeleide van de Etrusken, het volk dat in Midden-Italië leefde voor de opkomst van het Romeinse Rijk. De Etrusken zijn vooral bekend van hun beschilderde graftombes, verspreid over het huidige Toscane en Umbrië. In deze tombes zijn gebruiksvoorwerpen, beeldhouwerkjes en gereedschap gevonden die tegenwoordig wereldwijd in musea te aanschouwen zijn. De Etrusken bouwden net als de Grieken en Romeinen tempels, hoewel deze bij hen van hout waren en versierd werden met elementen gemaakt in terracotta. De Etrusken woonden in stedelijke nederzettingen, dreven handel

en stonden waarschijnlijk op goede voet met het invloedrijke Griekenland. Door de enorme expansie van het Romeinse Rijk raakten de Etrusken in de vergetelheid.

In de achttiende eeuw werden in Italië voor het eerst op grote schaal archeologische opgravingen gedaan. De ontdekkingen in Rome en Napels en de opgravingen in onder andere Pompeï, Herculaneum en Tarquinia werden op de voet gevolgd door een internationaal publiek van wetenschappers, historici, schilders, tekenaars en amateurarcheologen en verzamelaars. Door de opgravingen nam de buitenlandse aandacht voor Italië enorm toe. Welgestelde adellijke bezoekers, veelal Britten, bezochten op hun *Grand Tour* de belangrijkste vindplaatsen van restanten van de klassieke oudheid en namen souvenirs mee naar huis. De materiële cultuur van de oudheid bleek veel gevarieerder, origineler, exotischer en rijker dan men tot dan toe had gedacht. Dit werd vastgelegd op tekeningen, in prenten en in geschriften.

In het groothertogdom Toscane, dat in het Latijn wel werd aangeduid met ‘Etruria’, werden aardewerken potscherven gevonden waarvan de herkomst niet direct duidelijk was. Omdat het aardewerk niet Romeins kon zijn, werd het in eerste instantie toegeschreven aan de ‘mysterieuze’ Etrusken. Deze toeschrijving klopte eigenlijk niet. Veel van het gevonden aardewerk was in werkelijkheid van Griekse

Bestuurskamer Hodshon huis, detail schoorsteenmantel met Etruskische motieven

makelij en in het verleden in grote aantallen door de Etrusken en later door Romeinen geïmporteerd. De naam was in feite misleidend maar archeologen, historici en kunstenaars bleven over 'Etruskische vondsten' spreken. Er werden musea opgericht en boeken gepubliceerd waarin de geschiedenis van het Etruskische volk breed uiteen werd gezet. De populariteit van de vondsten was zo groot dat wel van 'Etruscomania' wordt gesproken.

EEN HYPE IN HET INTERIEUR

Tussen 1766 en 1776 gaf Pierre-François Hugues d'Hancarville een indrukwekkend boekwerk in vier delen uit met ingekleurde gravures van de beroemde collectie *Vasi Etruschi* van Sir William Hamilton, de Engelse ambassadeur in Napels. In feite ging het echter ook hier vooral om Grieks aardewerk en hoewel dat langzaam breder bekend werd, bleef de naam 'Etruskisch' in gebruik. Vanaf 1768 zorgde Josiah Wedgwood (van het gelijknamige, nog bestaande serviesmerk) met de getalenteerde ontwerper John Flaxman voor verdere verspreiding van de 'Etruskische' motieven. Het in Engeland gefabriceerde *Etruscan ware*, zwart servieswerk met rode figuren, veelal gebaseerd op d'Hancarville, vond aftrek door heel Europa. In 1769 was Wedgwood de oprichter van de fabriek 'Etruria Works' waar naast *Etruscan ware* ook *Basaltware* en het beroemde *Jasperware* werden geproduceerd.

De belangstelling voor de Romeinse opgravingen en voor de 'Etruskische' materiële cultuur leidde tot de toepassing van wijnranken, vazen, putti, dansende muzen, triomferende goden en andere aan de klassieke oudheid ontleende motieven in de interieurafwerking van huizen van de welgestelde Europese klassen. Het repertoire van het op dat moment in zwang zijnde neoclassicisme werd verrijkt met de 'groteskenstijl' (naar decoraties gevonden in het 'grot'-huis van Nero, de *Domus Aurea*), de 'Pompejaanse stijl' (naar wandschilderingen in Pompeï) en ook de 'Etruskische stijl' (naar terracotta-zwart Grieks

aardewerk gevonden in Toscane). Met name de broers Robert en James Adam, architecten en decorateurs van (land)huizen voor de Britse adel, populariseerden een archeologische en tegelijk inventieve benadering in hun interieurs. Een ware hype van *Etruscan Rooms* was geboren. Op bestelling leverde hun grote en succesvolle firma de meest fantasierijke en verfijnde ontwerpen. Bekende voorbeelden van hun *Etruscan Rooms* zijn nog te vinden in Osterley Park (1773-1774) en Home House (1777) in Londen. De broers Adam waren niet de enigen die kamers in Etruskische stijl ontwierpen maar zij waren waarschijnlijk wel de eersten die uitvoerig over de stijl publiceerden. In een poging concurrenten als James Wyatt en James Stuart de loef af te steken, claimden de broers in hun boek *The Works in Architecture of Robert and James Adam* (1778-1779) de stijl te hebben uitgevonden. Vanuit Engeland verspreidde de stijl zich spoedig over de rest van Europa.

DE ETRUSKISCHE STIJL IN NEDERLAND

De architect van Keetje Hodshon, Abraham van der Hart, was goed op de hoogte van de laatste internationale architectuur- en interieurmode. Van der Hart, stadsarchitect van Amsterdam, kende het werk van de firma Adam niet alleen uit boeken en prenten. Zijn assistent Bartholomeus Ziesenis verbleef enige tijd in Londen en 'maakte zich aldaar den omgang van voorname kunstenaars in de onderscheidene vakken, ten nutte, en voltooid zijne studiën, door het onderrigt en onder het opzigt van den beroemden Adams' zo werd in zijn necrologie geschreven. Ziesenis moet dus uit eerste hand kennis hebben gehad van *Etruscan Rooms*. In het werk van Van der Hart en Ziesenis zijn de invloeden van de firma Adam goed zichtbaar. Ziesenis ontwierp onder andere balzalen voor Paleis Noordeinde en Huis Doorn in een Engels classicistische stijl. De Blauwe Kamer in Huis Hodshon, waarschijnlijk tot stand gekomen niet lang na de terugkomst van Ziesenis in Nederland, verraadt de invloed van

Tafeltje in Etruskische stijl, mogelijk uit het bezit van Keetje Hodshon

de broers Adam, niet alleen in de kleurstelling ('Wedgwood-blauw') maar ook in de toepassing van een Ionisch fries met Erechtheion palmetten, rechtstreeks ontleend aan de *The Works in Architecture*. Een van de bovendeurstukken in de kamer komt ook voor in ontwerpen voor Wedgwood en gaat terug op de 'Marlborough Gem', een beroemde antieke cameo.

Over de Etruskische stijl in Nederland is weinig bekend en het onderwerp vraagt eigenlijk om meer onderzoek. Waarschijnlijk is de stijl niet vaak 'zuiver' of als zodanig benoemd uitgevoerd. Toch zal deze hier wel bekend zijn geweest, het aardewerk van Wedgwood werd bijvoorbeeld ook naar Nederland geëxporteerd. Ook vermeldde een Amsterdamse behangerswinkel in een krantenadvertentie in 1802 behangsel met

'etrusque' ornamenten, werden in Groningen in 1810 'Etrurische' bloempotten verkocht en werd in 1829 in een kledingstijlenboek gesproken van een 'Etrusque rand', een decoratiepatroon met laurierblad. Van 'echte' Etruskische kamers zijn weinig voorbeelden, maar in het werk van Van der Hart en Ziesenis kunnen wel enkele worden aangewezen. Zo ontwierpen zij in Haarlem, in een eigen variant op de Etruskische stijl, onder andere het interieur van een theekoepel voor de buitenplaats Bellevue (1801) en een antichambre in Huis Barnaart aan de Nieuwe Gracht (1804-1807). Ook Herengracht 502 (1791-1794) in Amsterdam had mogelijk een Etruskische Kamer. Het meest duidelijk op de Engelse *Etruscan Rooms* geïnspireerde interieur dat bewaard is gebleven kan echter worden gevonden in Huis Hodshon.

Links: Basaltware van Wedgwood, Collectie Victoria and Albert Museum
Rechts: Hamilton Vaas, Collectie British Museum

DE ETRUSKISCHE KAMER VAN HUIS HODSHON

De 'grootte zijkamer' van Huis Hodshon is op kenmerkende 'Etruscan Room'-wijze gedecoreerd met schilderwerk in terracottatinten, wit en zwart. Meest in het oog springend is de kostbare schouwmantel, met *scagliola* (imitatiemarmar) inlegwerk met dansende en musicerende figuren. Deze vertoont opmerkelijk veel overeenkomsten met een schouw in Herengracht 502. Wellicht is de aanschaf van de mantel het uitgangspunt geweest bij het ontwerp van het vertrek. De geschilderde motieven op de kamerbetimmering, waaronder vazen, wijnranken en palmetten, zijn deels met sjablonen en passers uitgezet en deels los met de hand aangebracht. Rond de deuren is een 'Etrusque rand' met laurierblad toegepast. De bijpassende bovendeurstukken hebben als thema 'het lot' (Venus en Amor met brandend liefdeshart en de schikgodinnen Klotho en Atropos die de levensdraad doorknipt), een thema dat op het leven van de ongehuwde en kinderloze Keetje Hodshon zou kunnen worden geprojecteerd.

In hoeverre de grote zijkamer van Keetje, die voorzichtig als haar salon kan worden aangeduid, verder was ingericht in Etruskische stijl weten we niet. Wel is er in het bezit van

de Hollandsche Maatschappij een bijzonder tafeltje bewaard gebleven in Etruskische stijl dat mogelijk uit Keetjes bezit komt. De gebrocheerde sierrand van de wandbespanning, met bloemen en vogeltjes, is zeer oud en mogelijk oorspronkelijk. De boedelinventaris opgemaakt na het overlijden van Keetje in 1829 geeft een indruk van de inrichting van het vertrek. Het had een kristallen kroonluchter, er lag tapijt en er hingen satijnen gordijnen en linnen valgordijnen. Tegen de wand hingen vijf prenten in vergulde lijsten en eenendertig kleine prentjes. Voor de haard en de kachel stonden vuurschermen. Er stond een groot aantal meubelen in het vertrek waaronder een canapé en vierentwintig stoelen, twee tafels, een fortepiano, twee schrijftafeltjes, een theetafeltje en diverse kleinere tafeltjes. Verder stonden er onder andere dertien 'pronkpotjes', een 'crystalen dejeuner', een 'porceleinen theeservies' en vijf 'pronkstukken'. Het vertrek moet al ruim tweehonderd jaar een bijzondere indruk hebben gemaakt.

Drs. N.F. Smit is als architectuurhistoricus werkzaam bij Vereniging Hendrick de Keyser. W.M. van Elburg MA doet promotieonderzoek aan de Universiteit van Amsterdam en is eveneens als architectuurhistoricus verbonden aan het kantoor van de vereniging.

SPONSORS VAN DE UITGEREIKTE PRIJZEN 2019

	EAST-WEST SEED
NWO	ENZA ZADEN
IPN	ASML
STICHTING DE AVOND VAN WETENSCHAP & MAATSCHAPPIJ	SHELL
VSNU	LORENTZFONDS
DR. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING	DE ZEEUW-VAN DISHOECK FONDS
NRC	STICHTING PHYSICA
BDA	KONINKLIJKE VAN WIJHE VERF
LUBBERS DE JONG	OCÉ
AIMMS	TECHNIEK NEDERLAND
ELSEVIER	LVNL
ORTEC	KNMP
UVA	KNMG
DE JONGE AKADEMIE	JAN BROUWER FONDS
SCHOUHAMER IMMINK FONDS	GOOGLE
L'ORÉAL	BRINKHOF
UNESCO	SIDN FONDS
J.C. RUIGROK STICHTING	GREENHOST
KNVI	STICHTING EIZENGA-VAN OOSTEN FONDS
TATA STEEL	PIETER LANGERHUIZEN LAMBERTUSZOOM FONDS
PFIZER	DR. W.J.E. VOET FONDS
AKZONOBEL	KONINKLIJKE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ DER WETENSCHAPPEN
PHILIPS	

PRIJZEN

JURYLEDEN EN JURYVOORZITTERS

De KHMW kent jaarlijks vele wetenschappelijke prijzen toe. Leden (en in een enkel geval directeuren) van de Maatschappij treden hierbij op als jurylid. Zij staan vermeld bij het verslag van de prijzen hieronder. Om ook directeuren direct te betrekken bij de prijzenactiviteiten van de KHMW, wordt een aantal van hen sinds 2017 een paar keer per jaar ingezet bij juryvergaderingen als (technisch) voorzitter, zo mogelijk bij een vergadering waarvan het onderwerp aansluit bij hun vakgebied of interesse. In 2019 namen deel aan dit succesvolle initiatief:

Dr. mr. (Maarten) M.W.B. Asscher, Prof. dr. H.J. (Hans) Bennis, Mr. M.E. (Marbeth) Bierman-Beukema toe Water, Dr. W. (Willem) Bijleveld, Ir. B.M.Th. (Boudi) Dortland-Bier, Drs. J.J.Q. (Jaap) Lampe, Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep, Ir. A. (Bert) Meerstadt, Prof. dr. Th. (Theo) Mulder, Mr. J.J.H. (Jaap) Pop, Jhr. mr. Th.S. (Theo) Röell, Mr. R.E. (Roelf) Rogaar, Dr. J.Th.M. (Hans) van der Schoot, Drs. A.F. (Ab) van der Touw, Ir. (Maarten) M.C. van Veen en Mr. C.G.A. (Cees) van Wijk.

NEDERLANDSE PRIJS VOOR ICT-ONDERZOEK

Aanmoedigingsprijs, ingesteld in 2011, voor vernieuwend onderzoek op het gebied van de ICT, voor een wetenschappelijk onderzoeker niet ouder dan 40 jaar. Bij de selectie wordt meegewogen of de onderzoeker getoond heeft in staat te zijn de behaalde resultaten in begrijpelijke taal aan het publiek duidelijk te maken.

Dr. P.S. (Pablo) Cesar (CWI & TU Delft)
Quote van de jury: Centraal in Pablo Cesars onderzoekswerk staan fundamentele problemen in de interactie tussen mensen en technologie, evenals de vraag hoe die interactie zich laat modelleren. Het vernieuwende van zijn aanpak is dat hij zijn experimenten niet in het lab uitvoert maar in een realistische context. Twee actuele topics in dit onderzoek zijn ‘immersive media’ en ‘wearable technology’. Zijn onderzoek heeft niet alleen een stevige internationale wetenschappelijke reputatie verworven, maar ook grote impact in de praktijk opgeleverd: van de creatieve industrie en de media tot de gezondheidszorg en standaardiseringsorganisaties. Dit succes is te danken aan Pablo Cesars vermogen om ook met niet-ingewijden te communiceren over zijn onderzoek en mensen te enthousiasmeren.

SPONSOR ICT-onderzoek Platform Nederland (IPN), NWO

PRIJS € 50.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. E.H.L. (Emile) Aarts, Prof. dr. h.c. ir. K.A. (Kees) Schouhamer Immink, Prof. dr. ir. P.H.N. (Peter) de With

De prijsuitreiking, voorzien op 17 maart 2020 bij ICT.OPEN in Martiniplaza in Groningen, kon vanwege de coronacrisis helaas geen doorgang vinden.

Juryvoorzitter Madeleine de Cock Buning en prijswinnaar Robbert Dijkgraaf

IRISPENNING

Prof. dr. R.H. (Robbert) Dijkgraaf ontvangt eerste Irispenning voor excellente wetenschapscommunicatie

Irispenning, ontwerp van Jennifer Hoes

Doorgonden hoe de wereld werkt, nee: het universum, van de allerkleinste deeltjes tot het uitdijende heelal, en ook alles wat leeft daartussenin, inclusief ons eigen rommelige, menselijke gedrag. Is er uiteindelijk iets belangrijkers om na te streven dan dat allemaal te begrijpen, zodat je je goed geïnformeerd kunt verwonderen over de complexiteit, de bijzondere werking van alles? En zodat je kunt helpen de wereld nog beter te maken, louter met de magie van de wetenschap? Wie in Nederland heeft meer impact als het om wetenschapscommunicatie gaat? Wie heeft er nog sterker de gave om de allermoeilijkste dingen zo uit te leggen dat je tenminste denkt dat je ze begrijpt? En hij is ook nog aardig. Dames en heren, de eerste winnaar van de Irispenning voor excellente wetenschapscommunicatie is Robbert Dijkgraaf.

Met deze woorden sprak juryvoorzitter Madeleine de Cock Buning op 7 oktober 2019 tijdens de Avond van Wetenschap & Maatschappij in de Ridderzaal een stralende laureaat toe in aanwezigheid van Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander.

Drie wetenschapsmusea NEMO Science Museum, Rijksmuseum Boerhaave en Teylers Museum namen het initiatief voor de Irispenning, een nieuwe jaarlijkse prijs voor het langdurig, succesvol en op creatieve wijze vertalen van wetenschappelijke inzichten naar een groot publiek. De Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen stelde 10.000 euro ter beschikking voor de winnaar, te

besteden aan wetenschapscommunicatie. De eerste editie van de Irispenning kende al meteen een variatie aan inzendingen die de jury aangenaam heeft verrast. Er zijn wetenschappers voorgedragen die het grote publiek over hun eigen vakgebied informeren met columns, boeken, blogs en tv-optredens. Er zijn mensen voorgedragen die het werk van wetenschappers bij elkaar sprokkelten en op een slimme manier voor geïnteresseerden vertalen. Er zijn tv-programma's voorgedragen, maar ook wetenschapscafés, festivals, initiatieven op scholen en universiteiten. Er blijkt in Nederland nóg meer over wetenschap gecommuniceerd te worden dan de jury had durven hopen.

Tussen die tientallen inzendingen was er een die eruit sprong. Dijkgraaf maakt wetenschappelijke kennis toegankelijk door het aanbieden van een wetenschappelijke manier van denken. Een manier van denken die strikte logica koppelt aan tomeloze verbeelding. Dijkgraaf gebruikte geld van de Spinozapremie om kinderen aan te moedigen cola en melk bij elkaar te gieten, of lijm te maken die je ook als haargel kunt gebruiken. Dat deed hij op de website Proefjes.nl, waarvoor hij het initiatief nam. Volwassenen met én zonder wetenschappelijke achtergrond houdt hij langdurig geboeid met colleges over onderwerpen als de oerknal of het oneindige, op prime time televisie in DWDD University. Waar hij maar kan blijft hij onvermoeibaar de schoonheid van wetenschap benadrukken én het belang ervan in de maatschappij. Robbert Dijkgraaf is met recht een excellente prijswinnaar.

Deze tekst is gebaseerd op het juryrapport van de Irispenning.

SPONSOR KHMW, Stichting De Avond van Wetenschap & Maatschappij, VSNU
PRIJS € 10.000, jaarlijks
JURY Prof. mr. dr. M. (Madeleine) de Cock Buning (vz), E. (Ellen) de Bruin, M. (Michiel) Buchel, Drs. P.J. (Pieter) Duisenberg, Ir. R.H. (Amito) Haarhuis MSc MEd, Drs. M. (Marjan) Scharloo

DR. SAAL VAN ZWANENBERG EREPRIJS EN ONDERZOEKSPRIJZEN

Sinds 1964 wordt om het jaar de *Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs* van € 25.000 uitgereikt aan een wetenschapper die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van onderzoek dat direct of indirect heeft geleid tot de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen of de processen die daar rondom plaatsvinden. Het betreft hier de volle breedte van het geneesmiddelenonderzoeksveld: 'van molecuul tot klinische toepassing'.

Prof. dr. H.A.J. (Harry) Struijker-Boudier, em. hoogleraar farmacologie Universiteit Maastricht, vml. wetenschappelijk directeur CARIM
Quote van de jury: Harry Struijker-Boudier studeerde scheikunde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen (nu de Radboud Universiteit), waar hij in aanraking kwam met het toen wereldberoemde Farmacologisch Laboratorium, dat geleid werd door de Professoren Ariëns en Van Rossum, die ongetwijfeld een inspirerende rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling van zijn wetenschappelijk denken en doen. Struijker-Boudier promoveerde in 1975 cum laude bij Prof. Van Rossum op catecholamine receptormechanismen in de hersenen, die o.a. een rol spelen bij de centrale regulatie van de bloeddruk. En met de bestudering van die bloeddruk was de basis gelegd voor het onderzoeksveld waar Struijker-Boudier zijn hele leven lang trouw aan is gebleven en waaraan hij eminente en wereldwijd belangwekkende bijdragen heeft geleverd.
Lees verder in het interview met de laureaat meteen hierna!

SPONSOR Dr. Saal van Zwanenberg Stichting
PRIJS € 25.000, 2-jaarlijks
JURY Prof. dr. W.J. (Wim) Quax, Prof. dr. D.D. (Douwe) Breimer, Prof. dr. M.P. (Marja) van Diejen-Visser

De *Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen* worden sinds 2016 jaarlijks toegekend aan masterstudenten die een onderzoeksverslag of scriptie hebben geschreven op het terrein van de farmaceutische en/of medische wetenschappen waarbij het geneesmiddel centraal staat.

1^e prijs Johanna Walther (Farmacie UU) *Cellular Delivery of CRISPR/Cas9 Ribonucleoprotein via Biomimetic Lipid Nanoparticles*

Quote van de jury: The question of Johanna's project was how delivery of CRISPR/Cas can be made safer and more efficient. The CRISPR/Cas technology, which allows genetic modification in specific cell populations, is a recent major breakthrough in physiology and pharmacology. But the technique is still in its infancy and many issues, like how to ensure a safe delivery in vivo, still need to be mastered. Setting up a new technology asks for smart design, carefulness, perseverance, interpreting results and adapting protocols when one reaches a dead-end road. Johanna showed all of this and succeeded where many PhD students might have failed.

2^e prijs Krijna Opschoor (Geneeskunde VU): *Characterizing immunomodulation by CpG ODN in a non-human primate model of sporadic CAA*

Quote van de jury: Krijna deed haar onderzoek met non-humane primaten in het Alzheimer

Center aan NYU. Haar werk binnen het CAA-model voor de ziekte van Alzheimer is een stapje vooruit in het begrijpen hoe immunotherapie bij Alzheimer en CAA zou kunnen aangrijpen, een zeer actueel en belangrijk onderwerp.

3^e prijs Lisa-Marie Smale (Farmacie RUG): *Molecular mechanisms of Aspergillosis: contribution and impact of inter- and intrastain Aspergillus fumigatus variations on the influence of cyclic AMP expression in host airway epithelial cells*

Quote van de jury: Het onderzoek van Lisa-Marie naar antimicrobiële resistentie van bedreigende en uitbreidende *Aspergillus fumigatus* infecties en met name host-pathogeen interacties, is zowel sociaal als klinisch zeer relevant. Zij werkte samen met gerenommeerde internationale onderzoekers in Australië en Canada.

SPONSOR Dr. Saal van Zwanenberg Stichting
PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 2.000, 3^e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. H.J. (Henk-Jan) Guchelaar, Prof. dr. M. (Marianne) Joëls, Prof. dr. Ph. (Philip) Scheltens

De prijzen werden uitgereikt op 15 november in het Hodshon Huis door Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW en Ad IJzerman, secretaris natuurwetenschappen KHMW en secretaris van de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting. Willem Schudel hield namens de familie een inleidend woord over zijn overgrootvader Salomon van Zwanenberg, grondlegger van Organon.

Prijswinnaar Johanna Walther en secretaris Ad IJzerman

INTERVIEW – DE PRIJSWINNAAR

Harry Struijker-Boudier

Harry Struijker-Boudier (70) heeft afgelopen november de Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs 2019 ter waarde van € 25.000 gewonnen. Daarmee ontving hij aan het einde van zijn carrière een oevreprijs voor het onderzoekswerk dat hij aan de Universiteit van Maastricht heeft verricht op het terrein van hoge bloeddrukbestrijding.

‘Ik was verrast. Een individuele prijs aan het einde van een loopbaan verwacht je bij schrijvers of kunstenaars die geëerd worden voor hun verzamelde werk. Daarom zie ik deze onderscheiding vooral als een hommage aan het team, in je eentje bereik je niet zo veel in de bètawetenschappen of geneeskunde. De Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen heeft hiermee ons onderzoeksinstituut voor hart- en vaatziekten Carim echt in het zonnetje gezet.’

Struijker-Boudier was in 1977 een van de eerste universitaire docenten in Maastricht. In het door hem opgerichte farmacologisch lab ging hij met zijn onderzoekers op zoek naar oorzaken en nieuwe behandelingen voor patiënten die kampen met hypertensie. In de periode dat hij daarmee begon, leidde hoge bloeddruk in Nederland nog vaak tot hart- en vaatziekten. ‘In de afgelopen veertig jaar is er ontzettend veel vooruitgang geboekt. De aandoening an sich mag dan nooit spectaculair zijn geweest, het was lang een sluipmoordenaar die veel mensen het leven heeft gekost door de hartinfarcten en hersenbloedingen waar zij door werden getroffen. Mijn eigen moeder is er eind jaren '70 ook door gestorven. Hadden we toen gestaan waar we nu zijn, dan was ze zonder complicaties zeker tien jaar ouder geworden.’

‘Dat we die hoge bloeddruk in Nederland nu veel beter onder controle hebben, heeft de kwaliteit van leven dus enorm beïnvloed. Vandaar dat ik me later – onder meer uit naam van de Wereldgezondheidsorganisatie – ook graag richtte op hoge bloeddrukbestrijding in economisch minder ontwikkelde landen.’ Struijker-Boudier was sinds 1980 hoogleraar Farmacologie in Maastricht. Sinds die tijd zijn veertig mensen bij hem gepromoveerd en hebben er tientallen postdocs gewerkt. Zeventien van hen zijn zelf – internationaal verspreid – professor geworden. Sinds 1 januari 2020 is hij officieel met pensioen en alleen nog aan de universiteit verbonden via de wetenschappelijke integriteitscommissie. ‘Dat ik 70 werd, was een goed moment om formeel te stoppen en geen promovendi meer te begeleiden.’ Sinds 2017 was hij al emeritus hoogleraar. ‘Ik heb geen aanstelling meer, maar de contacten blijven natuurlijk bestaan. En ik reis nog om internationaal bij te blijven dragen aan ons vak. Want voor de prijs van één hamburger per maand kun je met medicatie en voorlichting veel succes boeken in de bestrijding van hoge bloeddruk. De maatschappelijke impact die je – onder meer via de WHO en via een wetenschappelijke adviesraad in Parijs waar ik voorzitter van ben – in opkomende economieën in Latijns-Amerika en Zuidoost-Azië kunt hebben voor effectievere behandeling van hypertensie, wend ik nog graag aan. Ook nu ik zelf geen fundamenteel onderzoek meer doe of begeleid.’ Struijker-Boudier werkt momenteel aan een boek over de historie van wat hij noemt ‘de Parijse school’ in de bestrijding van hart- en vaatziekten. ‘Ik heb altijd intensief met deze Franse wetenschappers samengewerkt en het is voor mij bovendien een mooie oefening in de Franse taal.’ Sinds een paar jaar verblijven de farmacoloog en zijn vrouw namelijk vooral op hun domein met een heus kasteeltje in de omgeving van Limoges. ‘We zijn een jaar of vijf geleden op die zeer betaalbare plek gestuit – in Amsterdam zou

je er een appartement van 100 vierkante meter driehoekig voor kunnen kopen. Deze plek bood ons allebei de mogelijkheden om de komende jaren met iets nieuws aan de slag te gaan. Mijn vrouw is kunsthistorica en had jarenlang een eigen kunstcentrum in Maastricht. Nu heeft ze hier haar eigen galerie geopend.’ ‘Zelf probeer ik van de verwaarloosde tuin – een paar hectare natuurgebied – weer een natuurlijk domein te maken via ecologische principes. Het combineren van hedendaagse kunst met 21e-eeuwse gebiedsontwikkeling sprak ons aan. Ik werk – fysiek – harder dan ooit en ben inmiddels tien kilo kwijt. Het natuurgebied is voor mij een levend laboratorium waar ik in nauwe samenwerking met de landbouwhogeschool van Limoges en met noeste arbeid werk aan de permacultuur.’ ‘Het is veel meer dan een hobby, het is echt een nieuwe levensvulling. Ik doe aan zelfstudie en zoek intensief contact met kenners in deze voor mij nieuwe wereld. De studenten van de hogeschool werken hier in de proeftuin. Zo geven wij jonge jardiniers de kans te groeien naar de volgende fase in hun leven en mag ik weer talenten ontdekken. Daarmee is de cirkel rond.’ Want de gewezen hoogleraar kijkt met de meeste trots terug op de blijdschap die hij heeft ervaren door jongeren op de universiteit in teamverband te begeleiden naar interessante posities. ‘Het opleiden van jonge mensen – niet alleen op de universiteit, maar ook in het middelbaar onderwijs, en niet alleen op de universiteit, maar ook bij de overheid – is in mijn ogen ontzettend belangrijk. Het was heel mooi dat ik in de positie van het professoraat en als leider van het team in staat was hun persoonlijke groei naar een volgend niveau te ervaren. Ik vond het dan ook een compliment dat veel van mijn oud-promovendi op het symposium ter gelegenheid van mijn afscheid aanwezig waren.’

Inge Loes ten Kate

Carlo Beenakker

Vnr Mathilde van Dijk, Michel Droste, Sjoerd van Benten, Carlo Beenakker

ESSAYPRIJSVRAAG KHMW/NRC

1° prijs **Dr. M. (Mathilde) van Dijk** gouden KHMW-medaille. 2° prijs **M.H.W.G. (Michel) Droste** zilveren KHMW-medaille. Eervolle vermelding **Sjoerd van Benten** (10 jaar, categorie scholieren)

Quote van de jury: Dit jaar was de uitdaging om een antwoord te geven op de vraag, van de hand van Prof. dr. C.W.J. (Carlo) Beenakker, *Welke gevolgen kan de ontdekking van buitenaards leven hebben voor de mensheid?* Uit de inzendingen bleek dat zoals we al gehoopt hadden, de interpretatie van de titel ruimte liet voor een eigen invulling.

Het was duidelijk dat dit onderwerp voor sommigen echt met de wetenschap verbonden was. Maar dat voor anderen de filmtraditie van de Science Fiction toch ook heel erg hun beeld van buitenaards leven heeft gevormd. Bij de twee prijswinnaars zie je die verschillende invalshoeken terug, de één een meer wetenschappelijk getint essay, de ander een flirt met de filmwereld. Behalve de verschillende verwachtingen ten aanzien van de vorm van het buitenaards leven, werd ook heel verschillend gedacht over de reactie van aardbewoners op hun verschijning. De 10-jarige Sjoerd stuurde een verslag in

van een culturele uitwisseling tussen bewoners van de aarde en de planeet Mino. Het lijkt even mis te gaan als mensen een mysterieuze ziekte oplopen: gelukkig helpt de geavanceerde Mino-beschaving met het vinden van een medicijn.

SPONSOR NRC

PRIJS gouden medaille, jaarlijks
JURY L. (Lucas) Brouwers MSc, Dr. D.A. (Dan) Hassler-Forest, Prof. dr. P.T. (Tim) de Zeeuw

De prijzen werden uitgereikt door Louise Gunning-Schepers op 14 oktober in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam, tijdens de debatavond met als thema 'Pigs in space'. De televisieserie 'StarTrek' beschrijft een toekomst waarin de Aarde contact gelegd heeft met intelligent leven op andere planeten. De recente ontdekking van

een groot aantal planeten die op de Aarde lijken, brengt dit toekomstbeeld dichterbij. Sterker nog: het is eigenlijk onvoorstelbaar dat er geen buitenaards leven is. Kunnen we ons daarop voorbereiden? Theoretisch fysicus Carlo Beenakker, NASA/Mars-onderzoeker Inge Loes ten Kate en media-wetenschapper en schrijver Dan Hassler-Forest filosofeerden en debatteerden hierover met NRC-redacteur Martine Kamsma als moderator. Heeft u deze avond gemist? Nakijken kan via: <https://dezwijger.nl/programma/pigs-in-space>

De bekroonde essays zijn in te zien op de website van de KHMW (knop: KHMW/Publicaties) en gebundeld in een boekje verkrijgbaar bij het secretariaat van de KHMW.

NEDERLANDSE DATA SCIENCE PRIJZEN

De Nederlandse Data Science Prijzen zijn een initiatief van de Big Data Alliance en de KHMW om uitzonderlijk innovatief ondernemerschap en wetenschappelijk onderzoek op het gebied van data science in de schijnwerpers te zetten.

ANTHONY FOKKER PRIJS – STARTUPS

De Anthony Fokker Prijs is een prijs voor ondernemingen die korter dan vijf jaar bestaan en op innovatieve wijze data science toepassen.

Wouter Kroese: *Pacmed*

Pacmed concentreert zich op innovatieve software voor artsen door machine learning te combineren met de expertise van artsen. Essentieel is het goed vastleggen van therapeutische besluiten alsook de effecten die ze teweeg brengen bij patiënten. Daardoor kunnen artsen voortdurend leren van hun eigen beslissingen en van de beslissingen van anderen. Het resultaat is dat patiënten telkens verbeterde therapieën aangeboden krijgen. Ook worden op deze manier de beperkte middelen in de zorg op effectieve wijze ingezet, wat de jury van groot maatschappelijk belang acht. De jury was gecharmeerd van de sterk innovatieve toepassing van machine learning en big data, de sterke wetenschappelijke onderbouwing en ten derde, het feit dat Pacmed met een specifieke indicatie, te weten blaasontsteking, haar nut direct al heeft bewezen.

SPONSOR AIMMS, Elsevier, Lubbers De Jong, ORTEC, UvA

PRIJS trofee, jaarlijks

JURY Drs. T.B. (Tom) van Aken, Prof. dr. H.J. (Jaap) van den Herik, Dr. R.R. (René) Kuijten

Panel, vlnr
Alexander Rinnooy
Kan, Martijn Snoep,
Alexander van
Boetzelaer, Gerrit
Timmer en Viktor
Mayer-Schönberger

HENDRIK LORENTZ PRIJS – INSTITUTIONAL

De Hendrik Lorentz Prijs is bedoeld voor een project binnen het bedrijfsleven of de overheid dat op een onderscheidende en innovatieve manier data science toepast.

Prof. dr. Milan Petkovic, Philips Research: *Smart Sleep for healthy living*

De door Philips Research ontwikkelde toepassingen op het gebied van Data Science zijn een prachtige weergave van praktische toepassingen van zeer geavanceerde technologie die over de volle breedte van digitale transformatie in de gezondheidszorg kunnen worden ingezet. De combinatie van een Deep Learning Neural Network Model met state of the art gebruik van het Internet of Things is een krachtig voorbeeld van hoe de combinatie van verschillende technologieën die tot voor kort alleen in het wetenschappelijke domein bestonden, nu al kan leiden tot concrete nieuwe oplossingen in het leven van alledag. De sociale en financiële impact hiervan is indrukwekkend. SLEEP is het stadium van proof-of-concept al ver voorbij en verbetert het leven van talloze mensen wereldwijd die leiden aan slapeloosheid. De jury was blij verrast met

de aanpak van Philips Research om niet één maar een aantal toepassingen de revue te laten passeren. Daarmee aantonend dat het niet om een incidenteel succes gaat, maar dat Data Science een structureel onderdeel is van de organisatie.

SPONSOR AIMMS, Elsevier, Lubbers De Jong, ORTEC, UvA

PRIJS trofee, jaarlijks

JURY Prof. dr. ir. W.M.P. (Wil) van der Aalst, Prof. dr. J.L.L. (Jan) Kimpfen, Prof. dr. S. (Sander) Klous

GERRIT VAN DIJK PRIJS – SCIENCE

De Gerrit van Dijk Prijs is ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van data science.

Dr. D.P. (Diederik) Kingma: *Variational Inference and Deep Learning: A New Synthesis* (UvA okt. 2017)

Eervolle vermelding: Dr. ir. B.C.M. (Bram) Cappers: *Interactive Visualization of Event Logs for Cybersecurity* (TUE dec. 2018)

Quote van de jury: Het proefschrift van Kingma concentreert zich op een belangrijk probleem

van zogeheten Bayesiaanse inferentie: wat is de voorwaardelijke kans op een gebeurtenis Y gegeven dat X plaatsvindt? Een typisch probleem uit de praktijk is het herkennen van objecten in plaatjes. Tijdens een leerfase weet je dat je een auto ziet (gebeurtenis X) en classificeer je dat object ook als zijnde een auto (gebeurtenis Y). Als je heel veel plaatjes van auto's hebt, dan kun je de voorwaardelijke kans op het correct classificeren van auto's benaderen. Echter, het wordt spannender als je de computer een nieuw plaatje laat analyseren: is deze dan in staat om nog steeds correct te classificeren als je niet aangeeft dat het om een auto gaat? Om het simpel te houden is de kern van het onderzoek het efficiënt en effectief vinden van die voorwaardelijke kans, oftewel het komen tot een correcte classificatie terwijl je zo weinig mogelijk voorbeelden hebt gegeven. Het interessante van het proefschrift is dat het neurale netwerken combineert met kansverdelingen. Deze combinatie geeft fantastische nieuwe mogelijkheden.

SPONSOR AIMMS, Elsevier, Lubbers De Jong, ORTEC, UvA

PRIJS € 3.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. J.N. (Joost) Kok, Prof. dr. ir. M.R. (Maarten) van Steen

Op donderdag 13 juni werden de prijzen tijdens een druk bezochte bijeenkomst uitgereikt door Marc Salomon, bestuurslid BDA en Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW bij JADS (Jheronimus Academy of Data Science) in Den Bosch. Als keynote van het event trad op Viktor Mayer-Schönberger. Hij schreef samen met twee co-auteurs de boeken *Big Data* en *Reinventing Capitalism in the age of Big Data* met als thema 'Datarich markets and their enemies'. Deze boeken beschrijven de opkomst van big data en het gebruik daarvan bij bedrijven zoals Google, Uber en Amazon. De middag werd afgesloten met een paneldiscussie met o.a. Alexander van Boetzelaer (Elsevier), Viktor Mayer-Schönberger (University of Oxford), Arno Nienhuis (ORACLE), Alexander Rinnooy Kan (BDA), Martijn Snoep (ACM) en Gerrit Timmer (ORTEC).

Siroon Bekkering

NATIONALE POSTDOCPRIJS

De Nationale Postdocprijs is in 2017 in het leven geroepen door De Jonge Akademie en de KHMW en is bedoeld als stimulans voor postdoconderzoekers en universitair docenten die excellent wetenschappelijk onderzoek doen met (potentieel) grote maatschappelijke impact. De laureaat kan het prijzengeld naar eigen inzicht besteden aan zijn/haar wetenschappelijk onderzoek of onder zijn/haar supervisie uitgevoerd onderzoek. De prijs wordt jaarlijks afwisselend toegekend op het gebied van de alfa/gammawetenschappen en de bèta/medische wetenschappen (in 2019).

Dr. S. (Siroon) Bekkering is postdoc bij zowel de afdeling interne geneeskunde van het Radboud MC als het Royal Children's Hospital in Melbourne, Australië.

Siroon Bekkering heeft in haar promotieonderzoek het grote belang laten zien van het geheugen van het aangeboren immuunsysteem, dat ons lichaam beschermt tegen lichaamsvreemde, schadelijke bacteriën. Ze zal het prijzengeld inzetten voor haar vervolgonderzoek naar het geheugen van het aangeboren immuunsysteem van patiënten met hart- en vaatziekten. Siroon Bekkering heeft naar het inzicht van nominator Prof. Riksen de unieke combinatie van weten-

schappelijke originaliteit en authenticiteit, nauwgezetheid en doorzettingsvermogen en, ten slotte, de behoefte om haar werk ook via niet-wetenschappelijke kanalen naar buiten te brengen. Dit levert een excellente wetenschapper op, die door out-of-the-box te denken echt nieuwe inzichten naar boven brengt en die ze ook via allerlei kanalen 'in gewone taal' onder de aandacht kan brengen. "Haar vernieuwende onderzoek, ondernemingszin en internationale activiteiten maken dat zij de overtuigende winnaar is van de Nationale Postdoc Prijs 2019", schrijft de jury in haar rapport.

SPONSOR DJA & KHMW

PRIJS € 10.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. A. P. (Ad) IJzerman (vz), Dr. Q. (Quentin) Bourgeois, Prof. dr. P.Y.W. (Patricia) Dankers, Prof. dr. L.H. (Lude) Franke, Dr. B. (Barbora) Hola

De prijsuitreiking was voorzien op 16 maart 2020 maar kon vanwege de coronacrisis helaas geen doorgang vinden.

KEES SCHOUHAMER IMMINK PRIJS

Roland van Rijswijk-Deij

Kees Schouhamer Immink

De Kees Schouhamer Immink Prijs is ingesteld in 2019 ter bekroning van oorspronkelijk onderzoek op het gebied van de technische computerkunde en telecommunicatie. De prijs is mogelijk gemaakt door een schenking aan de KHMW van Prof. dr. dr.hc. ir. K.A. (Kees) Schouhamer Immink, emeritus-hoogleraar informatietheorie aan de Universiteit Essen-Duisburg, president van Turing Machines BV Rotterdam en lid van de KHMW. De schenking is ondergebracht in een Fonds op Naam.

Dr. ir. R.M. (Roland) van Rijswijk-Deij, Principal Scientist bij NLnet Labs in Amsterdam en verbonden aan de Universiteit Twente.

Quote van de jury: Het Domain Name System (DNS) is verantwoordelijk voor het vertalen van webadressen naar de interne IP adressen in het Internet. Lang werd gedacht dat dit vertaalsysteem veilig was. Enkele jaren geleden werd aangetoond dat de caches die werden gebruikt om het DNS sneller te maken, tegelijk een achilleshiel waren en dat het toch mogelijk was om in te breken. Het antwoord was de introductie van een veiliger systeem, DNSSEC. Brede uitrol hiervan gaat echter moeizaam omdat door het toevoegen van encryptie het web trager wordt

en omdat DNSSEC kan worden gebruikt voor grootschalige aanvallen op websites, waardoor deze onbereikbaar worden. Roland van Rijswijk-Deij heeft door middel van grootschalige metingen en modelmatige analyse de tekortkomingen van DNSSEC in kaart gebracht en onderbouwde oplossingen voorgesteld. Hij heeft een meetplatform ontwikkeld, genaamd "openINTEL" dat in staat is dagelijks 60% van alle DNS-domeinnamen te meten zonder het DNS-systeem noemenswaardig te verstoren. Dit systeem is van grote waarde voor verder onderzoek en is publiek beschikbaar.

SPONSOR Schouhamer Immink Fonds

PRIJS € 10.000, 2-jaarlijks

JURY Prof. dr. C.M. (Catholijn) Jonker, Prof. dr. B.P.F. (Bart) Jacobs, Prof. dr. ir. H.J. (Henk) Sips

De prijsuitreiking, voorzien op 17 maart 2020 bij ICT.OPEN in Martiniplaza in Groningen, kon vanwege de coronacrisis helaas geen doorgang vinden.

De drie Rising Talent prijswinnaars vlnr Jorinde van de Vis, Sandrine Gallois, Stefany Moreno Gamez. Rechts: Receptie in het Hodson Huis

FOR WOMEN IN SCIENCE RISING TALENT PRIZES

De For Women in Science Rising Talent Prizes zijn een initiatief van L'Oréal Nederland, de Nederlandse Unesco Commissie en de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen. De prijzen zijn een nieuwe toevoeging aan het nationale L'Oréal-Unesco For Women in Science-programma, dat in 2012 werd opgericht. Het doel van de Rising Talent Prizes is om de academische carrières van jonge vrouwelijke onderzoekers in Nederland te bevorderen, met als motto 'The world needs science, science needs women'.

De bestaande FWIS-beurzen richten zich op vrouwelijke wetenschappers die al verder gevorderd zijn in hun carrière. De nieuwe prij-

zen zorgen ervoor dat ook jonge onderzoekers (promovendi of postdocs in de Life Sciences of Exacte Wetenschappen) een beroep kunnen doen op een individuele prijs als erkenning voor hun academische prestaties en hun toekomst-potentieel. Daarnaast kunnen de laureaten van de Nederlandse Rising Talent Prizes genomineerd worden voor het internationale Rising Talents-programma van For Women in Science.

1^e prijs **Jorinde van de Vis** (Nikhef, Theory Group)

Het verband tussen processen in de deeltjesfysica - op de allerkleinste schaal - met de evolutie van het heelal als

geheel vind ik fascinerend. Jorinde van de Vis (2019)
Quote van de jury: Jorinde is an exceptional scientific talent. Her research focuses on the dynamics of the Higgs particle in the early universe. There are two main questions that ultimately drive her research at the interface of particle physics and cosmology: 'What theory describes all elementary particles and their interactions?' There is experimental evidence that the Standard Model is not a complete description of particle physics. How should this model be extended? 'What happened in the early universe?' Some important questions about the history and evolution of our universe are yet unanswered.

2^e prijs **Sandrine Gallois** (Univ. Leiden, Archeology)
Sandrine has gone back to the very roots of food production, to the transformation of hunter-gatherers into farmers. She closely observed the Baka in Cameroon, who rely on their immediate environment for 'sustainable livelihood', to learn how they adapt to a 'changing social and environmental context'. Her observations are important for policy makers, and for academics interested in traditional knowledge, but also in the larger picture of small-scale societies and biocultural diversity. She is also keen to let the Baka benefit from her findings. She has been able to collect data important for helping them preserve their way of life and to guarantee their human rights.

3^e prijs **Stefany Moreno Gamez** (Rijksuniv. Groningen, Science and Engineering)
Stefany studied the causes and consequences of bacterial diversity. By a combination of meticulous lab experiments and mathematical modelling, she achieved exciting and thought-provoking insights. For example, for bacteria it may be better to retard growth after a period of starvation, a phenomenon that is usually viewed as maladaptive. In another line of research, she challenges the standard view that bacterial

'quorum sensing' is a way to make decisions dependent on population density. Instead, she showed that quorum sensing can be a 'wisdom of the crowd' mechanism. Bacteria make better decisions when taking into consideration how other population members judge the current situation.

Eervolle vermelding: **Eline van Haften** (TU Eindhoven, Biomedical Engineering)
In her research Eline focussed on the development of vascular tissue. This project is highly relevant for the medical sciences where there is need for the development of vascular substitutes.

Eervolle vermelding: **Ivana Abramovic** (TU Eindhoven, Applied Physics)
The field of interest of Ivana is nuclear fusion - the reaction powering the stars - as a sustainable, clean and inexhaustible potential energy source.

SPONSOR L'Oréal & Unesco
PRIJS 1e prijs € 3.500, 2e prijs € 2.000, 3e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. P.R. (Dop) Bär, Prof. dr. ir. drs. H. (Hester) Bijl, Prof. dr. R.A.J.O. (Rudi) Dierckx, Prof. dr. H.W.M. (Hanneke) van Laarhoven, Prof. dr. J.H. (Joke) Meijer

De prijzen werden uitgereikt op 21 november in het Hodshon Huis door Jean-Charles Bondy, Managing Director L'Oréal Nederland en Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW. Het paneldebat met FWIS-laureaten Lisa Becking en Sandra Khor Manickam, Annelien Bredenoord (UMC Utrecht), Felienne Hermans (Univ. Leiden) en Frank van der Duijn Schouten (Erasmus Univ.) werd gemodereerd door Eva Brouwer.

Een verslag met inspirerende korte filmpjes van de prijswinnaars staat op de website van de KHMW (knop: Actueel/Headlines).

INTERVIEW – DE SPONSOR

Mirjam Nouwen, J.C. Ruigrok Stichting

Mirjam Nouwen is sinds januari 2015 voorzitter van de J.C. Ruigrok Stichting. Sinds 2012 is ze bestuurslid van de stichting. ‘Het werk dat we doen spreekt aan en we beschikken over een behoorlijk budget, dus je kunt echt wat betekenen voor de partijen die subsidie bij ons aanvragen’, licht de voorzitter het belang van de stichting voor de regio toe.

Vijf keer per jaar komt het bestuur bijeen, gemiddeld komen er tijdens zo’n bespreking veertig aanvragen op tafel, willekeurig verdeeld over de verschillende aandachtsgebieden. ‘De bestuursleden lezen alle aanvragen. Eén bestuurslid bereidt daarvoor het inhoudelijke advies voor, maar tijdens de vergadering kan iedereen nog met argumenten komen waardoor het besluit om een aanvraag wel of niet te honoreren nog anders uit kan pakken. Ons uitgangspunt is dat ons oordeel bij toekenning unaniem is.’ De huidige voorzitter raakte door toe te treden tot het bestuur van de J.C. Ruigrok Stichting veel meer betrokken bij de regio Zuid-Kennemerland. ‘Eigenlijk kwam ik destijds van Amsterdam in Haarlem terecht zonder directe aanleiding. We zochten een mooie plek om te wonen, liefst tussen Amsterdam en de zee en toevallig werd dat Haarlem. Ik werkte altijd buiten de stad, maar door het werk voor het stichtingsbestuur raakte ik veel meer verknocht aan Haarlem en kreeg ik binding met de regio. Dat is een mooi neveneffect geweest van deze functie.’

Nouwen – tegenwoordig vooral actief als toezichthouder en adviseur, maar eerder actief in corporate finance – werd door de toenmalige bestuurders benaderd vanwege haar financiële achtergrond en ervaring in het bedrijfsleven,

ook op het gebied van governance. ‘Ik heb geluk gehad dat ik destijds precies in het profiel paste en het goed klikte met de andere bestuurders.’ Het voltallige bestuur is altijd aanwezig bij het uitreiken van de wetenschapsprijzen bij de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen (KHMW). ‘We financieren de drie prijzen die door de KHMW worden uitge-

reikt graag. Het is voor niet-wetenschappers lastig de kwaliteit van de inzendingen te beoordelen en de KHMW weet dat elk jaar heel professioneel te organiseren. Ook de jury’s hebben ons nog nooit teleurgesteld.’

De stichting financiert ook de receptie na de prijsuitreiking, omdat het feestje en het leggen van contacten tussen de prijswinnaars er ook bij hoort. ‘Ik lees vooraf altijd waarvoor iemand is genomineerd, zodat ik weet waar het tijdens de bijeenkomst over zal gaan. Elk jaar komen er weer verrassende presentaties voorbij als de winnaars het publiek – waaronder ook hun familie en vrienden – met een lekenpraatje van een kwartier vertellen over het onderwerp waarvoor zij worden onderscheiden.’

‘De bestuursleden van onze stichting houden bij toerbeurt een toespraak voor de prijswinnaars. Daar maken we echt werk van. Soms word je door je collega verrast met een grappige speech of blijkt dat diegene zich het onderwerp van de winnaar een beetje eigen heeft weten te maken. Die betrokkenheid is nodig om voeling te houden met de steun die we als stichting geven aan deze prijzen. Daarnaast borgen we dat door ook minimaal één wetenschapper in ons eigen bestuur te hebben.

J.C. RUIGROK STICHTING

De J.C. Ruigrok Stichting is op 6 mei 1977 opgericht en beheert een fonds dat in het leven is geroepen door de heer J.C. Ruigrok uit Noordwijkerhout. De stichting ondersteunt goede doelen in de domeinen Natuur, Godsdienst, Sport, Cultuur, Sociaal Maatschappelijk, Ontwikkelingssamenwerking en Wetenschap. Dat laatste gebeurt sinds 1984 via de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen.

De stichting zet haar doelen kracht bij door het verstrekken van uitkeringen aan in Nederland gevestigde rechtspersonen, die (nagenoeg) uitsluitend een algemeen maatschappelijk belang beogen. De steun kan bestaan uit giften

In 2017 vierde de J.C. Ruigrok Stichting haar veertigjarig bestaan. ‘We hebben toen bewust geen receptie gegeven voor andere besturen, maar gezocht naar een manier die past bij waar we als fonds voor staan. We hebben toen een Dromenactie opgezet, waarbij partijen een extra grote donatie konden aanvragen voor een project waar ze over droomden, maar dat meer geld zou kosten dan we gebruikelijk beschikbaar stellen. We hebben toen voor elk domein één droom beloofd met een bijdrage van € 50.000. De cheques hebben we uitgereikt tijdens een avond in de Philharmonie waar gezelschappen optraden die eerder door de stichting waren gesteund. Eén partij kreeg daar bovenop de publieksprijs van € 25.000 uitgereikt. Dat was echt een prachtige avond.’

In 2021 loopt Nouwens derde termijn als bestuurslid af en moet ze volgens de statuten plaats maken voor een nieuw bestuurslid. ‘Ik zal het mooie werk dat ik namens de Ruigrok Stichting doe straks echt missen, net als de contacten die je daardoor in de stad hebt. Maar de tijd dat bestuurders voor het leven werden benoemd, hebben we achter ons gelaten. Dat vind ik jammer nu het mij persoonlijk aangaat, maar het is natuurlijk goed dat dat ooit zo is besloten.’

of garantstellingen. Alleen projecten in Zuid-Kennemerland, de Haarlemmermeer en de noordelijke Bollenstreek komen in aanmerking voor subsidie.

Jaarlijks maakt de stichting drie wetenschapsprijzen mogelijk via de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen. Sinds 1984 de J.C. Ruigrok Prijs zelf: bedoeld voor oorspronkelijk wetenschappelijk onderzoek in de Maatschappijwetenschappen. Daarnaast gaat het om de Keetje Hodshon Prijs op het gebied van de Geesteswetenschappen (sinds 1995) en de Martinus van Marum Prijs op het gebied van de Natuurwetenschappen en Techniek (sinds 2007).

JOHANNES CORNELIS RUIGROK PRIJS

De J.C. Ruigrok Prijs is in 1984 ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de maatschappijwetenschappen, in één van de volgende disciplines:

- Rechtswetenschappen
- Economische wetenschappen
- Maatschappijwetenschappen
- Menswetenschappen (in 2019)

Dr. B.R. (Barbara) Braams: *Adolescent Risk Taking: the Influence of pubertal development, neural responses to rewards and social context* (Univ. Leiden nov. 2015).

Quote van de jury: Dit proefschrift gaat over de vraag waarom adolescenten meer risicogedrag vertonen dan kinderen of volwassenen. Adolescentie is de overgangsfase van kindertijd naar volwassenheid en wordt gekenmerkt door veranderingen op het fysieke, cognitieve en sociaal-emotionele vlak. Het risicogedrag uit zich bijvoorbeeld in het drinken van grote hoeveelheden alcohol, criminaliteit en verkeersovertredingen. Risicovol gedrag tijdens de adolescentie kan uitmonden in een levenslange ongezonde gewoonte. Het proefschrift van Barbara Braams geeft inzicht in de factoren die aan de basis liggen van excessief risicogedrag tijdens de adolescentie en in de manier waarop nadelige effecten op de gezondheid voorkomen zouden kunnen worden. Het proefschrift is uniek omdat voor het eerst middels een longitudinale studie de individuele hersenontwikkeling van jongeren in kaart is gebracht.

SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting
PRIJS € 12.500 en de KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. H.L.G.J. (Harald) Merckelbach,
Prof. dr. J.T. (Hanna) Swaab, Prof. dr. J. (Jan)
Theeuwes

KEETJE HODSHON PRIJS

De Keetje Hodshon Prijs is ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de geesteswetenschappen, in één van de volgende disciplines:

- Taalwetenschappen
- Literatuurwetenschappen
- Historische wetenschappen (in 2019)
- Wijsbegeerte en/of Godgeleerdheid

De Keetje Hodshon Prijs is een voortzetting van de Prins Bernhard Fonds Prijs (1981-1993) en de C.C. Hodshon Prijs (1994). De prijs is vernoemd naar Cornelia Catharina (Keetje) Hodshon, die in 1794 het huidige gebouw van de KHMW liet bouwen en tot 1829 de eerste bewoonster ervan was.

Dr. L.F. (Lisa) Kattenberg: *The Power of Necessity: Reason of State in the Spanish Monarchy, ca. 1590-1650* (UvA juli 2018).

Quote van de jury: Lisa Kattenberg stelt op een originele wijze de vraag aan de orde, hoe de

Louise Gunning-Schepers met prijswinnaars Lisa Kattenberg, Eline Hutter en Barbara Braams

Spaanse monarchie na vele jaren van oorlog en naar eigen overtuiging strijdend met een goddelijke opdracht tegen een opstandig ketters regime in de Lage Landen uiteindelijk de motivering vond om dat regime eerst feitelijk (1609) en bijna veertig jaar later (1648) formeel als zelfstandige staat te erkennen. Daarbij speelden in de vroegmoderne tijd opkomende theorieën over handelingsnoodzaak en ‘Staatsraison’ een hoofdrol. Die werden ten overstaan van de Spaanse monarch niet door de grote wijsgeren of geschiedschrijvers zelf naar voren gebracht, maar door diplomatieke en ambtelijke adviseurs, soms ook krijgsmacht-officieren met hun ervaringen te velde, die wel de grote theoretici hadden gelezen en soms zelfs hadden vertaald en bewerkt.

SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting
PRIJS € 12.500 en de KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. J.Th.J. (Joop) van den Berg, Prof. dr. F. (Frans) Grijzenhout, Prof. dr. M.R. (Maarten) Prak

MARTINUS VAN MARUM PRIJS

Dr. E.M. (Eline) Hutter: *Revealing the fate of photo-generated charges in metal-halide perovskites* (TU Delft juni 2018).

Quote van de jury: Het proefschrift van Eline Hutter is gewijd aan de opto-elektronische karakterisering van metal-halide perovskieten. Metaal-halide perovskieten kunnen worden toegepast als zonne-energie opwekkende materialen, en hebben in het laatste decennium een stijging in de energieconversie tot maar liefst 23% laten zien. Ze kunnen worden toegepast in combinatie met traditionele siliconencellen, waarbij hogere limieten en efficiënties kunnen worden behaald. Van deze ontwikkeling kan dus veel worden verwacht in het kader van duurzame energieopwekking. Heden ten dage zijn de perovskieten een intensief bestudeerde klasse van materialen, maar toen de kandidaat in 2014 startte met haar onderzoek was zij de eerste die de elektronische eigenschappen ervan onderzocht met een verscheidenheid aan technieken.

SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting
PRIJS € 12.500 en de KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. I.W.C.E. (Isabel) Arends, Prof. dr. T. (Tilman) Hackeng, Prof. dr. F.P.J.T. (Floris) Rutjes

De J.C. Ruigrok, Keetje Hodshon en Martinus van Marum Prijs werden uitgereikt op 21 juni in het Hodshon Huis door Michiel Kersten, bestuurslid van de J.C. Ruigrok Stichting en Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW.

HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ PRIJZEN VOOR JONG TALENT

Deze prijzen hebben als doel het wetenschappelijk onderwijs in de technische en exacte vakken te bevorderen. Er worden twee soorten prijzen toegekend: Afstudeerprijzen en Aanmoedigingsprijzen.

AFSTUDEERPRIJZEN

Deze scriptieprijsen voor masterstudenten worden gegeven ter bekroning van uitzonderlijke studieresultaten aan een Nederlandse instelling voor wetenschappelijk onderwijs.

KNVI SCRIPTIEPRIJZEN VOOR INFORMATICA EN INFORMATIEKUNDE

1e prijs: **Remi Brandt** (Computer Science RUG): *Efficient Binocular Stereo Correspondence Matching with 1-D Max-Trees*

Quote van de jury: De scriptie is een belangrijke bijdrage op het gebied van beeldverwerking voor al die zeer relevante toepassingen waar een laag energieverbruik een probleem is, zoals mobiele toepassingen in de robotica. De methode die Remi heeft ontwikkeld is innovatief en gebaseerd op een hiërarchische weergave van beeld-paren die wordt gebruikt om de zoektijd en berekeningen voor "disparity" in de beelden te beperken.

2e prijs: **Sophie Lathouwers** (Computer Science UT): *Reasoning about the correctness of sanitizers*

Quote van de jury: Sanitisers spelen een belangrijke rol bij het beschermen van web-applicaties tegen gevaarlijke input. De correctheid van sanitizers, en van hun plaatsing in

Prijsuitreiking met links prijswinnaars en rechts sponsors van de prijzen

de code, is essentieel voor deze beschermende functie, maar niet eenvoudig te bewijzen. De scriptie vormt een mijlpaal in het correct bewijzen van sanitisers. Belangrijke elementen van Sophies methode zijn een geschikt specificatie formalisme en de toepassing van learning algoritmes om sanitisers te analyseren en met hun specificaties te vergelijken.

2e prijs: **Hilde Weerts** (Computer Science and Engineering TUE): *Interpretable Machine Learning as Decision Support for Processing Fraud Alerts*

Quote van de jury: De scriptie is de neerslag van een indrukwekkend onderzoek, waarin Hilde belangrijke resultaten boekt op het gebied van de interpreteerbare machine learning, toegepast op fraude-detectie. Met behulp van een empirisch onderzoek laat zij zien dat de huidige 'Explainable AI' niet goed genoeg werkt om bruikbare uitleg aan fraude-analisten te leveren. Daarom stelt ze een geval-gebaseerde redeneeraanpak voor, die fraude-analisten een veel beter beeld geeft over de betrouwbaarheid van specifieke fraude-alerts.

SPONSOR KNVI & KHMW

PRIJS € 5.000, twee 2e prijzen van elk € 1.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. R.J. (Robert Jan) van Glabbeek, Prof. dr. ir. S. (Stefano) Stramigioli, Prof. dr. L.C. (Rineke) Verbrugge

TATA STEEL PRIJS VOOR WERKTUIGBOUWKUNDE EN MATERIAALKUNDE

Susan Rigter (Physics and Astronomy UvA/VU): *Amorphous Organic-Inorganic Perovskites*

Quote van de jury: Het onderzoek betreft een veelbelovend nieuw soort materialen voor fotovoltaïsche zonnecellen namelijk perovskiet materialen. Dit zijn complexe materialen waarvan de samenhang tussen structuur en efficiëntie nog slecht begrepen is. Uit voorgaand onderzoek was gebleken dat, volledig in tegenstelling tot de algemene verwachting,

materialen met slecht gedefinieerde, amorfe regio's een veel hogere emissie efficiëntie hadden dan zeer goed gedefinieerde kristallijne materialen. In haar scriptie laat Susan, door een combinatie van theorie en experimenten, zien hoe deze amorfe gebieden in de materialen ontstonden en waarom kristallijne gebieden in deze amorfe regio's tot hele hoge efficiënties leidden.

SPONSOR Tata Steel

PRIJS € 5.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. P.E. (Petra) de Jongh, Prof. dr. ir. V.A. (Vincent) Nierstrasz

PFIZER PRIJZEN VOOR LIFE SCIENCES

1e prijs: **Max Trauernicht** (Biomedical Sciences UL): *Perturbing chromatin to study the DNA double-strand break repair pathway choice*

Quote van de jury: Max set out to determine the effect of chromatin context on how DNA breaks are repaired. He developed and automated a high through-put CRISPR/Cas9 based DNA break induction system in which he could use deep sequencing to analyze the fidelity of repair at 18 different locations in the genome. He used this system to query the influence of chromatin remodelers and chromatin modifiers on repair fidelity. He found that a number of chromatin modifiers diminish error-prone repair. The jury felt that the new line of research initiated by Max holds great promise for further application in the field of DNA repair.

2e prijs: **Hugo Damstra** (Biosciences UU): *Kinesin-4 KIF21B controls centrosome polarisation during immunological synapse formation*

Quote van de jury: Het onderzoek richtte zich op de dynamiek van het cytoskelet van T-lymfocyten, witte bloedcellen die een belangrijke rol spelen in onze afweer tegen infecties. Het cytoskelet bestaat uit drie componenten met elk een eigen functie. De microtubuli vormen een van deze drie componenten. Het zijn een soort holle buizen waarlangs allerlei moleculen kunnen worden getransporteerd

binnen de cel. In zijn onderzoek heeft Hugo gebruik gemaakt van de meest geavanceerde microscopische en moleculaire technieken om de rol van de microtubuli in het functioneren van individuele levende cellen te onderzoeken. Hij heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan ons inzicht in de regulatie van de dynamiek en functievervulling van T-lymfocyten, en daarmee in onze immunologische afweer.

3e prijs: **Mandy Meijer** (Biomedical Sciences UL): *Identification of Molecular Correlates Underlying Stress Resilience*

Quote van de jury: Het onderzoeksproject, uitgevoerd bij het Leidse Computational Biology Centrum, richtte zich op de moleculaire karakterisering van de wijze waarop onze hersenen reageren op stress. Onderzocht werd waar in de hersenen verschillen optreden tussen mensen die een risico lopen op een psychiatrische aandoening en een controle-groep. Van deze gebieden werd de genetische expressie voor beide groepen in kaart gebracht, waarna een set van genen geïdentificeerd werd die een belangrijke rol spelen in de stressrespons. De creatieve en innovatieve combinatie van moderne technieken en biologie resulteert in nieuwe inzichten in de pathologie van psychiatrische aandoeningen en kan als voorbeeld dienen voor de mogelijkheden die dit type onderzoek binnen de life-sciences biedt.

SPONSOR Pfizer

PRIJS 1e prijs € 3.000, 2e prijs € 2.000, 3e prijs € 1.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. R. (Rob) Benner, Prof. dr. H.W. (Erik) Frijlink, Prof. dr. T. (Titia) de Lange

AKZONOBEL AFSTUDEERPRIJS VOOR CHEMIE EN PROCESTECHNOLOGIE

Jonah Poort (Mechanical Engineering TUD): *Solving Vapor-Liquid Flash Problems Using Artificial Neural Networks*

Quote van de jury: Vapor-liquid phase equilibrium (flash) calculations largely

contribute to the total computation time of many process simulation models, crucial for the design and operation of processes in the chemical industry. As a result, process simulations are limited in the amount of detail that can be included due to computational time restrictions. In his thesis Jonah presented, for the first time, artificial neural networks (AI) that he developed to provide a much faster and robust alternative to traditional flash calculation methods. The results and methods of Jonah are now used in process simulators in the chemical industry.

SPONSOR Akzo Nobel

PRIJS € 5.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. I.W.C.E. (Isabel) Arends, Prof. dr. A.W. (Aart) Kleijn

PHILIPS AFSTUDEERPRIJS VOOR BIOMEDISCHE TECHNOLOGIE

Maaïke Dotinga (Technical Medicine UT): *Machine Learning in Nuclear Medicine: Detection of Parkinson's disease, myocardial ischemia and major adverse risk events using support vector machines*

Quote van de jury: This thesis details the use of machine learning using support vector machines (SVM) in two distinct medical imaging applications. What was particularly striking is that the model developed for Parkinson's disease has led to the modification of clinical protocols, and to the adoption of the model for augmenting clinical practice. Science is not always successful, and the thesis also transparently reports about the hurdles to clinical implementation of the SVM model for detection of myocardial ischemia and major adverse cardiac events.

SPONSOR Philips

PRIJS € 3.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. C.V.C. (Carlijn) Bouten, Prof. dr. V. (Vinod) Subramaniam

PHILIPS AFSTUDEERPRIJS DATA SCIENCE AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HEALTH CARE

Jan Trienes (Computer Science UT): *Comparing Rule-based, Feature-based and Deep Neural Methods for De-identification of Dutch Medical Records*

Quote van de jury: The thesis addresses the important and currently relevant data-science problem of making available data about individuals without compromising their privacy. This is especially relevant in health where one would like to provide access to medical records to learn effective diagnoses and therapies from their history. The thesis aims to anonymize Dutch medical records by removing all data that may reveal the identity of the patient - removing a *name* and *address* is obvious, but also *age* and even *weight* may carry uniquely identifiable information when the disease is rare - and is a significant step forward to fully automatic de-identification of privacy-sensitive data.

SPONSOR Philips

PRIJS € 3.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. E.O. (Eric) Postma, Prof. dr. ir. A.W.M. (Arnold) Smeulders

EAST-WEST SEED AFSTUDEERPRIJS VOOR PLANTENWETENSCHAPPEN

Julia Lopez Delgado (Biologie UL): *History or demography? Determining the drivers of genetic variation in North American plants*

Quote van de jury: The study investigated relationships between the spatial distribution of climate over time and the geographic distribution of genetic diversity of plants in North America. Using data from literature and public data bases, Julia developed and used a novel phylogeographic framework to test contributions of climate shifts (past and future) and the central-marginal hypothesis to population genetic diversity.

SPONSOR East-West Seed

PRIJS € 5.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. ir. A.H.C. (Ariena) van Bruggen, Dr. ir. B.A.M. (Bas) Bouman

ENZA ZADEN AFSTUDEERPRIJS VOOR BIOLOGIE

Demi Brizee (Neuroscience EUR): *Activity-Dependence of Parvalbumin Interneuron Myelination*

Quote van de jury: Demi examined how the brain's myelination, and in particular around the group of inhibitory neurons, is influenced by neuron activity. Demi's work, in essence an examination of very fundamental biology, could hold great potential for a wide range of neurological disorders. For example, disorders such as multiple sclerosis, amyotrophic lateral sclerosis, autism spectrum disorder, and schizophrenia all contain pathophysiology of cortical myelination (the brain's white matter), and the myelination of GABAergic interneurons as well as their activity-dependence could reveal interesting new avenues for diagnosis and potential treatments.

SPONSOR Enza Zaden

PRIJS € 3.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. ir. C.J.N. (Cees) Buisman, Prof. dr. J.T. (Hans) Lambers

ASML AFSTUDEERPRIJS VOOR WISKUNDE

Jeroen Winkel (Wiskunde RU): *Connections and the fundamental group of non-commutative spaces*

Quote van de jury: De scriptie behandelt een decennia oud probleem: het vinden van de correcte definitie van een fundamenteelgroep voor een nietcommutatieve ruimte. De motivatie hiervoor komt uit de kwantummechanica, waar een van de basisprincipes zegt dat bepaalde operatoren niet commuteren; dit is het beroemde "onzekerheidsprincipe" van Heisenberg, volgens hetwelke plaats

en versnelling niet gelijktijdig nauwkeurig meetbaar zijn. Jeroen pakt het probleem volkomen origineel aan en gebruikt daarbij zijn achtergrond in de algebraïsche meetkunde.

De laureaat won eerder een Jong Talent Aanmoedigingsprijs van de KHMW.

SPONSOR ASML

PRIJS € 5.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. G.L.M. (Gunther) Cornelissen, Prof. dr. M. (Monique) Laurent

SHELL AFSTUDEERPRIJZEN VOOR NATUURKUNDE

Arthur Christianen (Physics and Astronomy RU): *The Trap Loss Mechanism in Ultracold Dipolar Gases*

Quote van de jury: Arthur heeft gewerkt aan een doorbraak in de natuurkunde van ultrakoude moleculaire gassen. Onderzoek van de quantumeigenschappen van ultrakoude moleculen is van belang om ze mogelijk toe te passen in futuristische toepassingen van quantum-simulators tot nieuwe generatie atoomklokken.

Marta Pita-Vidal (Applied Physics TUD): *Development of nanowire-based fluxonium devices*

Quote van de jury: Een belangrijke uitdaging voor de ontwikkeling van een quantum computer is het vervaardigen van zogenaamde qubits die voldoende beschermd zijn tegen verstoringen van buiten. De laureaat verkent een mogelijke route door experimenteel onderzoek te doen aan het zogenaamde nanowire fluxonium. De resultaten openen niet alleen een mogelijk nieuwe experimentele route naar topologisch beschermde qubits, maar bieden mogelijk ook een nieuwe manier om de fundamentele eigenschappen van Majorana deeltjes te bestuderen.

Hans Beukers (Natuurkunde RUG): *Improving coherence of quantum memory during entanglement creation between nitrogen vacancy centres in diamond - The cure for quantum Alzheimer?*

Quote van de jury: De laureaat heeft in zijn afstudeerproject, een samenwerking tussen RUG en TU Delft, onderzoek verricht aan de quantumeigenschappen van elektronen en atoomkernen in diamant, met als doel deze in te zetten als knooppunten voor het toekomstige internet. Het onderzoek was erop gericht om de quantumtoestanden langer te behouden in hoge magneetvelden. Het onderzoeksveld waar de laureaat in werkte is een zeer actief veld waarin Delft in concurrentie is met Harvard en MIT.

SPONSOR Shell

PRIJS 3x € 5.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. A.M. (Marileen) Dogterom, Prof. dr. ir. M.C.M. (Richard) van de Sanden

LORENTZ AFSTUDEERPRIJS VOOR THEORETISCHE NATUURKUNDE

Stefano Polla (Physics UL): *Quantum Digital Cooling*

Quote van de jury: One of the fundamental problems in the design of quantum algorithms is the preparation of the initial state of a quantum computation. Ideally, this is the lowest energy ground state, a state that is difficult to achieve by simple physical cooling. The laureate largely independently developed a digital protocol, termed Quantum Digital Cooling, that can be used to drive a series of qubits to the ground state. It is expected that the innovative digital protocol developed by Stefano can be tested on prototype quantum circuits that are currently being developed in experimental groups in Delft, thereby contributing in a significant way to an important and fast developing research field.

SPONSOR Lorentzfonds

PRIJS € 3.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. A.M. (Marileen) Dogterom, Prof. dr. ir. M.C.M. (Richard) van de Sanden

DE ZEEUW-VAN DISHOECK AFSTUDEERPRIJS VOOR STERRENKUNDE

Joost Wardenier (Sterrenkunde UL): *Holograms on Hawaii: A Holographic Aperture Mask for Keck OSIRIS*

Quote van de jury: In zijn masterscriptie laat Joost zien hoe het mogelijk is om met een gesegmenteerde telescoop optische interferometrie te bedrijven, in het bijzonder met hoog contrast. Hiermee wordt het toepassingsgebied van een enkele telescoop vergroot door niet alleen het verzamelend vermogen voor fotonen te benutten, maar ook nog door de diffractielimiet heen te breken en hierdoor scherpere opnames te maken dan waarvoor de telescoop eigenlijk is ontworpen. De scriptie is leesbaar voor een breed wetenschappelijk publiek en het onderwerp zal zeker navolging hebben in toekomstige waarnemingen.

SPONSOR De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. S.F. (Simon) Portegies Zwart,
Prof. dr. R.A.M.J. (Ralph) Wijers

AANMOEDIGINGSPRIJZEN

Deze jaarlijkse prijzen van € 500 worden ter beschikking gesteld voor de beste studieresultaten in het eerste studiejaar aan een Nederlandse instelling voor wetenschappelijk onderwijs, in de studierichtingen:

- Wiskunde en technische wiskunde (9 prijzen)
- Natuurkunde en technische natuurkunde (8 prijzen)
- Scheikunde (6 prijzen)
- Informatica en technische informatica (9 prijzen)
- Chemistry of Life, Chemistry of Materials en Chemical Conversion (3 prijzen)
- Biomedische technologie (2 prijzen)
- Chemische technologie (3 prijzen)
- Werktuigbouwkunde en materiaalalkunde (3 prijzen)
- Civiele en maritieme techniek (3 prijzen)
- Lucht- en ruimtevaarttechniek (2 prijzen)
- Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen (4 prijzen)
- Geneeskunde (8 prijzen)
- Biologie (7 prijzen)

Quote van de jury: Het gemiddeld cijfer dat de genomineerden in hun eerste jaar voor een vak behaalden bedroeg ongeveer 9, een gemiddelde dat overigens per opleidingsrichting wel varieerde. De hoogste gemiddelden werden behaald in de wiskunde/technische wiskunde (9,4), de informatica/technische informatica (9,3) en de natuurkunde/technische natuurkunde (9,2). Het aantal vrouwelijke prijswinnaars lag dit jaar rond de 35%, weer wat hoger dan vorig jaar. De verdeling over de disciplines is niet evenwichtig, vrouwelijke prijswinnaars zien we met name bij farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen, bij geneeskunde en bij biologie.

SPONSORS ORTEC, Stichting Physica, Shell, KNVI, NWO, Philips, Koninklijke Van Wijhe Verf, Océ, Techniek Nederland, LVNL, KNMP, KNMG, Enza Zaden
JURY Prof. dr. J. (Jan) van Leeuwen, Prof. dr. C.J.M. (Kareljan) Schoutens

In 2019 werden 61 aanmoedigingsprijzen toegekend.

De Jong Talent Prijzen werden uitgereikt op 25 november door Wouter Bronsgeest (KNVI), Arjan van den Hoogen (Tata Steel), Marc Kaptein (Pfizer), André van Linden (AkzoNobel), Michel van Bruggen (Philips), Milan Petkovic (Philips), Maaïke Groot (East West Seed), Xana Verweij (Enza Zaden), John Koster (ASML), Paul Mak (Shell), Bernard Nienhuis (Lorentzfonds), Ewine van Dishoeck (De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds), Piet Mulders (St. Physica), Marlies van Wijhe (Kon. Van Wijhe Verf), Erik van Engelen (Techniek Nederland), Jurgen van Avermaete (LVNL), Nicole Hunfeld (KNMP), Astraia Rühl (KNMG) en Ad IJzerman (KHMW).

Aanmoedigingsprijswinnaars, boven: civiele en maritieme techniek, links: geneeskunde, rechts: biologie, onder: natuurkunde

INTERVIEW – DE JURY

Martha Frederiks en Jan-Willem Romeijn

Wetenschappers Martha Frederiks (Universiteit Utrecht) en Jan-Willem Romeijn (Rijksuniversiteit Groningen) zijn beiden sinds 2018 lid van de KHMW. Vrijwel meteen na hun aankomst zijn ze ‘gestrikt’ om deel uit te maken van een jury. Een klus die ze allebei in 2019 voor het eerst met plezier hebben opgepakt. En eentje die meteen een vervolg krijgt, want in 2020 hebben ze die taak weer op zich genomen.

‘Toen ik in 2019 de masterscripties voor de Jan Brouwer Scriptieprijs Religiewetenschappen en Theologie – een van de acht gebieden die onderscheiden worden – onder ogen kreeg, viel me weer extra op hoe divers het veld is. Het liep uiteen van een werkstuk over kunstmatige intelligentie ter ondersteuning van Bijbelse exegese, tot de berichtgeving in kranten over moslims en architecten die oude kerken renoveren en moderniseren. Maar uiteindelijk koos de jury unaniem voor een scriptie over seksueel misbruik in pastorale settingen. Die scriptie sprong eruit, omdat het echt goed academisch en origineel werk was, goed geschreven was en een duidelijke maatschappelijke relevantie had.’ Frederiks had alle scripties volledig doorgenomen. ‘Het lezen van afgeronde scripties gaat uiteraard sneller dan scripties lezen waarvan je de student begeleidt. Het zijn voltooide, excellente scripties, daarom zijn ze ingestuurd.’ De doos met proefschriften voor de Keetje Hodshon Prijs Wijsbegeerte en/of Godgeleerdheid die nu onder haar bureau op haar ligt te wachten, zal meer tijd in beslag nemen, verwacht ze. ‘Deze keer gaat het om dissertaties. Daarom hebben we met de juryleden onderling ook een werkverdeling gemaakt die aansluit bij belangstelling en

expertise. Het jurywerk is het meest interessant als je er zelf ook nog iets van opsteekt. Door een diepgravend onderzoek te bestuderen krijg je zelf ook weer nieuwe inzichten in je vakgebied.’ Ook Romeijn sloeg in 2019 voor het eerst aan het jureren voor de KHMW, voor de Jan Brouwer Scriptieprijs Filosofie. ‘Ik lees natuurlijk vaker masterscripties, maar het fijne bij het jureren is dat alle werkstukken die je onder ogen krijgt al klaar zijn. De kwaliteit van de scripties die ik onder ogen kreeg was goed en ze lieten duidelijk zien hoe gevarieerd mijn vakgebied is. Ik vond het ook leuk om te ervaren met welke projecten mijn collega’s dus bezig zijn geweest.’ ‘Tegelijkertijd was het jureren best een lastige opgave, omdat het door de variëteit heel moeilijk is om de scripties met elkaar te vergelijken. Bovendien krijg je steeds het neusje van de zalm te zien van een instituut, waardoor je het liefst alle studenten een prijs zou geven.’ Romeijn vond het bijzonder om te zien hoe toegewijd de juryleden waren en met hoeveel aandacht en zorgvuldig overleg de beoordeling verliep. ‘Grappig was dat mijn eigen ex-promotor ook

PROF. DR. M.T. (MARTHA) FREDERIKS (1965) Martha Frederiks is hoogleraar studie van het wereldchristendom, tot voor kort hoofd van het departement filosofie en religiewetenschap. Ze is lid van de jury voor de Keetje Hodshon Prijs Wijsbegeerte en/of Godgeleerdheid in 2020 en beoordeelde in 2019 de Jan Brouwer Scriptieprijs Religiewetenschappen en Theologie. Ze is lid van de KHMW sinds 2018. De Utrechtse hoogleraar heeft momenteel een sabbatical van een klein jaar die ze gebruikt om te werken aan een onderzoek waar ze al lang naar uitkeek: het transcriberen van het dagboek van de Ghanees Christian Protten die in de eerste helft van de 18e eeuw door de Herrnhutters (een evangelische broedergemeenschap) werd uitgezonden om als zendeling in het huidige Ghana te werken. ‘Als zendeling was hij niet erg succesvol, maar er zijn heel weinig lokale stemmen die vanuit een Afrikaans perspectief zicht geven op de geschiedenis van West-Afrika en de contacten met Europa.

jurylid was. Tegelijkertijd maakte het dat lastig: we hebben tenslotte een vergelijkbare expertise.’ Maar de jury van Romeijn wist toch een keuze te maken. ‘Uiteindelijk speelt mee wat de brede betekenis is van het gepresenteerde onderzoek. Die scriptie moet je belonen met een prijs, want dat past bij de doelstellingen van de KHMW.’ Romeijn ging dit jaar weer voor dezelfde prijs aan de slag met andere juryleden. ‘Ik denk dat je dit twee of drie jaar moet doen en dan weer de kans moet geven aan andere wetenschappers om hun visie te geven op de prestaties die de masterstudenten hebben neergezet. Het jureren is leuk en leerzaam en je leert zo ook de KHMW kennen.’ De hoogleraar wetenschapsfilosofie is trots dat hij lid is van de KHMW. Hij beleeft veel plezier aan de bijeenkomsten. ‘Je ontmoet er interessante mensen. De Hollandsche Maatschappij zorgt echt voor een kruisbestuiving tussen de wetenschap en het bedrijfsleven. Het is een mooie manier om met nieuwsgierige geesten in contact te komen.’ Toch is Romeijn er minder vaak dan gewild. ‘Van Groningen naar Haarlem

Ik ben deze tekst tegengekomen tijdens een vakantie, dat heb je als je met een andere wetenschapper op reis gaat’, lacht ze. ‘Ik sta elke ochtend fluitend op, omdat ik zo’n zin heb in het onderzoek.’ Frederiks studeerde theologie en islam aan de universiteit waar ze nu zelf aan verbonden is. Tussen 1993 en 1999 verbleef ze in Gambia (West-Afrika) waar ze als zendingspredikant actief was als adviseur christen-moslim relaties voor de Nederlands Hervormde Kerk (nu Protestantse Kerk Nederland). In 2003 promoveerde ze op de geschiedenis van het christendom in Gambia. ‘Ik ben opgegroeid in zeer orthodoxe kring, maar ook met het idee dat ik zelf geen predikant zou kunnen worden. Dat ik toch theologie ging studeren was ingegeven door het feit dat ik geïnteresseerd was in het fenomeen religie om er pragmatisch mee aan de slag te gaan. Pas later maakte ik de overstap naar de wetenschap.’

is best een eindje met de trein en bovendien heb ik een jong gezin waar ik ook zoveel mogelijk van mee wil maken. Maar de jurymomenten, de prijsuitreiking en het jaardiner waar ik bij was, waren bijzondere momenten.’

Frederiks zou zelf graag ook vaker dan het haar nu lukt naar Haarlem afreizen om bijeenkomsten bij de KHMW bij te wonen. ‘Ik woon niet om de hoek en maak normaal gesproken lange dagen in Utrecht. Maar de prijsuitreikingen waar ik bij was, waren absoluut mooie bijeenkomsten. Ook omdat je weet dat een scriptieprijs goed staat op iemands CV. De prijswinnaar heeft straks bij sollicitaties een streepje voor.’

‘Ik had aanvankelijk geen academische loopbaan voor ogen en ben via de achterdeur alsnog in de wetenschap beland, ik promoveerde op mijn 38e. Ik weet niet of het nu nog zou lukken om als relatieve buitenlander je plek te veroveren in de wetenschappelijke wereld. Maar iemand die andere kwaliteiten meeneemt, kan ook waardevol zijn. Ik streef naar diversiteit in de

PROF. DR. J.W. (JAN-WILLEM) ROMEIJN (1975)

Jan-Willem Romeijn is hoogleraar wetenschapsfilosofie en voorzitter van de vakgroep theoretische filosofie aan de Rijksuniversiteit Groningen. In 2019 en 2020 jureerde hij de Jan Brouwer Scriptieprijs Filosofie van de KHMW waar hij sinds 2018 aan verbonden is. In zijn werk combineert hij de kennis van de filosofie met andere wetenschappen.

‘De filosofie van de natuurkunde is in dat vak al een langlopende subdiscipline. Zo kwam het ook op mijn pad. Ik haalde propedeuses in wis- en natuurkunde, ging daarna in de natuurkunde door, en kwam door de relativiteitstheorie en de kwantummechanica in aanraking met filosofie: wat zeggen deze merkwaardige theorieën over de werkelijkheid? Ik besloot er een volledige studie filosofie bij te gaan doen. Zo kwam ik via de wetenschap in de filosofie terecht. In Groningen niet ongebruikelijk: bijna alle stafleden in de theoretische filosofie hebben er ook een andere discipline bij gedaan.’

teams waar ik mee werk en heb geluk dat daar in Utrecht gehoor voor is. Naast mijn kennis breng ik een groot netwerk, bestuurservaring en kennis van financiën mee. Dat hebben we op de universiteit ook nodig om de organisatie goed te leiden, onderwijsvernieuwing te bewerkstelligen en succesvol te zijn in (politiek) lobbywerk.’

Ook Romeijn kwam niet meteen in de wetenschap terecht. ‘Ik werkte eerst twee jaar bij een econometrisch adviesbureau dat zich richtte op de verzekeringswereld. Maar dat is tegenwoordig inderdaad steeds minder gebruikelijk. Als je de cv’s van aio’s en postdocs bekijkt, is het in 9 van de 10 gevallen een rechte wetenschappelijke lijn. Het wordt steeds lastiger om via een kronkelig pad in de wetenschap te belanden. Dat is jammer, zeker omdat je in de filosofie veel intellectuele zwervers hebt. Die volgen niet altijd een pad dat kaarsrecht verloopt. Tegelijkertijd hoeft van mij ook niet iedere promotiestudent een carrière in de wetenschap na te jagen. Ze kunnen ook heel andere ambities hebben.’

Romeijn houdt zich in zijn vakgebied momenteel bezig met drie zaken. Ten eerste de filosofie van de statistiek, waarin wordt gekeken naar de rationaliteit van het leren uit data. ‘Dat kun je gebruiken om denkfouten in redeneringen op te sporen of te voorkomen, bijvoorbeeld wanneer het gaat om het evalueren van evidentie voor klimaatmodellen of modellen in de economie.’

Daarnaast houdt Romeijn zich bezig met de sociale epistemologie (ook wel kentheorie), waarin de rationaliteit van overleg wordt onderzocht. ‘Denk daarbij bijvoorbeeld aan hoe onenigheid kan leiden tot betere opinies, of aan het doorbreken van polarisatie bij het nemen van beslissingen.’

De laatste poot waar Romeijn zijn tijd in steekt, is het voortzetten van zijn contact met psychologen en psychiaters in de filosofie van de psychiatrie. In die discipline wordt gekeken naar de geldigheid en bruikbaarheid van ordeningsschema’s voor mentale stoornissen.’

JAN BROUWER SCRIPTIEPRIJZEN

Vanuit het Jan Brouwer Fonds worden acht scriptieprijsen uitgekeerd voor de geestes- en maatschappijwetenschappen.

FILOSOFIE

Nina de Groot (Filosofie VU): *Forensic use of medical biobanks. The erosion of medical confidentiality*

Quote van de jury: De scriptie is de eerste studie die de problematiek van het forensische gebruik van medische databanken in wijsgerige context

plaatst. Het is indrukwekkend hoe Nina weet te laveren tussen de rechtswetenschappelijke, medische en wijsgerige aspecten van haar onderwerp. Het resultaat is een vurig

pleidooi voor een moratorium, of tenminste verregaande terughoudendheid in het forensische gebruik van biologische databanken. De huidige wetgeving daaromtrent schiet, volgens Nina, tekort. De studie is zo grondig en goed doordacht, dat deze als basis zou kunnen dienen voor een voorstel tot wetswijziging.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

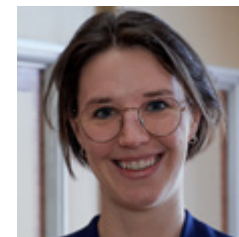
PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. T.A.F. (Theo) Kuipers, Prof. dr. J.W. (Jan-Willem) Romeijn

RELIGIEWETENSCHAPPEN EN THEOLOGIE

Marie Hansen-Couturier (Opleiding Gemeentepredikant PThU Amsterdam): *“Vergeef ons onze schuld, zoals ook wij anderen hun schuld vergeven”? Een feministisch-theologisch onderzoek naar de (on)mogelijkheid van vergeving bij seksueel misbruik in pastorale relaties*

Quote van de jury: De jury is van mening dat Maries onderzoek laat zien hoe de reflectie op seksueel misbruik binnen pastorale relaties

verder dient te gaan dan bezinning op de pastorale en juridische gevolgen van misbruik. Met haar verkennende onderzoek onder slachtoffers maakt Marie duidelijk dat

misbruikervaringen het hart van de christelijke theologie raken en vragen om een fundamenteel nieuwe doordenking van centrale begrippen als vergeving en verzoening.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

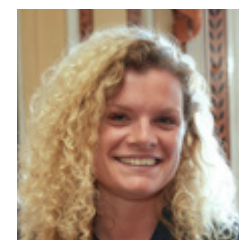
PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. H.L. (Herman) Beck, Prof. dr. M.T. (Martha) Frederiks

TAAL- EN LITERATUUR- WETENSCHAPPEN

Tara Neplenbroek (Nederlandse Literatuur en Cultuur UU): *Hardnekkig erfgoed. Een analyse van 30 mei 1969 als emerging memory in de Nederlandse postkoloniale literatuur*

Quote van de jury: Tara’s onderzoek beweegt zich op een gebied binnen de historische letterkunde dat de laatste jaren sterk in opkomst

is: dat van de cultural memory studies. Het betreft een gebeurtenis die niet tot de nationale huis- tuin- en keukencanon van het Nederlandse erfgoed behoort, maar die

plaatsvond in het maatschappelijke en culturele klimaat van Curaçao in de late jaren-1960. Daar vonden op 30 mei 1969 onlusten plaats, uitgelokt door mislukte CAO-onderhandelingen, waarbij de bevolking de leus Pan i respèt hanteerde: brood en respect. Die onlusten hebben zich tot

een referentiepunt voor de Curaçaose gemeenschap ontwikkeld, maar ook tot symbool voor de asymmetrie tussen de herinneringen van die gemeenschap en de onwetendheid en veronachtzaming daarvan in het grotere Nederland.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

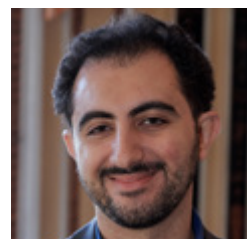
PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. J.P.M. (Paula) Fikkert, Prof. dr. P.C. (Kees) Hengeveld, Prof. dr. J.Th. (Joep) Leerssen

GESCHIEDENIS

Amir Taha (Geschiedenis UU): *The Intifadah in Shinafiyah. How a small village in Iraq revolted against Saddam Hussain in 1991*

Quote van de jury: Amir onderzoekt de achtergronden en het verloop van een opstand in een Iraaks dorp, in de chaotische periode die volgde op de Eerste Golfoorlog. Hij beziet deze opstand – uiterst risicovol, oog in oog met het gewelddadige, autoritaire regime in Bagdad – niet zozeer

als een spontane actie, maar als een uitkomst van diepliggende sociale, politieke en religieuze ontwikkelingen in de voorafgaande jaren. Amir put daarbij uit

een grote variëteit aan literatuur en bronnen, alsmede uit etnografisch veldwerk onder ooggetuigen, van wie een deel, evenals zijn eigen familie, na het neerslaan van deze opstand, naar het buitenland is gevlucht.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. J.A. (Han) van Ruler, Prof. dr. E.P.I.M. (Frank) van Vree

RECHTSWETENSCHAPPEN

Hans Biezenaar (Privaatrecht UU): *To share, to care and (not) to bear? Een onderzoek naar de houdbaarheid van bezittersaansprakelijkheid in de deeleconomie*

Quote van de jury: De deeleconomie ziet op het maatschappelijk verschijnsel waarin mensen via online deelplatforms hun bezittingen met anderen delen. Die ontwikkeling heeft onder andere tot gevolg dat we anders tegen bezit gaan

aankijken. Niet het bezit, maar het gebruik van de zaak lijkt prioriteit te krijgen. Het onderzoek van Hans richt zich op de vraag hoe bezittersaansprakelijkheid volgens het huidige

recht moet worden toegepast in het kader van de deeleconomie. Vervolgens wordt aangetoond dat bezittersaansprakelijkheid binnen de deeleconomie een problematische rol kan spelen. Voor de bevonden problematiek wordt een aantal aanbevelingen gedaan aan de invloedrijke actoren binnen het speelveld, de wetgever, de verzekeringsbranche alsmede aan de deelplatforms zelf.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. mr. J.H. (Janneke) Gerards, Prof. dr. mr. I. (Ivo) Giesen, Prof. dr. R.A. (Rick) Lawson, Prof. dr. mr. H.F.M.W. (Marleen) van Rijswijk

ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

Frank de Meijer (Operations Research and Management Science Tilburg Univ.): *Bounds on the Minimum Reload Cost Cycle Cover Problem*

Quote van de jury: Deze scriptie op het gebied van de operations research richt zich op een abstract probleem, met (uiteindelijk) aanzienlijke praktische relevantie. Het betreft het minimaliseren van de zogenaamde reload-cost, dat wil zeggen het tegen zo laag mogelijke kosten (en rekentechnisch snel) realiseren van

de omschakelingen in een netwerk, terwijl alle

knooppunten in het netwerk steeds worden bediend. Men kan daarbij denken aan een provider, bij overgang van het ene netwerk naar het ander. In de economische wetenschappen wordt

het analyseren van dit type frictie een steeds belangrijker aandachtspunt.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

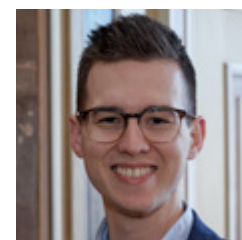
PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. E.J. (Eric) Bartelsman, Prof. dr. A.W.A. (Arnoud) Boot, Prof. dr. M.A. (Michiel) Keyzer

MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

Rick van Well (Political Science and Public Administration Univ. Leiden): *Explaining Modes of Executive Legislative Relations; Empirical Evidence from Dutch Local Councils*

Quote van de jury: De studie betreft de in de parlementaire democratie cruciale relatie tussen uitvoerende en wetgevende macht. *All politics is local*. Rick wijst ‘ons’, wetenschappers en burgers, terecht op het aanzienlijke belang van de lokale politiek. In Nederland heeft het lokale politieke niveau de afgelopen jaren aan belang gewonnen.

Meer en meer worden beslissingen die burgers raken in hun dagelijks bestaan op dat lokale niveau genomen. Dat maakt de vraag naar ‘de gezaghebbende toedeling van waarden’,

zoals politiek wel gedefinieerd is, uiterst relevant voor het lokale niveau.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. J.J.M. (Joop) van Holsteyn, Prof. dr. C.H. (Claes) de Vreese

MENSWETENSCHAPPEN

Laura de Nooij (Psychologie UvA): *Maturation of the brain in adolescents who develop a mood disorder*

Quote van de jury: Het onderwerp van de thesis is de vraag of de hersenontwikkeling van adolescenten met een genetisch hoog risico op een stemmingsstoornis gerelateerd is aan het daadwerkelijk krijgen van een dergelijke stoornis. Het onderzoek is, hoewel fundamenteel van aard, maatschappelijk relevant. Een citaat uit de aanbevelingsbrief: ‘Stemmingsstoornissen

zijn zeer prevalent in onze maatschappij; ongeveer 15% van de bevolking ervaart ooit een stemmingsstoornis. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft stemmingsstoornissen

zelfs aangemerkt als de nummer één ziekte in de wereld die het meeste niet-dodelijk lijden tot gevolg heeft.’

SPONSOR Jan Brouwer Fonds

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. C. (Chantal) Kemner, Prof. dr. P.J. (Peter) van Koppen

De Jan Brouwer Scriptieprijsen werden uitgereikt op 10 april in het Hodshon Huis door Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, voorzitter van het Jan Brouwer Fonds en door Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW.

INTERNETSCRIPTIEPRIJZEN

Met vier scriptieprijsen voor de beste afstudeerscripties over een internetgerelateerd onderwerp willen initiatiefnemers Google, Brinkhof, SIDN Fonds en Greenhost de belangstelling voor de betreffende onderzoeksgebieden vergroten, en in bredere zin het maatschappelijk en wetenschappelijk debat over de impact van internettechnologie bevorderen.

INTERNET & ECONOMIE

Jenneke van der Velden (Innovation Sciences TUE): *Assessing the effects of a public Wi-Fi network on the digital divide: Quantifying benefits of e-government services*

Quote van de jury: Jenneke werkt in deze uitgebreide studie een empirisch technisch-economisch model uit om de maatschappelijke waarde te bepalen van gratis toegankelijke publieke Wi-Fi netwerken. In het bijzonder kijkt de onderzoekster naar de voordelen die burgers hebben van de zo geboden internettoegang door e- en m-government benefits te hebben – “e” voor “electronic” en “m” voor “mobile” – overheidsdiensten via het internet dus. Met name de gerichtheid op het verkleinen van sociale ongelijkheid in het hebben van voordeel van internetdiensten maakt deze scriptie bijzonder maatschappelijk relevant. De kosten-baten analyse die Jenneke heeft ontwikkeld heeft potentie, bijvoorbeeld in het vormgeven van het breedbandbeleid van de Europese Commissie – waar de kandidate ook beleidservaring heeft opgedaan.

SPONSOR Google

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. M.P. (Maarten Pieter) Schinkel, Prof. dr. A.C.F. (Ton) Vorst

Vlnr prijswinnaars Sophie Lathouwers, Marlinde Nannings, Pauline Kuss en Jenneke van der Velden

INTERNET & RECHT

Marlinde Nannings (Nederlands Recht RU):

Regulering van Initial Coin Offerings, een raamwerk voor regulering door de kwalificatie van tokens als effect

Quote van de jury: Marlinde beschrijft in haar scriptie de regulering van Initial Coin Offerings (ICO's): een financieringsvorm voor ondernemingen die iets weg heeft van een beursgang. ICO's waren de afgelopen jaren een hype op de financiële markten, tegelijkertijd zijn ze voor met name particuliere beleggers zeer risicovol. De juridische hamvraag is in hoeverre ICO-tokens onder het effectenrecht en het financieel toezicht vallen. Toezichthouders gaan daar in verschillende landen op verschillende wijze mee om. De scriptie toetst ICO's aan de bestaande juridische kaders en doet vervolgens originele maar ook praktische voorstellen voor een verbeterde regulering

SPONSOR Brinkhof

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. N. (Natali) Helberger, Prof. dr. H.J. (Jaap) van den Herik, Mr. D. (Dorien) Verhulst

INTERNET & MAATSCHAPPIJ- OF GEESTESWETENSCHAPPEN

Pauline Kuss (Data Science and Entrepreneurship TU): *Deception By Design for the Goal of Social Gracefulness: Ethical and Legal Concerns of Humanlike Conversational Agents*

Quote van de jury: Conversational agents like Google Duplex are – as Pauline has labeled this – deceptive by design. By presenting themselves as humanoid social actors, they are more or less naturally entering our social life and our mental space, which brings to the fore serious ethical concerns. Not only concerns about the potential these agents have to derive detailed information about the personal and emotional life of the people they interact with, but also concerns about potential political manipulation, fraudulent misuse or infringement of privacy. Pauline conducted a thorough legal analysis, in which she tries to answer the question: are existing European data protection and privacy law able to cope with these challenges?

SPONSOR SIDN Fonds

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. V.A.J. (Valerie) Frissen, Prof. dr. M.S.S.E. (Susanne) Janssen, Prof. dr. S.M.E. (Sally) Wyatt

De internetscriptieprijsen werden uitgereikt op 7 november op het Roeterseiland in Amsterdam door Arjan Al Fassed (Google), Anke Strijbos (Brinkhof), Valerie Frissen (SIDN fonds), Jesse Kester (Greenhost) en René van Rijckevorsel, bestuurslid KHMW. De vier laureaten presenteerden hun scriptie, waarna de publieksprijs van 500 Euro werd toegekend aan Sophie Lathouwers. Keynote sprekers waren: – Prof. dr. W. (Walter) Hoogland, em. hoogleraar experimentele hoge-energiefysica en vml. decaan van de Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica Universiteit van Amsterdam: *Internet, het web en big data, hoe Big Science de weg daartoe bereidde*. Voor de wereldwijde vlucht die het world wide web heeft genomen werd de kiem

INTERNET & TECHNISCHE WETENSCHAPPEN

Sophie Lathouwers (Computer Science UT):

Reasoning About the Correctness of Sanitizers

Quote van de jury: Het internet kent allerlei gevaren waarvan een groot aantal het gevolg is van malafide invoer door kwaadwillende gebruikers. Het is dus van groot belang dat de invoer van gebruikers geanalyseerd en eventueel ‘geschoond’ wordt voordat deze invoer aan de applicatie waar hij voor nodig is wordt doorgegeven. Programma's die dit soort invoer screening doen, heten sanitizers. Het is natuurlijk van groot belang dat de sanitizers zelf correct werken. Sanitizers zijn meestal vrij kleine programma's waarvoor formele verificatie haalbaar is. Het doel van deze scriptie is een algoritme (programma) te ontwikkelen om van een gegeven sanitizer en een specificatie van het gedrag door een gebruiker, de uitspraak te doen of de sanitizer correct is of niet.

SPONSOR Greenhost

PRIJS € 2.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. K.M. (Kees) van Hee, Prof. dr. ir. J.M.A. (Jacqueline) Scherpen

gelegd op CERN door Tim Berners Lee en Robert Caillou. Dat de impact van deze ontwikkelingen zo groot zou zijn was volstrekt onvoorspelbaar, kan Walter Hoogland als getuige en betrokkene uit de eerste hand bevestigen.

– Prof. mr. E.J. (Egbert) Dommering, em. hoogleraar informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam en vml. advocaat bij Brinkhof, Stibbe, Buruma & Maris: *30 jaar WWW of het verdwijnen van de Republiek der Letteren en de opkomst van de Republiek der Ongeletterden*. Hoe het publiek van de klassieke massamedia zelf een massamedium werd en wat dat betekent voor de productie, consumptie en regulering van informatie. De lezing van Egbert Dommering is gepubliceerd op de website van de KHMW (knop: Actueel/Headlines).

PROFIELWERKSTUKPRIJZEN

Sinds 2002 reikt de KHMW jaarlijks profielwerkstukprijzen uit aan leerlingen in de hoogste klassen HAVO en VWO van scholen in Haarlem en omgeving.

Britt Riedijk (HAVO, Haarlemmermeer Lyceum, locatie Baron de Coubertin): *Coronary Artery Disease*

Quote van de jury: Britt schrijft over vernauwing van de bloedvaten, veroorzaakt door plaquevorming langs de wanden. In onderzoek naar deze ziekte worden verschillende methoden gebruikt: Röntgenonderzoek en CT-scans. Britt onderzoekt of echografie wellicht ook een goede methode is. Een mooi uitgevoerd en prima beschreven experiment bewijst dat haar verwachting niet juist is en dat de meest gebruikte onderzoeksmethoden vooralsnog het beste resultaat geven. Dit HAVO-werkstuk heeft alle kwaliteiten van een VWO-onderzoek.

Erik van der Plas en Bram van Heest (VWO, Eerste Christelijk Lyceum): *Bindingsplekken eiwitten op DNA voorspellen met machine learning*

Quote van de jury: Met dit onderzoek hopen Erik en Bram een model te ontwikkelen dat door middel van machine learning de locaties

van specifieke eiwitten op basis van enkel de DNA-sequentie sneller kan voorspellen. Om via een HPC, een supercomputer, de berekeningen te kunnen maken wordt contact gezocht met het UMCU. Helaas is een kleine onplettendheid oorzaak van de tegenvallende prestaties van het netwerk. Dat neemt niet weg dat er veel kennis is opgedaan tijdens het maken van dit moeilijke werkstuk. De mooie wiskundige toelichting maakt het geheel supercompleet.

Eervolle vermelding voor **Steven van den Wildenberg en Matthijs Ates** (VWO, Athenaeum College Hageveld): *Sennors, a voice recognizer*

De prijzen werden uitgereikt in het Hodshon Huis op 12 april. Jan Willem Gunning, KHMW-lid en oud-hoogleraar ontwikkelingseconomie hield tijdens de bijeenkomst een lezing, waarin hij benadrukte dat nieuwsgierigheid een belangrijke drijfveer voor onderzoek is. Alle genomineerden ontvingen als aandenken het boek "Hoe zwaar is licht? Meer dan 100 dringende vragen aan de wetenschap" samengesteld door Beatrice de Graaf en Alexander Rinnooy Kan.

SPONSOR KHMW

PRIJS 2 prijzen van € 500, 2 eervolle vermeldingen van € 50, jaarlijks

JURY Prof. dr. A.J.J. (Ton) Nijhuis, Drs. C.S.M. (Rina) van Opstal, Dr. J. (Jan) Spoelder

Alle voor de profielwerkstukprijzen genomineerde scholieren

Interdisciplinaire studies

LUCY WENTING

Bèta-gamma, Future Planet Studies, Forensic Science, Brain and Cognitive Sciences. Studies die nog niet bestonden toen leden en directeurs van de KHMW aan hun universiteit of hogeschool studeerden. Ze worden 'interdisciplinaire studies' genoemd.

Deze interdisciplinaire studies zijn erg populair. De grootste groei van aantallen studenten is in dit type opleidingen. Het aantal studenten dat zo'n sector overstijgende opleiding volgt, is sinds 2015 verdriedubbeld. Alleen al aan de Universiteit van Amsterdam volgen zo'n 3.000 studenten een interdisciplinaire opleiding. Eenzelfde aantal volgt brede minors, keuze- en honoursvakken.

Twintig jaar geleden begon de eerste expliciet interdisciplinaire bachelor Bèta-gamma aan de Universiteit van Amsterdam. Na een breed eerste jaar stromen studenten door in majors binnen de sociale- en natuurwetenschappen. Het instituut voor Interdisciplinaire Studies is opgericht als onderwijsontwikkelaar en -vernieuwer. Vers van de pers is de nieuwe bachelor *Humans, Society & Technology* waar studenten leren over de technologische en maatschappelijke impact van de digitale samenleving. Elke universiteit heeft inmiddels ook een eigen *University College*, gemodelleerd naar het Amerikaanse *Liberal Arts & Sciences* principe.

Wat is de aantrekkingskracht? Studenten zoeken naar betekenis en willen bijdragen aan een betere wereld. De maatschappelijke opgaven waar we met z'n allen voor staan zijn immens en complex, en vragen om een integrale aanpak. Voorbeelden zijn de klimaatcrisis, de kloof tussen arm en rijk en armoede, digitalisering en kunstmatige intelligentie.

Deze complexe problemen trekken zich niets aan van disciplinaire begrenzingen. Karl Popper verwoordde het zo: "We are not students of some subject matter, but students of problems. And problems may cut right across the boundaries of any subject matter or discipline." Een interdisciplinaire benadering sluit dus goed aan bij de praktijk en behoefte van de samenleving en bij de arbeidsmarkt. Studenten die leren om zowel vanuit een specifieke invalshoek als vanuit een breder perspectief te kijken naar complexe problemen zijn meer *future-proof* omdat ze creatiever zijn, beter leren samenwerken en luisteren naar anderen.

Lucy Wenting

Voor de docent/onderzoekers is het heel inspirerend en verrijkend om samen met docenten uit andere disciplines les te geven. Behalve dat studenten vaak gemotiveerder in de les zitten, wordt aan docenten ook gevraagd om hun perspectief te verbreden. Op z'n minst worden ze in discussies met studenten geconfronteerd met andere inzichten. Idealiter wordt een thematisch vak vormgegeven met een team docenten en is er automatisch een kruisbestuiving die ook weer kan doorwerken in hun eigen onderzoek. Zo voedt onderwijs onderzoek en versterkt het innovatie.

Wat een hype leek, is inmiddels een trend. Interdisciplinaire studies zijn niet meer weg te denken uit de academie.

Drs. L.U. Wenting is directeur van het Instituut voor Interdisciplinaire Studies aan de Universiteit van Amsterdam en sinds 2020 directeur KHMW.

STIPENDIA

KHMW-EIZENGA BEURZEN

Idelès Kaandorp
(met bezoek uit Nederland)

De Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds is erfgenaam van de nalatenschap van Prof. dr. W. (Wietze) Eizenga, overleden op 14 april 2017. Het doel van de Stichting is jaarlijks studiebeurzen toe te kennen aan Nederlandse recent afgestudeerden voor het volgen van een MBA of een studie economie op graduate niveau (dus zowel master als PhD studies) in de Verenigde Staten. Het beurzenprogramma wordt namens de KHMW uitgevoerd door het Fulbright Center te Amsterdam. De voorwaarden voor toekenning en informatie over de selectieprocedure zijn te vinden op de website van Fulbright. Jaarlijks worden maximaal vijf beurzen van 50.000 USD verstrekt.

De eerste beurzen zijn in 2019 toegekend, aan:

- **S. (Sara) Gerstner** voor een 2-jarige masterstudie economie aan New York University.
- **S.I. (Idelès) Kaandorp** MSc voor het volgen van een MBA-studie aan Harvard University.

Idelès berichtte ons begin 2020: "Een MBA aan Harvard is een absolute verrijking. Elke les begint met een relevante en recente casus: Een complexe situatie, onvolledige informatie, een keuzemoment voor het bedrijf of de overheid in kwestie. Samen met 90+ klasgenoten, geselecteerd op diversiteit en complementaire achtergronden, debatteren we over de keuze die gemaakt moet worden. Geklapt wordt voor het bieden van een alternatief perspectief of een rake synthese van het gesprek. Het is voor mij de eerste keer dat ik zo tegen de limieten van mijn eigen perspectief ben aangelopen, zo ben uitgedaagd om politiek correct en inclusief te zijn en zo ben geconfronteerd met grenzeloze ambitie, patriottisme, religieuze overtuiging en individuele rijkdom. Elke les opnieuw."

SPONSOR Eizenga-Van Oosten Fonds
PRIJS maximaal vijf beurzen van \$ 50.000, jaarlijks
JURY Drs. D.S. (Dirk Simon) Buytendorp, Prof. dr. P.L.C. (Paul) Hilbers, Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA

BATE UIT HET PIETER LANGERHUIZEN LAMBERTUSZOOM FONDS

Burcu Gümüşçü Sefiņç

In 1920 stelde Pieter Langerhuizen Lambertuszoon, burgemeester van Huizen en Bussum en kunstverzamelaar een legaat ter beschikking voor de bevordering van natuurwetenschappelijk onderzoek. Het legaat is ondergebracht in een fonds waaruit jaarlijks een bate wordt uitgekeerd, in een terugkerende cyclus van vakgebieden. In 2019 is de bate bestemd voor onderzoek in de Chemie. Om recht te doen aan de onderzoeksdomeinen van nu, zijn de vakgebieden met ingang van 2020 als volgt vastgesteld:

- 2020 Natuurkunde
- 2021 Biologie, inclusief landbouwwetenschappen
- 2022 Aard- en milieuwetenschappen
- 2023 Sterrenkunde
- 2024 Filosofie en geschiedenis der natuurwetenschappen
- 2025 (Bio)medische, veterinaire, tandheelkundige en farmaceutische wetenschappen
- 2026 Informatica en wiskunde
- 2027 Scheikunde

Vanaf 2020 zal er jaarlijks naast de bate ook een oeuverprijs van € 25.000 worden toegekend in dezelfde cyclus van vakgebieden.

Dr. B. (Burcu) Gümüşçü Sefiņç, als onderzoeker verbonden aan het MESA+ Institute for Nanotechnology van de Universiteit Twente. Quote van de jury: The research goal of Gümüşçü Sefiņç is to enable low-cost solutions for health-related real-world problems, in particular patient incomppliance with medicines. She aims to address this by synthesizing hydrogels with unique chemistries to capture specific target metabolites that are indicative of the use of a particular medicine. When combined with microfluidics, she foresees that these hydrogels can make a fundamental impact on health monitoring. As a final goal, she wishes to develop a robust and versatile hand-held device for medication adherence monitoring.

SPONSOR Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds

PRIJS € 25.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. I.W.C.E. (Isabel) Arends, Prof. dr. T. (Tilman) Hackeng, Prof. dr. F.P.J.T. (Floris) Rutjes

Burcu Gümüşçü Sefiņç presenteerde haar onderzoek en marge van de Herfstlezing op 6 oktober.

STIPENDIA UIT HET DR. W.J.E. VOET FONDS

Dr. J.W.E. Voet

De op 2 maart 2009 overleden Dr. Willem Joseph Elias Voet heeft de KHMW, wier activiteiten hij een warm hart toedroeg, bedacht met een aanzienlijk legaat. Deze gelden zijn ondergebracht in het Dr. W.J.E. Voet Fonds, waaruit conform de wens van de erflater financiële bijdragen kunnen worden verstrekt aan studenten die niet in staat zijn de kosten van hun universitaire studie zelf volledig te dragen. Teneinde de selectie van studenten die in aanmerking komen voor een bijdrage uit het Voet Fonds te faciliteren is de KHMW een samenwerking aangegaan met de Schuurman Schimmel-van Outeren Stichting te Haarlem. Uit het Voet Fonds worden jaarlijks bijdragen verstrekt voor universitaire stages of studie in het buitenland.

IN 2019 ZIJN ONDERSTAANDE BEDRAGEN TOEGEKEND:

Sophie van den Brink € 2.500 voor een stage aan de McGill University in Montreal, Canada in het kader van haar onderzoeksmaster Cognitieve Neuropsychologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Haar onderzoek was

gericht op de relatie tussen biomarkers in de cerebrospinale vloeistof en het cognitief functioneren van Alzheimerpatiënten.

Rayan Mazouz € 2.500 voor zijn stage aan het NASA Jet Propulsion Laboratory (Caltech) in Pasadena, VS als onderdeel van zijn master Space Exploration and Engineering aan de TU Delft. Het onderwerp van zijn afstudeeronderzoek was de ontwikkeling van een kader van trajectoptimalisatie voor de precisie landing op Mars.

Aref Saberi € 2.650 voor zijn onderzoeksstage aan Stanford University in Palo Alto, Californië in het kader van zijn master Biomedische Technologie aan de TU Eindhoven. Tijdens deze stage heeft hij gewerkt aan geleidende polymeren voor biomedische toepassingen, waaronder wondgenezing, neuromodulatie en neuronale stimulatie.

SPONSOR Dr. W.J.E. Voet Fonds

PRIJS diverse beurzen, totaal maximaal € 7.650, jaarlijks

JURY Schuurman Schimmel-van Outeren Stichting

BIOGRAFISCHE SCHETS

Abraham Kaau-Boerhaave (1715 – 1758), buitenlands lid

GERRIT VAN DIJK

DE BROERS HERMAN EN ABRAHAM Kaau waren neven van de grote Herman Boerhaave. Boerhaave was bijzonder op hen gesteld, was hun peetoom, en daar hijzelf geen zonen had speelde hij met de gedachte om zijn talentvolle neven als zijn opvolgers voor te dragen in Leiden. Het was toentertijd niet ongebruikelijk dat hoogleraren hun eigen opvolging regelden. Curatoren hadden bij de opvolging weliswaar het laatste woord, maar Boerhaave ging er kennelijk vanuit dat Curatoren hem vanwege zijn status wel ter wille zouden zijn.

Met beide jongens liep het echter mis. Herman was arts en apotheker te Den Haag. Zijn apothekerszaak ging bijna failliet omdat zijn spilzieke vrouw grote schulden maakte. Deze schande kon Boerhaave niet aanzien. Ook had Herman Kaau hem zwaar beledigd met zijn weigering het docentschap scheikunde van hem over te nemen, zodat hij enigszins ontlast werd van zijn vele onderwijstaken. Voor Boerhaave had Herman Kaau afgedaan. Met Abraham lagen de zaken anders, hij bleef in de gunst van Boerhaave, maar er overkwam hem een ware ramp. Op een nacht werd hij plotseling doof. Er werd van alles geprobeerd maar zijn gehoor kwam niet terug. Daardoor was hij ongeschikt om Boerhaave op te volgen. Boerhaave ontfermde zich over hem en gaf hem persoonlijk onderwijs in de fysiologie, anatomie en scheikunde. En met resultaat. In december 1737 hield hij een academische rede over de alchemisten. Dat werd een doorslaand succes, zo zeer dat het

Sinds 1758 benoemt de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen naast gewone leden ook buitenlandse leden. Nu zijn het Nederlanders die in het buitenland werken, in het verleden waren het echter vaker buitenlanders met wie de leden of directeuren een nauwe band hadden. Onder de buitenlandse leden zijn opvallend veel Nobelprijswinnaars. Een der eerste buitenlandse leden was Abraham Kaau-Boerhaave.

Leidse Universiteitsbestuur hem beloonde met een gouden medaille.

Intussen was Herman Kaau naar Wenen gevlucht om zijn schuldeisers te ontlopen en probeerde hij met de inkomsten uit zijn artspraktijk daar zijn schulden te delgen. In Wenen ontmoette hij een collega-arts met grote invloed aan het hof van tsarina Elizabeth te St. Petersburg, die hem polste of hij bereid was de functie van lijfarts van Elizabeth op zich te nemen. Herman stemde toe en vertrok naar St. Petersburg. De tsarina was op Herman Kaau gesteld en betaalde goed. Dat bracht hem op het idee om ook zijn broer naar St. Petersburg te nodigen, te meer nog omdat Abraham onlangs was benoemd tot lid van de Keizerlijke Academie van Wetenschappen te St. Petersburg. Daar aangekomen werd Abraham weldra benoemd tot hoogleraar anatomie en fysiologie aan de Universiteit.

Herman Boerhaave was intussen oud geworden en overlegde bij zichzelf wie hij zijn erfenis zou schenken, niet zijn materiële, maar zijn wetenschappelijke. Herman Kaau was uit de gratie en dus kreeg Abraham het grootste deel van zijn collegedictaten en manuscripten. Boerhaave bepaalde dat deze dictaten en manuscripten niet mochten worden verkocht, ook niet in gekopieerde vorm.

In 1758 werd Abraham Kaau tot buitenlands lid van de Maatschappij benoemd. Helaas overleed hij nog datzelfde jaar.

Uit waardering voor hun oom voegden zowel Abraham als Herman de naam Boerhaave aan hun achternaam toe.

Bij het schrijven van deze biografische schets heb ik onder andere geput uit de biografie van Boerhaave van de hand van Luuc Kooijmans [Luuc Kooijmans, Het orakel, Uitgeverij Balans, 2011].

De maker van bijgaand portret is niet bekend.

Prof. dr. G. van Dijk is oud-secretaris natuurwetenschappen van de KHMW en oud-hoogleraar wiskunde aan de Universiteit Leiden.

FINANCIËEL OVERZICHT

SAMENGEVOEGDE BALANS PER 31-12-2019

(alle bedragen in €)

	31-12-2019	31-12-2018
ACTIVA		
Vaste activa		
Vaste activa en overige duurzame activa	1	1
Vlottende activa		
Lopende rente en dividendbelasting	19.110	13.910
Overige vorderingen	478.569	71.436
	497.679	85.346
Beleggingen	16.059.158	11.348.200
Liquide middelen	3.435.481	6.259.974
TOTAALACTIVAZIJDE	19.992.319	17.693.521
PASSIVA		
Eigen vermogen KHMW		
Bestemmingsfondsen op Naam	4.989.432	4.503.711
Langerhuizen Fonds	2.896.263	2.529.873
Dr. W.J.E. Voet Fonds	585.264	514.439
Van der Knaap Fonds	138.847	120.000
Mr. J.C. Baak Fonds	34.878	30.007
De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds	199.718	150.000
Wim Drees Fonds	742.614	652.780
Schouhamer Immink Fonds	64.071	30.000
	4.661.629	4.027.099
Eigen vermogen KHMW + Fondsen	9.651.061	8.530.810
Eigen vermogen Stichting Jan Brouwer Fonds	4.956.069	4.135.692
Bestemmingsfonds prijzen St. Jan Brouwer Fonds	1.800.000	1.800.000
	6.756.069	5.935.692
Eigen vermogen Dr. Saal van Zwabenberg Stichting	1.011.770	907.553
Eigen vermogen Eizenga-van Oosten Stichting	2.477.322	2.246.597
Samengesteld vermogen	19.896.222	17.620.652
Kortlopende schulden		
Belastingen, premies soc. verzekeringen	14.318	10.348
Vooruitontvangen en nog te betalen	81.779	62.522
	96.097	72.870
TOTAALPASSIVAZIJDE	19.992.319	17.693.521

SAMENGEVOEGDE REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER 2019

(alle bedragen in €)

	2019	Begroet 2019	2018
BATEN			
Contributies / entreegelden directeuren	51.580	52.000	51.430
Vrijwillige bijdrage leden	14.376	14.000	12.926
Directe inkomsten uit beleggingen	764.669	345.000	351.924
Overige vergoedingen	1.088	2.000	2.526
Prijzen en vergoedingen sponsors			
Prijzengelden	99.500	100.000	92.500
Vergoedingen	20.723	20.050	26.122
Beschikbaar voor prijzen/beurzen uit vermogen	192.817	233.000	100.000
SOM DER BATEN	1.144.752	766.050	637.428
LASTEN			
Loonkosten	195.061	186.500	188.501
Overheadkosten:			
– kantoorkosten, publicaties, onderhoud en exploitatie gebouw, verzekeringen en belastingen	77.192	63.500	63.676
Prijzen en activiteiten:			
– subsidies	8.727	7.000	48.488
– prijzengelden	292.317	431.250	260.700
– kosten prijsuitreikingen	82.251	85.500	68.606
Algemene kosten:			
– bank-, beheer- en accountantskosten	127.420	130.000	145.466
– vergaderingen en overige kosten	66.484	72.000	89.508
SOM DER LASTEN	849.451	975.750	864.945
EXPLOITATIERESULTAAT VOOR RESULTAATBESTEMMING	295.301	(209.700)	(227.517)
Resultaat toegerekend aan:			
– KHMW	68.267		(158.718)
– Stichting Jan Brouwer Fonds	130.767		(61.455)
– Dr. Saal van Zwabenberg Stichting	22.336		36
– Eizenga-van Oosten Stichting	52.930		(7.380)
EXPLOITATIERESULTAAT NA RESULTAATBESTEMMING	295.301		(227.517)

TOELICHTING OP DE JAARCIJFERS 2019

RUTGER SCHIMMELPENNINCK

INLEIDING

Het jaar 2019 is afgesloten met een winst van € 295.301 (2018 verlies € 227.517) in de samengestelde staat van baten en lasten. De lasten waren lager dan begroot omdat een aantal prijzen in 2019 niet werd uitgereikt. Daarnaast vielen de baten een stuk hoger uit dan begroot door gerealiseerde beleggingsopbrengsten.

		Begroot	
	2019	2019	2018
Som der baten	1.144.752	766.050	637.428
Som der lasten	849.451	975.750	864.945

Exploitatieresultaat voor resultaatbestemming 295.301 (209.700) (225.517)

De KHMW administreert de baten en lasten apart voor iedere stichting en ieder fonds op naam waarvan het beheer aan de KHMW is toevertrouwd. Met ingang van 2019 geldt voor alle stichtingen en fondsen dat gerealiseerde en niet gerealiseerde beleggingsopbrengsten/verliezen naar rato van het vermogen aan het begin van het jaar worden toegerekend. Op dezelfde manier worden overheadkosten, alsmede de kosten van vermogensbeheer naar rato ten laste van de stichtingen en fondsen gebracht. De uit te keren prijzengelden worden in de baten opgenomen als 'beschikbaar voor prijzen/beurzen uit vermogen' en komen aldus ten laste van het vermogen.

VERMOGENSBEHEER

Eind 2019 zijn de beurzen fors hoger gesloten dan eind 2018. Hogere directe inkomsten uit effecten en met name koersstijgingen verklaren de positieve uitkomsten in het jaar 2019. Het niet gerealiseerde beleggingsresultaat bedroeg € 2.113.087 (in 2018 een verlies van € 1.188.021) en is verwerkt

in de algemene reserve op de balans, waardoor het eigen vermogen dienovereenkomstig is toegenomen. Het totale beleggingsresultaat bedroeg 16,3% over 2019, tegen -4,6% over 2018.

DE INKOMSTEN

De inkomsten uit contributies, entreegelden en vrijwillige bijdragen bedroegen € 65.956 tegen € 64.356 in 2018. Het belegd vermogen blijft de voornaamste inkomstenbron en de directe inkomsten daaruit (rente, dividend en gerealiseerde koersresultaten) bedroegen € 764.669 tegen € 351.924 in 2018.

UITGAVEN

De uitgereikte prijzengelden waren ongeveer gelijk aan vorig jaar en bedroegen € 391.817 (€ 390.700 in 2018). Van deze gelden wordt € 99.500 rechtstreeks door sponsors uitgereikt. De Maatschappij is dankbaar voor de vele donaties die zijn ontvangen van ondernemingen, stichtingen en particulieren die het prijzenprogramma hebben willen ondersteunen. Een overzicht van de prijzen is in een aparte toelichting opgenomen. De totale kosten zijn gedaald vanwege eenmalige kostenposten in 2018, wel zijn in 2019 meer kosten gemaakt voor de pensioenvoorziening en loonkosten van de medewerkers (+ € 21.500) en voor advisering door een communicatieadviesbureau (+ € 29.695).

BALANS

Het eigen vermogen van de KHMW (afgezien van de reserves voor de fondsen op naam en van het eigen vermogen van de stichtingen) bedraagt eind 2019 € 4.989.432 tegen € 4.503.711 eind 2018. Het totaal van de samengestelde balans bedraagt € 19.992.319 tegen € 17.693.521 in 2018. Deze stijging is te verklaren door twee schenkingen van ieder € 30.000 aan het De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds en het Schouhamer Immink Fonds en door de winst die in 2019 is gemaakt.

VOORUITZICHTEN

De activiteiten en de daarmee gepaard gaande inkomsten en uitgaven van de Maatschappij vertonen jaarlijks een vast ritme. Voor 2020 worden geen bijzondere bestedingen voorzien. Vooral het rendement op vermogen zal jaarlijks bepalen of er winst of verlies wordt gemaakt. Het rendement in 2020 komt vermoedelijk onder druk te staan door de Covid-19 crisis, maar de reserves en liquiditeiten die de KHMW aanhoudt zijn van voldoende omvang om een periode van tegenspoed door te komen.

Mr. R.J. Schimmelpenninck is penningmeester van de KHMW en commissaris/toezichthouder.

PRIJZENGELDEN TOEGEKEND IN 2019

	(alle bedragen in €)
Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek	50.000
Irispenning voor Wetenschapscommunicatie	10.000
Dr. Saal van Zwanenberg Erepreis	25.000
KHMW/Eizenga beurzen	90.567
Bate uit het Langerhuizen Fonds	25.000
Voet Stipendia	7.650
Prijsvraag i.s.m. NRC (een medaille)	
Prijsvraag i.s.m. NKV	1.500
Nederlandse Data Science Prijzen	3.000
Nationale Postdocprijs i.s.m. DJA	10.000
For Women In Science Rising	
Talent Prizes	6.500
J.C. Ruigrok Prijs	12.500
Keetje Hodshon Prijs	12.500
Martinus van Marum Prijs	12.500
Jan Brouwer Scriptieprijs	16.000
Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen	6.000
Google Internetscriptieprijs Economie	2.000
Brinkhof Internetscriptieprijs Rechten	2.000
SIDN fonds Internetscriptieprijs Maatschappij- of Geesteswetenschappen	2.000
Greenhost Internetscriptieprijs Technische Wetenschappen	2.000
Internetscriptie Publieksprijs	500

KNVI Scriptieprijs Informatica en Informatiekunde	7.000
Tata Steel Afstudeerprijs Werktuigbouw- en Materiaalkunde	5.000
Pfizer Prijzen voor Life Sciences	6.000
AkzoNobel Afstudeerprijs Chemie en Procestechologie	5.000
Philips Afstudeerprijs Biomedische Technologie	3.000
Philips Afstudeerprijs Data Science & AI in Health Care	3.000
East-West Seed Afstudeerprijs Plantenwetenschappen	5.000
Enza Zaden Afstudeerprijs Biologie	3.000
ASML Afstudeerprijs Wiskunde	5.000
Shell Afstudeerprijzen Natuurkunde	15.000
Lorentz Afstudeerprijs Theoretische Natuurkunde	3.000
De Zeeuw-Van Dishoeck Afstudeerprijs Sterrenkunde	3.000
ORTEC Aanmoedigingsprijzen Wiskunde en Technische Wiskunde	4.500
St. Physica Aanmoedigingsprijzen Natuurkunde en Technische Natuurkunde	4.000
Shell Aanmoedigingsprijzen Scheikunde	3.000
KNVI Aanmoedigingsprijzen Informatica en Technische Informatica	4.500
NWO Aanmoedigingsprijzen Chemistry of Life & of Materials, Chemical Conversion	1.500
Philips Aanmoedigingsprijzen Biomedische Technologie	1.000
Koninklijke Van Wijhe Verf Aanmoedigingsprijzen Chemische Technologie	1.500
Océ Aanmoedigingsprijzen Werktuigbouwkunde en Materiaalkunde	1.500
Techniek Nederland Aanmoedigingsprijzen Civiele en Maritieme Techniek	1.500
LVNL Aanmoedigingsprijzen Lucht- en Ruimtevaarttechniek	1.000
KNMP Aanmoedigingsprijzen Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen	2.000
KNMG Aanmoedigingsprijzen Geneeskunde	1.000
Enza Zaden Aanmoedigingsprijzen Biologie	3.500
Profielwerkstukprijzen	1.100
TOTAAL	391.817

PERSONALIA

NIEUWE DIRECTEUREN

BENOEMD BIJ DE WINTERLEZING
OP 9 FEBRUARI 2019

Ir. J.N.K. (Jaap) Bierman MBA
algemeen directeur Haagsche Tramweg
Maatschappij N.V.

M.B.W. (Maurice) Brenninkmeijer
voorzitter Stichting Benevolentia, oud-
voorzitter Cofra Holding

Drs. I.C. (Inge) Bryan
Public Policy Leader en Partner Cyber Risk
Services Deloitte Touche Tohmatsu Ltd., lid
raad van advies Politie Academie, lid raad
van advies Nationaal Archief, lid raad van
advies The Hague Security Delta

Drs. A.A. (Arent) Fock
founding partner Foreman Capital BV,
voorzitter Vereniging Rembrandt, voorzitter
African Parks Foundation Switzerland,
voorzitter Fonds 1999

Drs. C.G. (Carolien) Gehrels
European Cities Director Arcadis

Drs. E.M.D. (Maaïke) Groot
manager Public Affairs East-West Seed

Ir. R.H. (Amito) Haarhuis MSc MEd
directeur/bestuurder Rijksmuseum
Boerhaave

Drs. E.M. (Eelco) Hoekstra
voorzitter raad van bestuur Koninklijke
Vopak N.V.

Prof. dr. L.H. (Lex) Hoogduin
hoogleraar economie Rijksuniversiteit
Groningen, diverse bestuurs- en
toezichtfuncties, oud-directeur De
Nederlandsche Bank N.V.

Prof. dr. A.C.F.J. (Aerd) Houben
directeur financiële markten De
Nederlandsche Bank, bijzonder hoogleraar
financieel beleid Universiteit van
Amsterdam

Drs. P.H.A.M. (Paul) Huijts
secretaris-generaal ministerie van Algemene
Zaken

Ds. C.S. (Claartje) Kruijff
predikant Remonstranten Naarden/
Bussum, predikant oecumenische
Dominicuskerk Amsterdam

Drs. M.R. (Manon) Leijten
bestuurslid Autoriteit Consument & Markt,
oud-secretaris-generaal ministerie van
Financiën

D.R. (Daniel) Ropers
oud-CEO Springer Nature & Co KGaA,
oud-CEO and founder Bol.com

Drs. G.J. (Gita) Salden
voorzitter raad van bestuur BNG Bank

Drs. R. (Ron) Teerlink
voorzitter raad van toezicht Vrije
Universiteit, voorzitter raad van
commissarissen Coöperatieve Rabobank
U.A., commissaris Takeaway.com NV

Mr. drs. H.W.P.M.A. (Herna) Verhagen
CEO PostNL

Drs. A.P. (Arno) Visser
president Algemene Rekenkamer

NIEUWE LEDEN

BENOEMD BIJ DE WINTERLEZING
OP 9 FEBRUARI 2019

Prof. dr. C.L.J. (Koen) Caminada
hoogleraar empirische analyse van fiscale en
sociale regelgeving Universiteit Leiden, vice-
decaan faculteit Governance and Global
Affairs

Prof. dr. B. (Belle) Derks
hoogleraar sociale en organisatie-
psychologie Universiteit Utrecht,
oud-voorzitter De Jonge Akademie

Prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest
hoogleraar kerkgeschiedenis en geschiedenis
van de theologie Tilburg University, hoog-
leraar economie en theologie Erasmus
Universiteit Rotterdam, bijzonder
gasthoogleraar Katholieke Universiteit
Leuven, gasthoogleraar Pontificio Ateneo San
Anselmo Rome, oud-directeur Centre for
Patristic Research (TiU-VU)

Prof. mr. A. (Anna) Gerbrandy
hoogleraar mededingingsrecht Universiteit
Utrecht

Prof. dr. mr. M.S. (Marc) Groenhuijsen
hoogleraar straf(proces) recht en
victimologie Tilburg University, algemeen
secretaris KNAW

Prof. dr. N. (Natali) Helberger
hoogleraar informatierecht Universiteit
van Amsterdam, bestuurslid Instituut voor
Informatierecht Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. P.E. (Petra) de Jongh
hoogleraar katalysatoren en
energiematerialen Universiteit Utrecht

Prof. dr. M.P.G. (Marion) Koopmans
hoogleraar virologie Erasmus MC Rotterdam

**Prof. dr. H.W.M. (Hanneke) van
Laarhoven**
hoogleraar translationele medische
oncologie, i.h.b. gastrointestinale oncologie
AMC/Universiteit van Amsterdam

WALKING DINNER

De nieuwe directeuren en leden werden welkom geheten in het Hodshon Huis op 11 maart 2019.

Prof. dr. M. (Monique) Laurent
onderzoeker en lid management team
Centrum Wiskunde & Informatica
Amsterdam, hoogleraar combinatorische
optimalisering Tilburg University

Prof. dr. I.B. (Inger) Leemans
hoogleraar cultuurgeschiedenis Vrije
Universiteit

Prof. dr. A.S. (Ann-Sophie) Lehmann
hoogleraar kunstgeschiedenis en materiële
cultuur Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. J. (John) van der Oost
hoogleraar microbiologie Wageningen
Universiteit

Prof. dr. R.W. (Robert) Sauerwein
arts-microbioloog, hoogleraar
medische parasitologie Radboud
Universiteit Nijmegen, medeoprichter en
wetenschappelijk directeur TropIQ Health
Sciences

Prof. dr. ir. I. (Ionica) Smeets
hoogleraar wetenschapscommunicatie
Universiteit Leiden

Prof. dr. ir. S. (Stefano) Stramigioli
hoogleraar advanced robotics Universiteit
Twente

Prof. dr. D.R. (René) Veenstra
hoogleraar sociologie Rijksuniversiteit
Groningen, directeur onderzoeksschool ICS

Prof. dr. ir. G.J.M. (Guus) Velders
hoogleraar luchtkwaliteit en klimaat
interacties Universiteit Utrecht

Prof. dr. R.A.M.J. (Ralph) Wijers
directeur Anton Pannekoek Instituut
voor Sterrenkunde, hoogleraar hoge-
energieastrofysica, voorzitter Raad voor de
Sterrenkunde Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. ir. P.H.N. (Peter) de With
hoogleraar video coding and architectures
(beeldbewerking) Technische Universiteit
Eindhoven

NIEUWE BUITENLANDSE LEDEN

BENOEMD BIJ DE WINTERLEZING
OP 9 FEBRUARI 2019

Prof. dr. J.W.H. (Jan) Konst
hoogleraar Nederlandse letterkunde Freie
Universität Berlin

Prof. dr. M.W. (Michael) Kwakkelstein
directeur Nederlands Interuniversitair
Kunsthistorisch Instituut Florence

IN MEMORIAM

Bij de Algemene Vergadering werden door de voorzitter zoals gebruikelijk de sinds de vorige vergadering overleden directeuren en leden herdacht. In dit verslag wil het bestuur graag een enkel In Memoriam eruit lichten, zonder daarmee iemand anders tekort te willen doen.

Mr. M. (Maurits) Enschedé (1926-2019)

Maurits Enschedé, geboren in Groningen, verhuisde tijdens zijn lagerschooltijd naar Utrecht, waar hij het stedelijk gymnasium doorliep. Om uit handen van de Duitsers te blijven meldde hij zich na zijn eindexamen in 1944 aan bij de Grafische School. Na de bevrijding ging hij in Utrecht rechten studeren. Tijdens zijn studie moest hij in militaire dienst en werd drie jaar uitgezonden naar Nederlands-Indië. Na zijn studie trad hij in dienst van het familiebedrijf Joh. Enschedé & Zonen in Haarlem als secretaris van zijn oudere neef Frans Enschedé. Hij deed enige tijd ervaring op bij concurrent Harrison in Engeland, net als Joh. Enschedé drukker van geld en postzegels. De directeur van Harrison organiseerde een succesvolle blind date tussen zijn dochter Jennifer en Maurits: ze trouwden in 1957, kregen drie kinderen - Liesbeth, Eveline en Eric - en bleven hun verdere leven (59 jaar) bij elkaar. In 1963 werd Maurits directielid van Joh.

Enschedé en in 1968 voorzitter van de directie. In 1991 ging hij op 65-jarige leeftijd met pensioen.

Maurits Enschedé vervulde vele bestuursfuncties, zoals in het Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen, de Haarlemse Industriekring, de Maatschappij voor Nijverheid en Handel, het Verbond van Nederlandse Ondernemingen, het St. Elisabeth Gasthuis en het Nederlands Postmuseum, en was nauw betrokken bij de Advent-kerk en het Nederlands Bijbelgenootschap. Vanwege al deze werkzaamheden werd hem de hoogste Koninklijke Onderscheiding toebedeeld: Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Karel Schell, vanaf 1977 in dienst van Joh. Enschedé en vanaf 1986 directielid samen met Maurits Enschedé, herinnert zich de grote betrokkenheid van Maurits en zijn broer Dirk Jan bij hun werknemers. Een anekdote: Bij de productie van het 250-guldenbiljet had de ontwerper Ootje Oxenaar in een onderonsje, zonder medeweten van De Nederlandsche Bank, door de graveur van Joh. Enschedé de namen van drie van zijn vriendinnen in microschrijf in de rand van de vuurtoren laten graveren. Groot was de verontwaardiging bij DNB. Maurits was echter van mening dat het onder zijn verantwoordelijkheid als algemeen directeur was gebeurd en evt. sanctie of ontslag hem zou moeten gelden.

Gert Holstege, geïnteresseerd in de geschiedenis van de Nederlandse Posterijen, kreeg in 1978 na een uitgebreid intakegesprek met Maurits in zijn kamer aan het Klokhuisplein, alle vrijheid om de archieven van Joh. Enschedé te bestuderen. Dit resulteerde in een hechte vriendschap en de uitgave van meer dan zestig afleveringen van het Handboek Postwaarden Nederland, waarvan in 2020 drie nieuwe afleveringen zullen worden gepubliceerd door Joh. Enschedé Amsterdam.

Maurits Enschedé was voorzitter van de Hollandsche Maatschappij van 1985-1997. Hij

was bijna vijftig jaar directeur (vanaf 1971) en werd bij zijn aftreden als voorzitter benoemd tot erelid. Bij het vervullen van de taak de overbrugging te moeten zijn van twee toch wel zeer aparte werelden, die der geleerden en der directeuren, koos hij welbewust voor een low key benadering, met een accent op de bestuurlijke hoofdlijn en een grote aandacht voor de persoonlijke band met en tussen directeuren en leden. Hij was zorgvuldig, toegewijd en had oog voor het kleinste detail. Hij overleed kort voor de jaarvergadering, op 92-jarige leeftijd. Zelf zei hij een keer toen iemand vlak voor de jaarvergadering overleed: "Wat een slechte planning, want een goede herdenking, daar heb je even tijd voor nodig".

Dit In Memoriam werd in overleg met Eveline Enschedé opgesteld door Prof. dr. G. (Gert) Holstege, em. hoogleraar neuroanatomie aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de KHMW, en Ir. K.J. (Karel) Schell, oud-directeur Joh. Enschedé en directeur KHMW.

IN HET KALENDERJAAR 2019 OVERLEDEN:

DIRECTEUREN

Jhr. mr. O.R. (Oscar) van den Bosch,
oud-ondervoorzitter KHMW
Mr. J.H. (Jelke) Dantuma
Mr. M. (Maurits) Enschedé, erelid en
oud-voorzitter KHMW
Dr. G. (Gouke) van der Wal
Ir. L.C. (Lodewijk) van Wachem
Mr. S. (Sjoerd) Royer

LEDEN

Prof. dr. G.J. (Gerrit-Jan) Koomen
Prof. dr. P.W. (Piet) Hemker
Prof. dr. H. (Horst) Steinmetz
Prof. dr. W.P. (Wim) Gerritsen
Prof. dr. J.G.H. (Jos) Wessels
Prof. dr. J.J.A. (Hans) Mooij

Prof. dr. G.J. (Gerrit-Jan) Koomen (1941–2019)

Op 16 januari 2019 is Gerrit-Jan Koomen in zijn woonplaats Heiloo op 78-jarige leeftijd overleden aan de gevolgen van Alzheimer.

Gerrit-Jan (Assendelft, 2 januari 1941) is voor zijn studie en in zijn werkzame leven meestentijds verbonden geweest aan de Universiteit van Amsterdam. Na zijn promotie in 1971 bij prof. H.O. Huisman en prof. U.K. Pandit op het proefschrift *Pyrrolidon-analoga van Nucleosiden en Nucleotiden*, werkte hij twee jaar in dienst van het Koningin Wilhelmina Fonds aan nucleosidenanaloga als mogelijke geneesmiddelen tegen kanker. Daarna begon zijn academische carrière met de aanstelling tot universitair docent en later hoofddocent. In deze tijd ontstond er grote belangstelling vanuit de farmaceutische industrie voor bepaalde analoga van nucleosiden, die eerder in het laboratorium van Pandit en Koomen waren gemaakt en gepubliceerd. Uiteindelijk kwam een van deze stoffen, genaamd penciclovir in 1997 op de markt als antiviraal middel. Het is nu onder andere te koop als koortslipcrème Vectavir bij Kruidvat.

In 1989 heeft Gerrit-Jan een aantal maanden onderzoek verricht aan de Universiteit van Californië in Berkeley. In 1992 werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar vanwege het Genootschap ter Bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde met als leeropdracht de bio-organische chemie van chemotherapeutica. De titel van zijn oratie luidde *Grenzen in de knoei*, een knipoog naar het rapport van de club van Rome *Grenzen aan de groei*. Een van de grenzen die

Gerrit-Jan bedoelde, was de grens tussen leven en dood, die in die tijd zelfs bij de mens niet meer zo scherp gedefinieerd was. Zijn benoeming tot gewoon hoogleraar volgde in 1995.

Het begrijpen van de moleculaire mechanismen van kanker ten behoeve van het rationele ontwerp van cytostatica is altijd de rode draad in zijn onderzoek geweest. Veel van zijn promovendi werden medegefinancierd door het KWF. Daarnaast was hij zeer geïnteresseerd in natuurstoffen, zowel in de synthese als in hun biologische activiteit en toxiciteit. Koomen heeft in zijn onderzoek aangetoond dat het voorkomen van complexe alkaloiden in racemische vorm in bepaalde planten van het geslacht *Nitraria* kan worden verklaard, doordat achirale uitgangsstoffen zonder tussenkomst van enzymen spontaan in een meerstapsproces cycliseren naar de natuurstoffen. Wat betreft de giftigheid mocht Gerrit-Jan graag in zijn colleges vertellen, dat hij het einde van zijn niet al te grote tuin niet zou halen, als hij van elke struik een blaadje zou opeten. Hij was een fervent tegenstander van kwakzalverij. Later in zijn loopbaan uitte hij veelvuldig zijn grote zorgen over de opkomst van resistente pathogene bacteriën en de geringe interesse van de farmaceutische industrie voor de ontwikkeling van nieuwe antibiotica. In 2000 organiseerde hij samen met twee collega's een symposium in Amsterdam over dit onderwerp. Gerenommeerde sprekers vanuit diverse disciplines, zowel nationaal als internationaal, uitten hun zorgen, of kondigden een totaal nieuw antibioticum aan, dat in staat zou zijn resistente Gram-positieve bacteriën te bestrijden. Helaas is de situatie sindsdien nog weinig verbeterd.

Bij de studenten was professor Koomen zeer geliefd, want hij had een groot onderwijshart. Het betreft hier niet alleen de scheikundestudenten; hij verzorgde ook de colleges bio-organische chemie aan de biologen. Naast wetenschapper en docent was hij binnen de UvA een actief bestuurder in verschillende functies, zowel

in de vakgroep Organische Scheikunde als op faculteitsniveau. Landelijk is hij bestuurder geweest binnen de sectie Organische chemie van de KNCV en van verschillende SON-werkgemeenschappen. Internationaal was hij naast redacteur bij verschillende wetenschappelijke tijdschriften vooral actief bij de divisie Organic Chemistry van de IUPAC. Deze activiteiten laten zien dat Gerrit-Jan een dienstbaar karakter had. Dit werd bij zijn afscheidsrede in 2006 met de titel *Leven met chemie van het leven* beloond met een koninklijke onderscheiding. Hij was voor iedereen toegankelijk, altijd goed geluimd en zijn kenmerkende nuchtere humor was nooit ver weg. Hoewel hij ook van het cultureel rijke Amsterdam hield, was Gerrit-Jan een Zaankanter in hart en nieren en op deze afkomst was hij trots.

Een jaar of tien geleden werd duidelijk dat zijn scherpe geest hem in de steek liet. De laatste jaren werd zijn wereld snel kleiner en heeft zijn vrouw Nelly hem intensief verzorgd. Naast Nelly laat Gerrit-Jan twee dochters en vier kleinkinderen achter.

Dit In Memoriam werd opgesteld door Prof. dr. H. (Henk) Hiemstra, em. hoogleraar synthetisch organische chemie en lid van de KHMW en Prof. dr. J.H. (Jan) van Maarseveen, hoogleraar bio-inspired synthetic organic chemistry, beiden aan de Universiteit van Amsterdam.

COMMISSIES

COMMISSIE BENOEMING ALFA/ GAMMA-LEDEN

o.l.v. secretaris **Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg**;
Prof. dr. J.F.T.M. (José) van Dijk,
oud-president KNAW, universiteitshoogleraar
Universiteit Utrecht.

Prof. dr. M.P. (Maarten Pieter) Schinkel,
hoogleraar mededingingseconomie en
regulering Universiteit van Amsterdam.

COMMISSIE BENOEMING BËTA-LEDEN

o.l.v. secretaris **Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman**;
Prof. dr. C.C.A.M. (Stan) Gielen, voorzitter
raad van bestuur NWO, persoonlijk hoogleraar
Radboud Universiteit Nijmegen.
Prof. dr. C.L. (Christine) Mummery,
hoogleraar ontwikkelingsbiologie LUMC.

COMMISSIE BENOEMING DIRECTEUREN ONDERNEMINGEN EN VRIJE BEROEPEN

o.l.v. bestuurslid **Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell**;
Drs. Chr.P. (Chris) Buijink, voorzitter
Nederlandse Vereniging van Banken.
A.D. (Dick) Boer, oud-president en CEO Royal
Ahold Delhaize.
Dr. R.R. (René) Kuijten, managing partner
LSP-Life Sciences Partners, bestuurslid Neder-
landse Vereniging van Participatiemaatschappijen,
penningmeester Vereniging Rembrandt, voorzitter
Stichting Steun Emma Kinderziekenhuis/AMC.

COMMISSIE BENOEMING DIRECTEUREN OVERHEID EN NON-PROFIT ORGANISATIES

o.l.v. bestuurslid **Jhr. drs. R.M.M. (René)
van Rijckevorsel**;
Drs. C. (Chris) Breedveld, grootmeester van
het Huis van Z.M. de Koning, oud-directeur
Kabinet van de Koning.
Drs. M. (Marjan) Scharloo, directeur Teylers
Museum.

COMMISSIE BENOEMING DIRECTEUREN KENNEMERLAND

o.l.v. bestuurslid **Drs. A.P.H.M. (Linda)
Hovius MBA**;
Prof. dr. P.A. (Pearl) Dykstra, hoogleraar
empirische sociologie Erasmus Universiteit
Rotterdam.

Mr. B.B. (Bernt) Schneiders, directeur
VSBfonds, oud-burgemeester van Haarlem.
Mr. C.G.A. (Cees) van Wijk, oud-bestuurslid
KHMW, oud-eigenaar Gottmer Uitgevergroep
b.v., oud-directeur Teylers Stichting.

FINANCIËLE COMMISSIE

o.l.v. bestuurslid **Mr. R.J. (Rutger) graaf
Schimmelpenninck**;
Dr. Th. (Theodoor) Beels, oud-directeur-
generaal ABN, oud-penningmeester KHMW.
Mr. R.E. (Roelf) Rogaar, oud-bestuurs-
voorzitter Theodoor Gilissen Bankiers N.V.,
oud-penningmeester KHMW.
Mr. W. (Wietze) Reehoorn, oud-lid raad van
bestuur ABNAMRO Bank N.V. (m.i.v. 8 februari
2020).

ARCHIEFCOMMISSIE

o.l.v. oud-secretaris **Prof. mr. A. (Arend)
Soeteman**;
Prof. dr. F.A. (Frits) Berends, oud-hoogleraar
theoretische natuurkunde Universiteit Leiden.
Prof. dr. J.W. (Jan Willem) Gunning,
oud-algemeen secretaris KNAW, oud-hoogleraar
ontwikkelingseconomie Vrije Universiteit.
**Mr. dr. drs. J.C. (Arine) van der Lely-van der
Steur**, eigenaar antiquariaat A.G. van der Steur,
régisseuse Wijn op Dronk, secretaris stichting Pa
van der Steur in Nederland.
Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep,
oud-bestuurslid KHMW, officier van justitie te
Haarlem.
Dr. J. (Jan) Spoelder, classicus en oud-rector
Kennemer Lyceum.

ARCHIEFCOMMISSIE

De bibliotheek van de Hollandsche Maatschappij

Onze maatschappij heeft al een lang verleden. Dat betekent dat er ook een uitgebreid archief is. Een groot gedeelte daarvan wordt bewaard bij het Noord-Hollands Archief in Haarlem. Maar het bestuur vond het desondanks raadzaam een archiefcommissie in te stellen om eens te bezien wat wij zo al verzameld hebben in de afgelopen eeuwen. Daartoe behoort in ieder geval een groot aantal boeken, voor het grootste deel te vinden in de bibliotheek. We hebben bijvoorbeeld een eerste druk van de *Philosophiae Naturalis Principia Mathematica* van Isaac Newton, maar die is in 2017 in bruikleen gegeven aan het Teylers. Volgens Bierens de Haan, in zijn boek *De Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen* (1970), is de bibliotheek altijd min of meer het stiefkind van de Maatschappij geweest (p. 268). Wat er allemaal staat is nagenoeg onbekend. In 1910 heeft de toenmalige conservator van de Leidse Universiteitsbibliotheek, Dr. P.C. Molhuysen, een catalogus gemaakt, maar daar staat lang niet alles in wat er nu te vinden is. Bovendien is van de boeken die wel aanwezig zijn doorgaans volstrekt onduidelijk waar ze precies staan.

De archiefcommissie is daarom begonnen per plank goed te inventariseren wat er zo al aanwezig is. Zo troffen we onder meer aan de *Oeuvres Complètes* de Christiaan Huygens, verzorgd door onze Maatschappij onder de bezielende leiding van opeenvolgende wetenschappelijke secretarissen. Deel I verscheen in 1888, het laatste deel, deel XXII,

in 1950. Werken van Descartes, Leibniz, Simon Stevin en vele anderen zijn in het bezit van de Maatschappij. Het pronkstuk dat we gevonden hebben is zo bijzonder dat we het niet eens in de kast durfden te laten staan: het is veilig opgeborgen in de kluis. In de maand juli 1612 heeft Galileo Galilei dagelijks met grote nauwkeurigheid de zon bekeken. Wat hij zag heeft hij getekend in 38 platen, waarop ook zonnevlekken te zien zijn. In 1613 werden deze tekeningen gepubliceerd: *Galileo Galilei, Istoria e Dimostrazioni intorno alle Macchie solari*, Roma, 1613. De zonnevlekken waren toen nog niet bekend, alhoewel een jezuïet uit Zürich claimde ze al iets eerder waargenomen te hebben. Het bestaan van zonnevlekken paste niet in het heersende Aristotelische wereldbeeld. Dit verhoogde over de zonnevlekken is één van de werken die heeft bijgedragen aan Galileo's heliocentrisme. Dat boekje bevindt zich nu dus in onze kluis.

De bibliotheek leidde tot nu toe een slapend bestaan. Iedereen weet dat een hele wand in de bibliotheekkamer vol boeken staat, maar het was vooral versiering. Het zal niet mogelijk zijn de bibliotheek publiek toegankelijk te maken. Wel is denkbaar dat wij er wat meer ordening in aanbrengen en op de website van de Maatschappij zetten wat er allemaal te vinden is en hoe je het kunt vinden. Belangstellende leden en directeuren van de Maatschappij hebben er dan enige toegang toe. Eventueel kunnen wellicht in bijzondere gevallen ook anderen onze boeken raadplegen.

Maar dit is speculatie over de toekomst. Vooralsnog is er een archiefcommissie die met buitengewoon veel plezier de rijkdommen uit het verleden van de Maatschappij inventariseert.

Prof. mr. A. (Arend) Soeteman is voorzitter van de archiefcommissie en oud-secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van de KHMW.

Galileo Galilei, filosoof en mathematicus, op een gravure uit de 18e eeuw

KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
DER WETENSCHAPPEN

PROTECTOR

Z.M. Koning Willem-Alexander

ERELEDEN

Mr. G.W. (Gus) baron van der Feltz
Ir. M.C. (Maarten) van Veen
Prof. dr. A.H.G. (Alexander) Rinnooy Kan

BESTUUR

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Prof. mr. dr. M. (Madeleine) de Cock Buning,
ondervoorzitter t/m febr. 2020
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA,
ondervoorzitter m.i.v. febr. 2020
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck,
penningmeester
Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

SECRETARIAAT

Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, *secretaris geestes-
en maatschappijwetenschappen*
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, *secretaris natuurwetenschappen*
Drs. S. (Saskia) van Manen, *secretaris*
Ing. H.L. (Henk) Groffen, *financieel administrateur*
S. (Saskia) de Boer, *administratief medewerker*

BESTUUR STICHTING JAN BROUWER FONDS

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, *secretaris*
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA
Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman

BESTUUR DR. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, *secretaris*
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA
Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell
Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg

BESTUUR EIZENGA-VAN OOSTEN STICHTING

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA, *ondervoorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

HUISMEESTER

R. (Rob) Pol

VRIJWILLIGERS

C.M.M. (Els) Theel-Handgraaf, *organisatie profielwerkstukprijzen*
Mr. M.E. (Marbeth) Bierman-Beukema toe Water, Ir.
B.M.Th. (Boudi) Dortland-Bier, R.M. (Roelie) Offenber-
g-Wiersema, *rondleidingen in het gebouw*
H.J. (Hans) Pol, C.A. (Connie) Steenkist-Pol, R.M. (Roelie)
Offenberg-Wiersema, H.J.M. (Lenie) van der Eijkhoff-van
der Veldt, L.C. (Loes) Sweerts-van der Eijkhoff, C. (Corrie)
Witte, *catering en andere hand- en spandiensten*

COLOFON

Fotografie:

Hilde de Wolf: omslag, p.2, p.9, p.12 links, p.13-17,
p.22-23, p.25-28, p.39, p.42-43 p.47 links, p.52-61,
p.65-70, p.74, p.83-85, p.89-91, p.92 onder, p.93
Haalbeeld fotografie: p.18-21
Arjan Bronkhorst: p.29-33
Roemer Overdiep: p.37 boven
Michele Correia: p.44-45
Bruno Mallart (beeldcredit): p.46 links
Barbara Michelle Edelman: p.46 rechts
Marvin Duiker: p.48
Fred van Diem: p.71
Interviews: Punt Tekstproducties, Gwen van Loon
Redactie: Inge Bryan, Saskia van Manen,
Saskia de Boer
Vormgeving: Willemse en Mulder, Coen Mulder
Druk: Wilco boeken en tijdschriften

POST/BEZOEKADRES

Spaarne 17
2011 CD Haarlem
Tel: 023 5321773
Email: secretaris@khw.nl
Website: www.khw.nl
IBAN: NL49ABNA0561115966
BIC: ABNANL2A

SPONSORS

